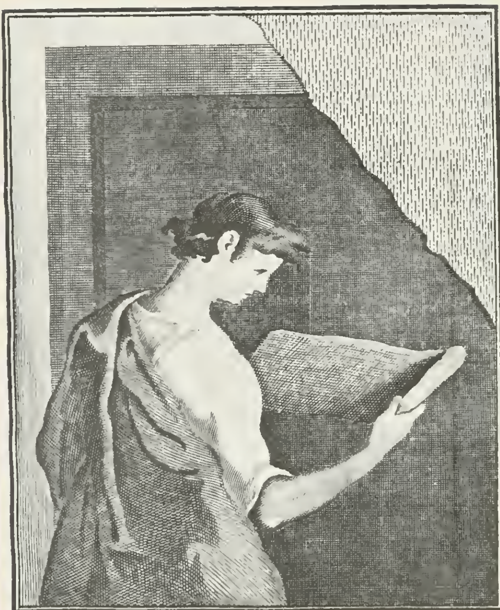

[illegible]

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V KRÁLOVSTVÍ ČESKÉM

OD PRAVĚKU DO POČÁTKU XIX. STOLETÍ.

VYDÁVÁ

ARCHAEOLOGICKÁ KOMMISSE

PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA

PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ

ŘÍZENÍM SVÉHO PŘEDSEDY

JOSEFA HLÁVKY.

II.

POLITICKÝ OKRES LOUNSKÝ.

V PRAZE 1897.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA
PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

SOUPIS

PAMÁTEK HISTORICKÝCH A UMĚLECKÝCH

V POLITICKÉM

OKRESU LOUNSKÉM.

NAPSAL

DR. BOHUMIL MATĚJKA.

S 3 SVĚTLOTISKY A 88 VYOBRAZENÍMI V TEXTU.

V PRAZE 1897.

NÁKLADEM ARCHAEOLOGICKÉ KOMMISSE PŘI ČESKÉ AKADEMII CÍSAŘE FRANTIŠKA JOSEFA PRO VĚDY, SLOVESNOST A UMĚNÍ.

Tiskl Alois Wiesner v Praze.

PŘEDMLUVA.

Od okamžiku, kdy slavná Archaeologická kommisse při České Akademii císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění mně svěřila zpracování »Soupisu památek umění výtvarného v politickém okresu Lounském«, neměl jsem chvil příjemnějších než ty, které tomuto úkolu jsem mohl věnovati. Veškeré obtíže, jež překonati bylo, abych podal soupis co nejúplnější a nejpřehlednější, byly vyváženy jak vděčností předmětu samého, tak i přízní a ochotou, s kterými práce moje všude se potkávala.

Jako spolupracovníky sluší jmenovati:

pana MUC. **Františka Kučeru**, jenž k vyzvání slavné Archaeologické kommisse, aby napsal část předhistorickou, snesl na základě vlastních studií a dosavadní literatury ve formě co nejstručnější, co za důležité pokládal;

pana architekta **Kamilla Hilberta** v Lounech, který se vzácnou ochotou přímo pro soupis zdělal velikou část výkresův architektonických.

K obrázkové výzdobě přispěli zapůjčením svých výkresův pp. architekt **Josef Mocker**, stavitel chrámu sv. Víta, a **Jan Koula**, professor české vysoké školy technické. Zpráv místních, historických a genealogických dostalo se mi od p. **Antonína Merze**, znatele památek lounských, zvláště pak od důst. pána **P. Františka Štědrého**, faráře ve Slavětíně, jenž výsledků dlouholetých svých studií ochotně mi použiti dovolil.

Hmotně přispěl na důstojnou úpravu Soupisu veledůst. konvent poustevníků řádu sv. Augustina v Ročově a jeho vysocedůst. provinciál P. Alipius Tonder.

Všem vzdávám díky nejvřelejší.

Zároveň s povděkem vzpomínám platných a ochotných služeb, poskytnutých mi od veledůstojného kněžstva a váženého učitelstva dotčeného okresu.

Při soupisu, k němuž jsem látku snesl na svých cestách v podzimku r. 1895 a z jara r. 1896, bylo hlavní snahou mojí, dodělati se úplného in-

ventáře důležitých neb aspoň zajímavých památek umělecko-historických. Bohatost látky, většinou neznámé, vyžadovala největší stručnosti slohové, jak jí bylo šetřiti též dle programmu redakčního; část její vymykající se z rozsahu soupisu uveřejněna bude »v Památkách archaeologických.«

Jest mi ještě se zmíniti o některých pravidlech, jimiž jsem se řídil.

Literaturu uvedl jsem jen potud, pokud jsem z ní čerpal, a pokud zprávy v ní obsažené soupis doplňují. Konati zvláštní studie archivalní za účelem soupisu vymykalo se z programmu. Vyobrazení provedena jsou, pokud možno, v jednotném měřítku, a to, pokud není míra zvláště vyznačena, půdorysy kostelů 1 : 500, řezy oken 1 : 40, profily 1 : 10 a 1 : 20, nápisy 1 : 10, kalichy 1 : 2, otisky pečetidel 1 : 2; větší značky zlatnické a konvářské jsou velikosti původní, menší pak zvětšeny, jak zřetelnost reprodukce vyžadovala. Míry zvonů udány jsou kolmou výškou celého zvonu i s korunou a nejspodnějším průměrem.

V Praze dne 1. prosince 1896.

Bohumil Matějka.

Brloh.

Veselý Johann, Geschichte der fürstl. Schwarzenbergschen Besitzungen Citolib etc. 1895 31.

KOSTEL SV. HAVLA (filiální), r. 1355 farní, v druhé polovici 18. stol. od hr. Karla Pachty znova vystavěn.

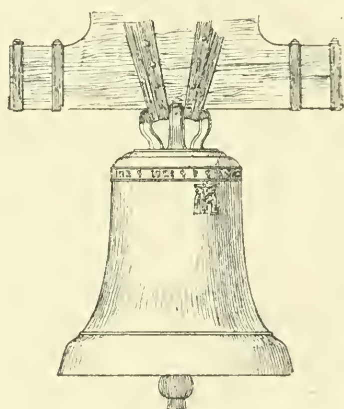
Budova orientovaná, neúhledná, z lámané opuky, omítnutá; obdélníková loď s předsíňkou pod věží, 16·5 *m* dlouhá, 7·20 *m* široká, presbyterium 8·30 *m* dlouhé, 4 *m* široké, po jeho stranách oratorium a sakristie. Kruchta balkonovitá.

Oltáře a kazatelna jsou slušně vyřezávány, bíle natřeny, místy pozlaceny.

Obraz na plátně, sv. Havel, 2 *m* vys., 1·35 *m* široký, slušná práce pol. 18. stol. snad od *Václ. Bern. Ambrosiho*. (Dle Dlabačova slovníku.) Na dvou postranních oltářích pěkně řezané figurky sv. 14 pomocníků a 14 jiných světců, barokní, 0·20 *m* vysoké.

Dvě vásy na květiny soustruhované z mosazu, 0·20 *m* vysoké, 17. stol.

Kropenka nástěnná z polévané, pálené hlíny, 0·60 *m* vysoká, s reliefními ozdůbkami a poprsím sv. Kateřiny, práce venkovského hrnčíře 18. stol.

Obr. 1. Brloh. Menší zvon.

Skříň na paramenta, barokně prohybaná, dovedně vykládaná; podobné klekátko.

Zvony: 1. Výška 0·75 *m*, průměr 0·75 *m*, bez ozdob, na hořejším okraji střídají se různá unciální písmena, zvonečky a hvězdy, netvoříce souvislá slova.

2. Výška 0·73 *m*, průměr 0·63 *m*, štíhlé válcovité formy, na hořejším okraji nápis:

anno domin mº cccº lxvº + laborata est campana icta lyne p

přímo pod nápisem poněkud stranou od středu relief Ukřižovaného s Pannou Marií a sv. Janem 0·07 *m* vys. (Obr. 1.)

Brodce.

Popelnice, bronzové a kamenné artefakty. Museum kn. Schwarzenberka na Ohradě, sbírka Merzova v Lounech a lounské museum.

Citoliby.

Schaller Jaroslav, Topographie des Königreichs Böhmen VII., 53. — Sommer Johann Gottfried, das Königreich Böhmen XIV., 43. — Veselý l. c. 1. — Pamětní kniha farní z r. 1729.

Při bažantnici za drahou proti chlumčanskému mlýnu množství předhistorických střepů z popelnic a kamenné mlaty. V Ohradě v museu, Woldřich, Mittheilungen der Wiener anthropologischen Gesellschaft, 1889.

Po obou stranách silnic v cihelnách zbytky osad se střepinami a kamennými artefakty. Na poli Mockrově laténský nález, nyní ve sbírce měšťanské školy v Lounech. Byl to kostrový hrob s třemi bronzovými náramky, se železnou fibulí, mečem s pochvou a rukovětí. Pak hrot kopí, dlouhý zabíják s jedním ostřím a ouškem na rukověti, lišící se od typů halštatských jen hřbetem; žárový hrob halštatský. Šnajdr, Mittheilungen der Central-Commission 1890, 109., Památky archaeologické, IX. 154, XI. 678., XV. 522. Niederle, Lidstvo 472., Šnajdr, Počátkové předhistorického místopisu země české, 16., Niederle, Příspěvky II. 13.

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠ. (farní), r. 1384 farní, časem zaniklá fara r. 1761 obnovena; nynější stavba z r. 1717.

Budova orientovaná, jednolodní s věží nad průčelím, v kněžišti polokruhově zakončená; z lámané opuky na pískovcovém základu, omítnutá. Průčelí rozvrženo čtyřmi pilastry nástěnnými; hlavice jsou dorské, oblomené kládí nese značně vyloženou římsu, vše ostře a suše profilováno. Pažení portálu pískovcové, nad rovným nadpražím velké okno se znakem hr. Schützů (majitelé panství v l. 1650—1723). Věž dvoupatrová, čtyrhraná, nad středem průčelí spojena prohnutými segmenty štítovými. Její baňatá, osmihraná střecha s lucernou je plechem pobita. Podélné strany lodní rozvrženy každá šesti dorskými pilastry, užší presbyterium šesti lesenami. Na jižní straně dvéře na kruchtu se segmenty štítovými a znakem hr. Schützů. Okna jsou zakončena segmentem obloukovým, pět v presbyteriu je jednoduše orámováno, šest v lodi prohnutými římsami převýšeno. Střecha prejzová.

Loď uvnitř 23·60 *m* dlouhá, 12·40 *m* široká, obdélníková, věžními pilíři vestavěnými v prostornosti obmezená; je článkována nástěnnými dorskými pilastry s kládím. Podobně presbyterium, 10 *m* dlouhé, 6·20 *m* široké.

Hlavní oltář tvoří dřevěný tabernakl, na němž klečí před velkým křížem dva andělé; čtyři další stojí kolem na vysokých podstavcích a drží svícny. Jsou v životní velikosti, v nucených, ale živých posách, velmi zručně řezány. Dle chronogramu z r. 1718.

Obraz na plátně, sv. Jakub káže před četným lidem, ovál asi 6·50 *m* vysoký a 4·30 *m* široký, výborné dílo druhé polovice 17. století, energicky

šťavnatou barvou malované, působí mocně silou karakteristiky. R. 1890 opraveno Václavem Sochorem. Původní rám profilovaná lištna se stuhovou výzdobou.

Obrázek Madonny s dítětem (vyobrazen u Veselého l. c. 16.) na dřevě, 0·31 *m* vysoký, 0·27 *m* široký, rázu východního, dle německého nápisu na zadní straně r. 1707 přinesen z Multán. Ve stříbrném rámu, 0·58 *m* vysokém a 0·37 *m* širokém, tepaném a jemně ciselovaném; motivy rostlinné a páskové, uprostřed kartuš se znakem hr. Schützů; opatřen značkou

Čtyry obrazy na plátně, čtyři sv. evangelisté, sedící figury životní velikosti, práce prostřední hodnoty ze začátku 18. stol.

Obraz na plátně, sedmero svátostí, genrovité výjevy jemně provedené šedě v šedém, drobné figurky v kroji 18. stol.; 1·15 *m* vysoký, 1·00 *m* široký.

Čtyři vedlejší oltáře, kazatelna, zpovědnice a varhany (tyto z r. 1754) tvoří svou hojnou a slušnou figuralní výzdobou pěkný dojem.

Dubové lavice nesou na postranicích vyřezávané znaky hrab. Schützů.

Křtitelnice barokní, kalichovitá z pískovce, je na cínovém víku označena: 16 EGIHVSVL 68.

Křížek oltářní ze slonoviny na podstavci z ebenového dřeva s lištnami ze slonové kosti, 0·80 *m* vysoký, krásná práce 17. století. (Obr. 2.)

Monstrance barokní ze stříbra pozlaceného, 0·63 *m* vys., paprsko-

Obr. 2. Citoliby. Křížek oltářní (0·80 *m* vys.).

vitá s věncem révových listů a figurami Boha Otce, sv. Jakuba a sv. Václava, uprostřed holubice; pěkně tepaná a rytá práce, posázená četnými drahokamy a perlami. Na noze v předu znak hr. Schützů a Kuffsteinů, v zadu nápis: In honor. S. S. Altar et decori ecclesiae Zittolib ex eleus. piar. animarum fieri curavit Ernest Gottfried de Schützen dom. in Benatek, Zittolib et Div. una cum chara coni. Mar. com. de Schützen nata cossa. de Kuffstein. Ao. Chr. 1688.

Dva náhrobní kameny pí. Polixeny Schützové roz. z Dobrše, † 1. srpna 1685 a Zuzany Schützové rozené Questianové, † 13. ledna 1698 (nápisy otištěny u Veselého l. c. 14 a 15).

Zvony: 1. Výška 1·00 *m*, průměr 0·95 *m*, uprostřed na plášti relief P. Marie; na hořejším okraji nápis (obr. 3.).

2. Výška 0·88 *m*, průměr 0·88 *m*, na plášti relief sv. Václava; na hořejším okraji nápis (obr. 4.).

3. Výška 0·62 *m*, průměr 0·62 *m*, na hořejším okraji festony a nápis: LAVDETVR JESVS CHRISTVS IN ÆTERNVM 1736.; na plášti v předu znak hr. Pachty, v zadu relief sv. Jakuba.

Sochy pískovcové před kostelem po stranách vchodu, Mojžíš a nějaký světec, nadživotní velikosti, značně porouchané. Dále na vysokých podezdívkách stařec a žena s kalichem, alegorie víry a času (?) Velmi dovedné práce ze zač. 18. stol.

Sloup nejsv. Trojice před kostelem, pískovcový; na trojhraném základě tři vysoké, architektonicky článkované podstavce, spojené oblouky, z nichž uprostřed se vypíná vysoký trojhraný obelisk ozdobený velkými růžicemi; u jeho paty v předu sedící sochy Boha Otce a Spasitele s křížem, mezi nimi zeměkoule, nad touto v polovici obelisku holubice v oblacích. Na předním oblouku těžce orámovaná kartuš s nápisem: HANC STATVAM AD LAVDEM SS INDIVIDVAE TRINITATIS FIERI CVRAVIT ERNESTVS GODEFRIDVS LIBER BARO DE SCHVTZEN ET LEOPOLDS SCHEIMB DOMINVS IN ZITOLIB ET BENATEK SVAE CAES. MAI. CAMERARIVS. Kolem ohrada s vásami a andělíčky. Architektonické rozvržení a technické provedení mistrné a smělé, figurální část slabá.

Obr. 3. Citoliby. Nápis největšího zvonu.

Obr. 4. Citoliby. Nápis prostředního zvonu.

Obr. 5. Citoliby. Sloup Nejsv. Trojice

Sloup morový (při silnici do Loun) na prostě čtverhraném podstavci kulatý dřík s korintskou hlavicí, která nese zeměkouli s figurami nejsv. Trojice. Slabá práce provedená dle nápisu r. 1680.

Sochy pískovcové sv. Prokopa a sv. Linharta před zámkem, značně porouchané ze zač. 18. stol., socha sv. Jana Nep. z r. 1770 na cestě do Brloha.

Kaplička barokní, absidovitě otevřená, v předu pilastry nástěnnými a profilovaným obloukem opatřená, velmi ušlechtilých forem; na cestě do Brloha. Tamže menší jednoduchá kaplička.

ZÁMEK, rozsáhlá budova r. 1717 vystavěná, půdorysu obdélníkového s dvěma křídly, která do zadu vystupujíce tvoří čestný dvůr. V těchto dva postranní vchody, jichž rovné pažení ozdobeno jest ovocnými kyticemi. Schodiště uzavřeno pěknou mřížkou. V prvním patře východního křídla sál ozdobený štukovým krbem a velkou nástropní malbou tančících mladíků a děvčat v háji; na stěnách zrcadla a malované vásy s květinami. Velkými dveřmi skleněnými uprostřed podélné strany sestupuje se z tohoto sálu po šikmé cestě do zahrady.

Zámecká zahrada, upravená současně se stavbou zámku, tvoří dlouhý obdélník, jehož kratší západní strana přiléhá k zámku. Dělena je terassou na dvě hlavní části a rovnými cestami na menší čtvereční záhony. Podél cest v řadách četné, velmi dovedně provedené sochy pískovcové z doby založení zahrady a zámku, nestejné hodnoty, však většinou ve virtuosním směru Matiáše Brauna (byly r. 1765 doplněny sochařem *Arnoštem Linkem* ze Slaného; nyní jsou valně poškozeny). Podél zámku deset skupin amoretů v rozpustilých posách. Šest vážných amoretů na první příčné cestě. Dvě ženské alegorie a 16 postav komických pidimužíků s ohromnými hlavami a s karikovaným krojem na balustrádě terassy. Mezi nimi opice. V zadní části zahrady sedm soch životní velikosti, alegorie Síly a Rozmařilosti (?), antičtí bohové a tanečníci. Na čtyrech portálech po dvou pěkných poprsích.

Černčice.

KOSTEL SV. VAVŘINCE (filiální), r. 1371 farní, na kopci, orientovaný, o jedné lodi obdélníkové, vnitř 12·20 *m* dlouhé a 7·95 *m* široké, kněžiště 7·20 *m* dlouhé, 5·70 *m* široké, polokruhem zakončené; je zbudován z nepravidelných kvádříků opukových a omítnut. Hlavní zdě 1·05—1·15 *m* tlusté, snad na románských základech v době baroku vystavěny; zcela nevzhledný.

Věž k jižní straně přilehající, románská, na čtverečním půdoryse z venčí 6 *m* široká, síla zdí 1·30 *m*; o třech patrech, z velkých pískovcových kvádrů, omítnuta. Ve výši prvního patra na jih okénko 0·15 *m* široké, 1·05 *m* vysoké, silně špaletované.

Na hlavním oltáři dvě dřevěné sochy sv. biskupů nadživotní velkosti (v komoře věžní pohozeny podobné dvě sochy sv. Rocha a Jakuba) prostřední hodnoty 18. stol. Velký obraz sv. Jana Nep. na plátně, podepsán »P. V. Roij f.«, slabá práce 18. stol.

Obrázky na plátně, Judita s hlavou Holofernovou a David s hlavou Goliášovou, 18. stol., krojem zajímavé.

Lavice, dvě barokní na postranicích pěkně vyřezávané.

Zvony: 1. Výška 0·75 *m*, průměr 0·75, na plášti nápis: „Goss mich Johann Baltasar Cromelli in Aussig anno 1716" v obdélníkovém štítku drženém tritony; na druhé straně špatné reliefy bolestné Matky Boží a dva znaky.

2. Výška 0·62 *m*, průměr 0·62 *m*, se stejným nápisem a reliefem sv. Jana Nepomuckého.

3. Výška 0·49 *m*, průměr 0·52 *m* s nápisem na hořejším okraji

ave maria gratia plena domini.

PANSKÉ STAVENÍ půdorysu obdélníkového, zvenčí omítnuté a opatřené vybledlou rustikou, ze 16. stol., silné zdi z lomeného kamene; malá okna s opukovým pažením jednoduše seříznutým. Nádvorní stěna otvírá se celá ve dvou velkých obloucích prvního patra, tvořících arkády; vnitřek spustlý, nebyl vůbec nikdy dohotoven.

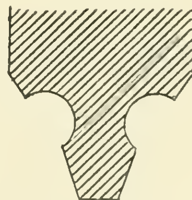
Černochov.

Schaller l. c. I. 195. — Sommer l. c. XIII 89.

Předhistorická osada s pazourkovými nástroji a střepinami nádob na farním poli. (Šnajdr, l. c. 18.).

KOSTEL SV. VÁCLAVA (filiální), r. 1384 farní (ves původně majetek kláštera Milevského, odváděla od r. 1207 desátek klášteru v Oseku. Loď a věž barokní, r. 1779 vystavěny, presbyterium gotické ze 13. století, nyní za sakristii sloužící, celek orientován, z lámané opuky, omítnut.

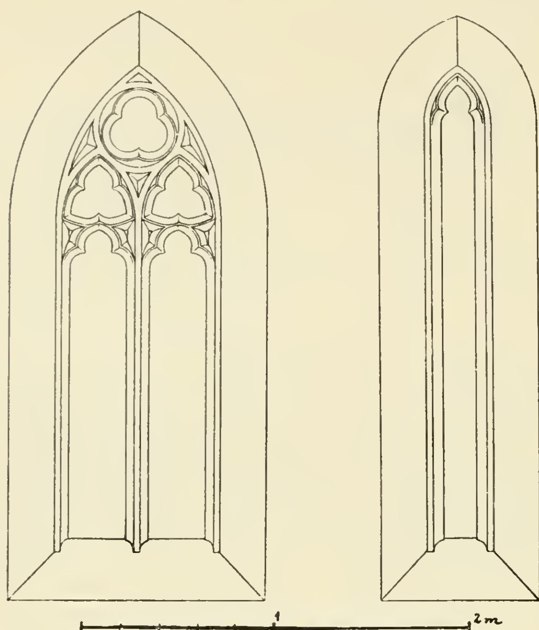
Věž v průčelí nástěnnými pilastry opatřena, kládím s vyloženou římsou na dvě patra dělena; střecha mansardová, čtyřikráte lomená, osmihraná, taškami krytá. Strany kostela lomené do nepravidelného desetihranu, dvěma jonskými pilastry nástěnnými a lisenami dělené, šesti okny prolomené. Tato jsou obdélníková, segmentem obloukovým zaklenutá. Presbyterium do tří stran osmiúhelníku zakončené je šesti opěráky opřeno. Okna, dvě v závěru a na jihu dvoudílná s kružbami trojlístkovými, tři ostatní štíhlá, jetelovitě zakončena (obr. 7.). Střecha mansardová, nad lodí desetihraná, taškami krytá.

Obr. 6. Černochov. Profil žebra.

Loď uvnitř elipsovitá, 18·20 *m* dlouhá, 11·70 *m* široká, jonskými pilastry nástěnnými dělena, plochou kopulí

zaklenuta. Presbyterium 7 *m* dlouhé, 6·80 *m* široké, s klenbou o jednom křížovém poli a závěru. Žebra (obr. 6.) stýkají se ve dvou hladkých svornících opírajíce se na stěnách o jehlancovité konsoly.

Obr. 7. Černochv. Okna.

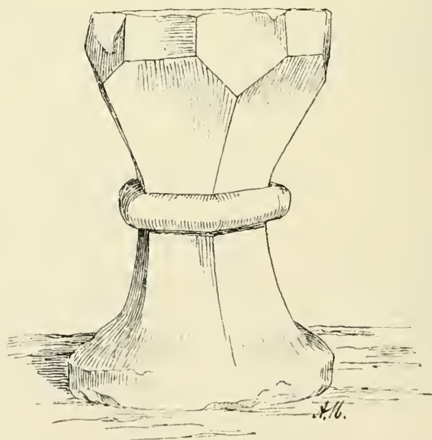
R á m hlavního oltáře tvoří široké, akantové rozviliny; vedlejší oltářík s točenými sloupy, slušná práce 18. stol.

O b r a z n a p l á t n ě, sv. J a n rozdává hochům a děvčeti obrázky, zajímavé podobizny v kroji 18. stol.

K ř t i t e l n i c e gotická, z pískovcového balvanu, kalichovitá, 1·14 *m* vysoká, dvanáctiboká na šestihraném dříku; tento ovinut oblounem

Z á m e k železný na vnitřní straně hlavních dveří, 0·57 *m* dlouhý, znamenitá práce prolamovaná, 18. stol.; k němu pozlacený klíč (obr. 9.).

Z v o n y byly vyměněny r. 1777 se zvony peruckými 1. Výška 0·80 *m*, průměr 0·80 *m*. Na hořejším okraji kolem opakují se malé reliefní desky představující svatbu kananejskou, chudého Samaritána, vzkříšení Lazara a obrácení sv. Pavla. Pod tím visuté akanty. Na plášti v předu štítek držený tritony s nápisem čtyřrádkovým: BRYCCIUS PRA | GENSIS AVXI | EIO DIVINO | FECIT ME. Dole: TAK BVOH MILOWAL SWET | ZIE SYNA SWEHO GEDNOROZENEHO | DAL ABY KAZDY KDOŽ WIERŽI | W NIEHO NEZAHYNVL ALE MEIL | ZIWOT | WIECZNII. S. I. KAP. III. Dole medailon s hlavou Spasitele a letopočet 1567. V zadu na plášti DA PACEM DOMINE IN DIE | BVS NOSTRIS QVIA NON | EST ALIVS QVI PVGNET PRO | NOBIS NISI TV DEVS NO | STER OMNIPOTENS. Dole tři reliefy andělíčků s nástroji.

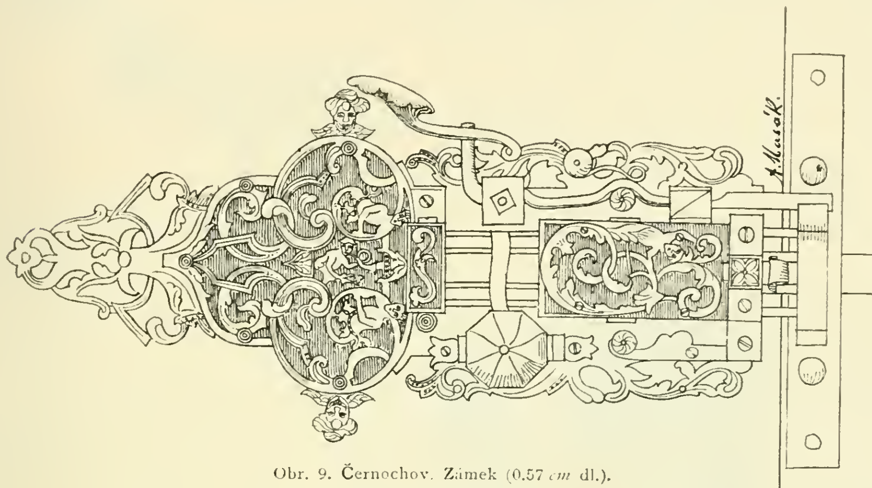

Obr. 8. Černochov. Křtitelnice. (1.14 *m* vys.)

2. Výška 0·70 *m*, průměr 0·70 *m*, hladký s nápisem na hořejším okraji:

anno ♕ domini ♕ millesimo ♕ cccc ♕ ov ♕

3. Výška 0·40 *m*, průměr 0·40, na hořejším a dolejším okraji věnce, na plášti relief sv. Floriana, krucifix a nápis: PŘELIT OD DCERY KARLA BELLMANNA ANNY.

4. Výška 0·36 *m*, průměr 0·35 *m*, na plášti reliefy Madonny a sv. Jana Nep., dole na okraji: I G K 1772 *(Johann Georg Kühner)*.

Obr. 9. Černochov. Zámek (0.57 *cm* dl.).

Debř.

Tříhraný hrotek pazourkový v geologickém ústavu české university. (Šnajdr l. c. 16).

Divice.

Schaller l. c. VII. 54. — Sommer l. c. XIV. 44. — Heber Fr. Al. Böhmens Burgen IV. 239 (s vyobrazením). — Veselý l. c. 38.

Popelovité jámy s kamennými a kostěnnými artefakty (Ohrada). Mittheil. der Anthrop. Gesellsch. in Wien, 1884, 204, 1881, 207, Veselý, l. c. 38, Šnajdr, l. c. 16.

TVRZ ze 16. stol., tehdy Lobkovická, již r. 1318 uváděná, nyní zařízená na sušárnu pro chmel; část obydlí (na paláci) a vysoká věž, čtyřhraná, velmi pevná z nepravidelných opukových kvádříků, z venčí omítnutá, opatřená vybledlou rustikou. Uvnitř v každém patře věže jediná velká síň, k níž vedou schody tloušťkou zdí; v prvním a druhém patře jednoduché opukové pažení dveří s prostě ornamentovanými patkami. V okenních výklencích sedátka; v síni druhého patra podél stěn pod stropem malované znaky rodinné ze 16. stol., zabílené, jen místy znatelné.

Dobroměřice.

Kostrové hroby ve štěrkovišti při dráze. Nalezeny tu popelnice, hřeben kostěný, jehlice bronzová, pazourkový nůž, jantarový koral a mnoho jiných. Puklice štítová ve slanském museu, ostatní ve sbírce Merzově. Lebka jedna v museu měšťanské školy lounské. Mimo hroby kostrové jsou tu popelovité jámy s mnohými nádobkami a střepinami. Nádoby některé tvaru římského v museu lounském, dvojitá nádobka v museu školním. Pam. XI. 91, Šnajdr, l. c. 17., M. C. C. 1890, 111., Český Lid 1894 str. 378.

KOSTEL SV. MATOUŠE (filiální), r. 1331 farní, jednoduchá, orientovaná stavba gotická z lámaného kamene, omítnutá, se stopami rustiky ze 16. stol. Obdélníková loď, pravoúhlé kněžiště a k severu přilehající věž pochází z 13. stol. (půdorys jako ve Vrbně). Okno v přízemku věžním má ostění profilované o dvou žlábcích a jest jetelovitě zakončeno. V 15. století byla k jižní straně lodi přistavěna čtverečná předsíňka s gotickým portálkem, jehož profil má hlavní článek hruškovitý (obr. 10.). Nad předsíňkou a nad východní stěnou presbyteria renaisanční štíty ze 16. stol.

Obr. 10 Dobroměřice.

Loď uvnitř 15 *m* dlouhá, 8 *m* široká, s rovným stropem. Triumfální oblouk špičatě lomený ozdoben pouhým žlábkem. Kněžiště 6·50 *m* dlouhé, 4 *m* široké, má křížovou klenbu se žebry klínovitými, opatřenými z každé strany mělkým žlábkem a přední ploškou, bez ozdobných svorníků a konsol.

K a l i c h gotický z 15 stol., 0·20 *m* vysoký, číše 0·10 *m* široká, nad hladkou, šestilaločnou nohou šest litých lomeniček kolem stonku. Velký ořech tvaru sploštělé koule, bohatě prolamovaný 18 kružbovými mřížkami; pod ním na stonku vyryt pů-

Obr. 11. Dobroměřice. Kalich (0·20 *m* vys.).

vodní nápis cristus, nad ním moderní MARIA. Číška jest obložena litým pláštíkem gotických rozvilin (obr. 11.). Na staré paténě vyryt kalich.

Zvony: 1. Výška 0·75 *m*, průměr 0·75 *m*; hladký, na hořejším okraji jednořádkový nápis: anno · domini · m · Cccc · Lxxxi · ad · laudem · dei · domnipotentis · Et · beate · marie virgini ·

2. Výška 0·64 *m*, průměr 0·64 *m*, hladký, na hořejším okraji jednořádkový gotický nápis: · BEGINNE · DVS · EIN + GVTE + RIFE · GVT · HVS + I ·

3. Výška 0·42, průměr 0·56, přelit od Karla Bellmanna.

(Na všech stěnách kostela byly při poslední opravě objeveny fresky ze zač. XIV. stol. prý výborného díla a dobře zachovalé, nyní však opět zabílené).

Domousice.

Sommer l. c. XIV., 45. — Veselý l. c. 47.

Nálezy osady s kamennými a kostěnými nástroji a střepinami nádob. M. C. C. 1890 109, Veselý, l. c. 1895 47.

KOSTEL SV. MARTINA (farní), r. 1754 od pražského kanovníka Ondřeje Knejsla vystavěný, jest jednolodní s kněžištěm zakončeným v polokruhu; stavba nepěkných forem, zařízení velmi chudé.

Oltářní obraz sv. Martina a osm oválních obrázků na plátně, poprsí sv. patronů a j. jsou dosti dobré práce minulého věku.

Monstrance barokní, 0·57 *m* vysoká z pozlaceného stříbra, paprskovitá s andělskými hlavičkami, poprsím Boha Otce a holubicí; po stranách rohy s hrozny a pšeničnými klasy. Táž výzdoba na noze. Provedení slabé.

Kalich 0·25 *m* vysoký, barokní z pozlaceného stříbra, podobné práce a výzdoby jako monstrance.

Pacifikál 0·38 *m* vysoký, monstrancovitý, podobné práce jako předešlé.

Zvony na zvláštní, zděné zvonici: 1. Výška 0·40 *m*, průměr 0·50 *m*; má na plášti relief sv. Martina a nápisy:

NICOLAVS LÖW IN PRAG GOSS MICH.

Peczi a starosti Antonína Michala Caio. S. Theol. Bac. kost. S. Vita na Hrad. Pras. a w Star. Bol. Can. S. Apol. Deka Prot. Not. Apo. Teh. Cza Pana 1722.

Po ukradnutí Przedka meho isem udielan od cwa zwonarze prazskeho ke cti Krista boha sina a sluhi swateho Martina na tuto zwonici zawesen Abich zde bil od wssech slissen.

2. Výška 0·43 *m*, průměr 0·55 *m*. Nese na plášti malý relief Panny Marie, latinské Zdrávas Maria a nápisy:

NICOLAVS LÖW IN PRAG GOSS MICH 1682.

Cooperante Servo eius Tob. Joan. Becker Can. Prag ad S. Vitum et Dec. S. Apoll. Anno 1682. — Tu nos ab hoste protege et mortis hora suscipe.

Dřevíč.

Sommer l. c. XIV., 44. — Veselý l. c. 45.

Staré hradiště dvěma valy obehnané; na záp. straně není valův. Na jihozáp. straně vedla cesta přes most k místu, zvanému »železná brána«. Pod hradištěm velké množství lidských kostí a ostatků se nalézalo, železné zbraně, šípy (konserv. Beneš). Bronzové předměty, popelnice, esovité záušnice. Pověst místní vypravuje, že rychtář Řehoř Houda z Kozojed nalezl zde v XVI. stol. poklad, z něhož dal uliti zvon pro Vinařický kostel (viz Vinařice). Sommer XIV. 44., J. E. Vocel, Pravěk 429, Woldřich, Beiträge IV. str. 12 a V. str 18, Šnajdr, l. c. 17 a Veselý, l. c. 45.

KOSTEL SV. VÁCLAVA (filiální), na nejpevnějším severním místě hradu, prý r. 1694 vystavěný. Byl jednolodní, obdélníkový, r. 1890 z větší části zbořen, takže zbylo pouze úplně obnovené kněžiště zakončené do tří stran a opatřené rovným stropem; zcela nevzhledný.

Bronzový křížek, nalezený na svahu hradiště, nyní v majetku p. Antonína Merze v Lounech, 0·07 *m* vysoký, 0·05 *m* široký, složený ze dvou samostatných, vydutých polovic, kdysi tvořících schránku na sv. ostatky. Obě části nestejného stáří a původu. Starší byzantinská polovice je ozdobena uprostřed reliefní postavou Matky Boží; po stranách jsou písmena *MP* a *ΘΥ*, v každém konci tří hořejších ramen medailon s poprsím vousatého světce. Kontury vryté, pláště, vousy a vlasy vyplněné modrým emailem. Jemná práce původu byzantinského. Na druhé polovici jest uprostřed relief Ukřižovaného, v konci středního ramena kulatý medailon s emailovým křížkem na prohnutém břevni. Na konci každého z obou příčních ramen je v podobném kruhovém medailonu poprsí světce, hrubě ryté, částečně modrým emailem opatřené. Nemotorná práce 10.—11. století.

Hříškov.

Předhistorická osada; střepy nádob, pořezané parohy v museu pardubickém. Bronzové náramky staršího rázu v museu lounském. Šnajdr, l. c. 16.

Hřivice.

Sommer l. c. XIV. 38. — Veselý Joh. Geschichte der Fürst Schwarzenbergischen Domaine Postelberg etc. 1893, 148.

Popelovité jámy. Kamenná sekera (Ohrada). M. A. G. 1884, 204. Veselý l. c. 148.

KOSTEL SV. JAKUBA AP. (farní), r. 1363 farní, pak filiální od r. 1845 opět farní; znova vystavěn r. 1724.

Budova obdélníková s presbyteriem kulatě zakončeným, z lámané opuky, omítnutá. Zdi kolem děleny sdruženými lesenami, vlysem a římsou. V průčelí po stranách vchodu a v závěru presbyteria tři výklenky s pískovco-

vými sochami svatých, slabé práce 18. stol. Nad prejzovou střechou pěkně profilovaná sanktusová věžička. Prostý vnitřek 20 *m* dlouhý, 7·60 *m* široký.

Monstrance stříbrná, pozlacená, 0·54 *m* vysoká, paprskovitá, s pěknou kartuší a reliefem Boha Otce, na ořechu andělské hlavičky, na noze relief sv. Jakuba, rostlinný dekor a nápis: Zu Ehren des Grossen Apostels Jacobi in der Fürst Schwarzenbergischen Hriwitzer Kirchen gegeben worden anno 1744. Dole značka.

Zvonice kamenná, čtyřhraná s cibulovitou střechou stojí vzdáleně od kostela.

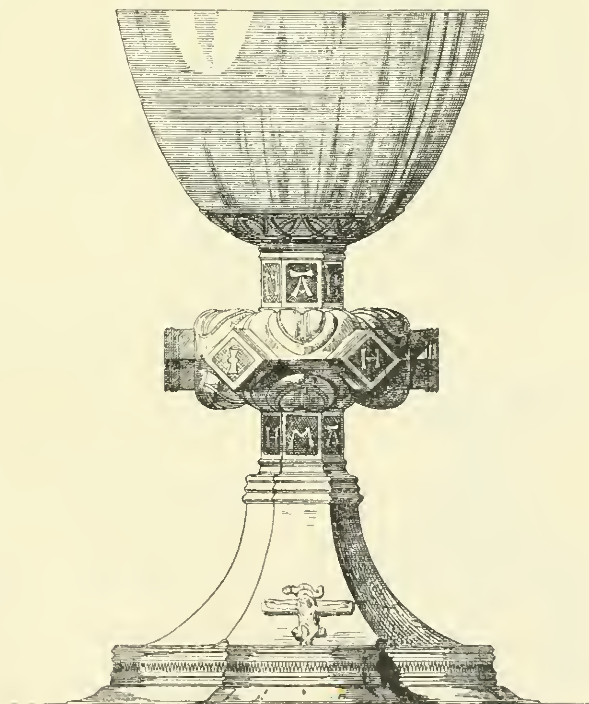
Zvon: Výška 1·01 *m*, průměr 1·02 *m*; na hořejším okraji dvouřádkový nápis: Anno · domini · millecimo · Cccc · cexto · en · ego · Campana · nunquam · pronuncio · vana · ignem · vel · fectum · bellum · funus · honectum · Qui · me · fecit · Magicter · bartholomeus · Cannulator · nomen · habet in · nova · Civitate · pragenci · cit · Laus ·

Pod nápisem vypuklá postava sv. Jakuba, 14 cm. vysoká.

Chlumčany.

Sommer l c. XIV. 43. — Veselý J., Gesch. d. F. Schwarzenberg. Bes. Citolib etc. 28.

Mezi dráhou a továrnou popelovité jámy se střepinami nádob a zvířecími kostmi. (V Ohradě.) Mitth. d A. G. 1889, 77. Na vrchu Chlumu v jamkách ve skále vyhloubených jednotlivé nádoby rukou hnětené tvar uunětického. (Museum lounské.) Šnajdr, l. c. 16. Č. Olomouckého Musea 1886 28, Veselý, l. c. 28.

Obr. 12. Chlumčany. Kalich (0·175 *m* vys.) Kresl. prof. J. Koula.

KOSTEL SV. KLIMENTA (filiální), r. 1354 farní, r. 1774 znova vystavěný. Jest orientován, omítnuté zdě z lámané opuky jsou děleny korintskými pilastry; šest oken je zakončeno polokruhy. V průčelí stojí jednopatrová věž. Obdélníková loď uvnitř 8·50 *m* dlouhá a 7·20 *m* široká, v koutech zaokroulená, kněžiště pravoúhlé, 6·60 *m* dlouhé a 5·20 *m* široké.

Dva oltáře a kazatelna se slušnými řezbami z konce minulého století; dobrý rokokový rám.

Kalich (J. Koula, Památky uměl. průmyslu v Čechách, seš. III. list VIII.) gotický 0·175 *m* vysoký, z pozlacené mědi. Na šestikruhové noze připevněn malý krucifix; ořech s tepanými vypuklinami a šesti výpustky, na nichž jsou vyryta písmena I H E S V S; na stonku vyryto nad ořechem S A N N A H pod ním M A R I A H. Na spodku číšky vyryty obloučkové, propletané pásky. Pěkná práce první pol. 16. stol. (obr. 12.).

Zvony: 1. Výška 0·65 *m*, průměr 0·66 *m*, nápis:

GOSS MICH JOHANN BALTASAR CROMELIUS VON TRIER IN LAUN 1695.

2. Výška 0·55 *m*, průměr 0·55 *m*, nápis:

JOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG.

3. Výška 0·45 *m*, průměr 0·45 *m*, nápis:

ANNA KÜHNER 1808.

Chodžov (Kožov).

Sommer l. c. I. 60. — Veselý l. c. 98. — Pamětní kniha farní psaná r. 1748.

Kamenné nástroje na vrchu nad Chodžovem (Mikšova sbírka). Na parc. č. 409 pohanské hroby mladší s popelnicemi a bronzovými jehlicemi (v Ohradě). Šnajdr l. c. 17; Veselý, l. c. 98.

KOSTEL SV. MICHALA (farní), r. 1370 farní, r. 1838 znova vystavěn, byl dle rysů v pamětní knize farní původně gotický.

Obraz na hlavním oltáři, sv. Michal s kopím nad padlým andělem (tento přemalován) 2·60 *m* vysoký, 1·50 *m* široký, na plátně směle širokým štětcem a šťavnatou barvou mistrně namalovaný, připisuje se *Petru Brandlovi*.

Kalichy: 1. Výška 0·244 *m*, číše stříbrná, neozdobená, noha mosazná označená nápisem: »Ecclesiae Worasicensis 1793« a značkou:

2. Výška 0·265 *m*, na stříbrné číšce a měděné noze šest emailových obrázků svatých, empir.

Obr. 13. Chodžov. Svícen (0·115 *m* vys.).

3. Výška 0·22 *m*, z měděného plechu, kupa slušně tepaná práce barokní, na noze nápis: »Chozov«.

Křížek pacifikální 0·31 *m* vysoký, pěkně rytý ornament rozvilinový, 18. stol., na noze nápis: »Chozov« z pozlaceného plechu měděného.

Svícen románský, 0·115 *m* vysoký, plně z bronzu litý, na třech vysokých nožičkách (obr. 13.).

Kasule: 1. Smuteční, křížkové vyšívání na stramínu, 18. stol., na bílé půdě černé rakve, katafalky, svícny, plaménky

a umrlčí hlavy; prostřední pruhy nesou ozdobu stuhovou a květinovou z kladeného stříbra.

2. Křížkové vyšívání na stramínu, květy z barevného hedvabí, 18. stol.;

3. Celý pošitý velkými květy kosatce, růžemi, karafiáty atd., kladené zlato a malba jehlou.

Zvony: 1. Výška 1·02 *m*, průměr 1·10 *m*. 2. Výška 0·80 *m*, průměr 0·81 *m*, oba r. 1804 přelity od *Jana Golda* v Litoměřicích.

Náhrobní kámen 1·91 *m* vysoký, 1·02 *m* široký, z červeného mramoru, krásná vypuklá práce kamenicka s postavou ženskou, kolem nápis gotický:

..tha 1611 30 10bris Umrzela Urozena a Bohobogna Pani Katerzina rozena Nedwidkowa Urozene° a Staterzne" Rytirze Pana Bohuslawa Zakostelske" z Bilejowa na Wrssowiczich a Kostie Pani Matka; A tuto Tielo gegi gest poctiwe od Przatel pohrzbeno (obr. 14.).

Obr. 14. Chodžov. Náhrobní kámen.

Svorník opukový, kulatý v průměru 0·406 *m*, s reliefní orlicí, zbytek bývalého kostela vezděný do farní stodoly na dvoře.

Hlavice sloupová, barokní, z pískovce, ozdobená andělskými hlavami; na rohu zdi zahradní, asi také z kostela.

Socha Madonny Rosenthalské, na cestě k Počedělicím, z pískovce, slabá práce na vysokém, trojhraném a pěkně profilovaném pilíři dle nápisu z r. 1737. Kolem šestihrané kamenné zábradlí.

Chraberce.

Řadové hroby s kostrami skrčenými s nádobkami, jehlicemi rázu unětického a nástroji kamennými (na j. obce). V museu lounském, ve sbírce Merzově a Kučerově. Kučera, Český Lid 1895.

Konětopy.

Nálezy z osad předhistorických, střepiny z nádob, nástroje kamenné a j. Šnajdr, Mitth. d. C. C. 1890, 109.

Kozojedy.

Četné nálezy z kamene a kosti. Sbírka Merzova. Šnajdr, 17

Kystra.

Železné nálezy v popelnicích na louce »Ládová«. (Dle Woldřicha laténské.) Okolo ovčína osada s kamennými nástroji a střepinami nádob. M. d. A. G. 1889, 92, Šnajdr l. c. 16, Veselý l. c., 93.

Lenešice.

Schaller l. c. VII. 44. — Sommer l. c. XIV. 62. — Veselý Joh. Geschichte d. Fürst Schwarzenbergischen Domaine Postelberg 1893, 121. — L. Schneider, v Mittheilungen der Central-Commission 1890, 88. — Pamětní kniha farní z r. 1753.

Přední stolička z Atelodus a úlomek lebky, a metatarsus z Equus C. fossilis minor Woldřich (v městském museu v Budějovicích). Woldřich, Mitth. d. A. G. in Wien 1889, 74.

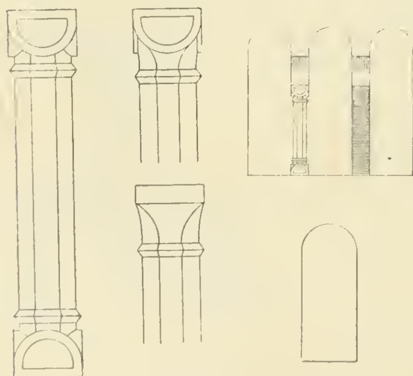
KOSTEL SV. PETRA A PAVLA (farní), r. 1384 farní, jednoduchá budova r. 1800 nově stavěná, s jednou lodí a v polokruhu zakončeným kněžištěm, orientovaná, z lámané opuky, omítnutá.

Věž románská z 12. stol., v západním průčelí, půdorysu čtverečního, 5 *m* široká, z lámané opuky, zvenčí omítnutá. Ve výši prvního patra v nárožním kvádru opukovém nápis, 0·55 *m* vysoký, 0·42 *m* široký (obr. 15.).

✠ANO·DNI·M·C
LXII·✠FACTA EST
hTVRRIS·SVB·DNO
BERTOLDO·ABBATO
PORTE APLOR NEC
NO·PLEBANO HVI'
ECLE·NOMINE·CRS
TIANO✠

Obr. 15. Lenešice.

Porušený letopočet doplniti třeba na r. 1162 (ves Lenešice postoupil Přemysl Otakar I. r. 1226 klášteru Doxanskému, později náležela klášteru Postoloprtskému).

Obr. 16 Lenešice. Okna.

Okna věžní na všech stranách stejná, z části zazděná a porušená, ve dvou řadách nad sebou, dolejší prostě polokruhově zakončená, hořejší potrojná, dělená ozdobnými sloupky; tyto jsou šestihrané s patkami a hlavicemi krychlovými nestejné formy (obr. 16.).

Stolice pro zvony nese vřezaný letopočet 1561.

Monstrance stříbrná, pozlacená, paprskovitá, 0·65 *m* vysoká, slabá práce 18. stol.; nese znak hrab. Clary-Aldringen a značku:

Zvony: 1. Výška 0·98 *m*, průměr 0·98 *m*; na plášti nápis:
Christof Ullmann goss mich in Prag 1737.
Dále věnování Jana Filipa hr. Clary-Aldringen; dva široké pasy ornamentální na okrajích.
2. Menší zvon z r. 1848.

Léšťany.

Předhistorická osada s kamennými a kostěnými nástroji, se střepinami z nádob a zvířecími kostmi. Nádoby a kamenné kladivo v místní škole. Šnajdr, l. c. 16., Šnajdr M. d. C. C. 1890 str. 109.

Louny.

Pavla Mikšovice Kronika Lounská 1525—1631, rukopis Waldštýnské knihovny v Duchcově. — Mojžíše Jana annaly města Loun, rukopis archivu lounského. Schaller l. c. VII. 45. — Sommer l. c XIV. 53. — Wunš Rudolf, Dějiny svob. král. města Loun 1868 — Krupka V., Lounsko 1872. — Beneš Frant. v Památkách archaeol. VIII. 135. — Klíma, Ad. Jar. ve Světozoru 1873, 65 a 117. — Vladika, Notizen über Laun.

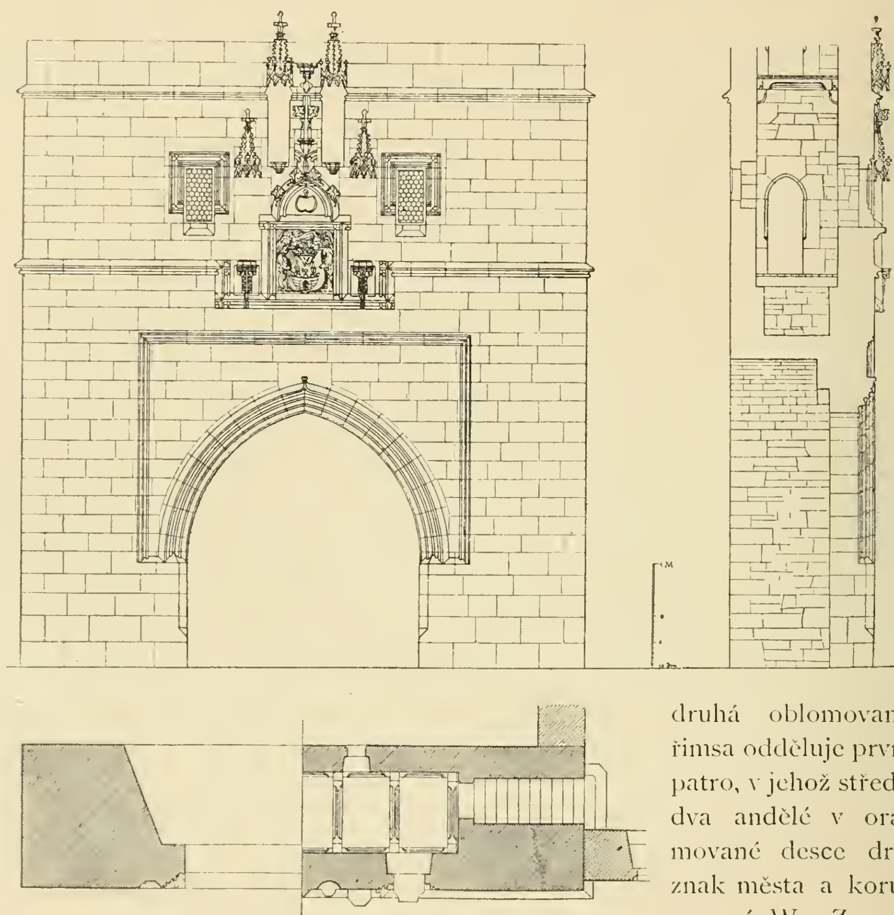
Před branou domu proti kostelu nádobka hliněná, skroucený meč a fibulka římského typu; meč zdá se laténský. U cihelny Drtinovy kostry, z nichž jedna měla železný klíč, nádobu podobnou džbánu a kamenný mlat. (Sbírka Merzova.) Stopy předhistorické osady nalézají se na třech místech. V pravo silnice do Postoloprt na konci většího předměstí na poli pokrytém popelovitou zemí se střepinami s ornamentem vypíchaným a střepy tuhovanými, veliký nůž a hrot kopí. Druhá osada byla na břehu Oharky mezi továrnou na cukr a nádražím. Rovněž na dvoře cukrovaru Valterova nalézá se mnoho předhistorických střepin nádob. Odkryl se zde hromadný nález sestávající z náramků se spirálkami a jehel, vesměs z bronzu. Ve sbírce Merzově. Na náspu při Oharce kameny na rozmačkání obilí a střepy ručně dělané, netuhované. »Na Mělcích« byla třetí osada. Kulturní vrstvy na sklonu návrší proti Oharce. Velké množství nástrojů kamenných. Od návrší »na Mělcích« až k Březnu táhne se osada rovněž předhistorická. Šnajdr, l. c. 109.; Pam. XIII. 236.; M. A. G. XIV. 203.

Místo, o němž se děje první historická zmínka r. 1088, bylo od Přemysla Otakara II. povýšeno na královské město a opěvněno zdmi.

HRADBY MĚSTSKÉ od Vladislava II. znova vystavěné vinuly se dle nynějších zbytkův a dle (poněkud nesprávných) vyobrazení města z r. 1617 od Jakuba Hufnagla v Braunově Civitates orbis terrarum VI., a z r. 1650 v Merianově Topographia Bohemiae kolem východní, jižní a západní strany města. Skládaly se ze širokého příkopu a z pevné zdi s četnými baštami; ze dvou bran a tří branek zbyla jediná brána.

ŽATECKÁ BRÁNA. — Mikovec Ferd., Starožitnosti a památky země české. I. 60; Wunš l. c. 98; Beneš l. c. 135; Gruber B. Die Kunst des Mittelalters in Böhmen IV. 89; Klíma l. c. 118.

Na obdélníkovém půdoryse 10·60 *m* šířky a 2·75 *m* hloubky vystavěna byla z opukových kvádrů do dvou pater. Průjezd je sklenut lomeným obloukem rozpjatým na 4·40 *m*. Vnitřní, do města obrácená strana jest docela hladká, zevnější bohatě ozdobena kamenickou prací. Profil oblouku průjezdního na této straně se skládá z vystupující šikmy, ze dvou oblounů, dvou žlábků a jednoho článku hruškovitého. Celý oblouk jest orámován římsou lomenou v pravých úhlech, profilovanou oblounem a dvěma žlábky;

Obr. 17. Louny. Žatecká brána. Kreslil arch. C. Hilbert.

druhá oblomovaná římsa odděluje první patro, v jehož středu dva andělé v orámované desce drží znak města a korunované W. Z malého štítku s kraby uprostřed vybíhá vysoká fiala s květem. Po stranách nalezají se dva výklenky s architektonickými baldachiny, doleji vystupuje z každé strany ze zdi štíhlý konsol kalichový, lupeny ozdobený a příslušné baldachiny architektonické. Obě malá obdélníková okénka, mezi něž celá tato dekorace jest vřaděna, mají ostění ozdobené oblými články prostupujícími se v rozích. Nad prvním patrem zakončeným rovnou římsou prostě sešikmenou a zpod vyhloubenou nalezalo se nízké druhé patro bez oken a ozdob, na němž vystupující trá-

mové krákorce nesly dřevěné podsebití. Toto bylo i s nízkou prejzovou střechou a štíhlou čelní věžičkou r. 1842 nahraženo nevkusným cimbuřím; později opadaly chatrné ozdoby kamennické až na malé zbytky. Nápisy (na obrázku vynechané) na kamenných deskách po stranách průjezdního oblouku a nad ním zní:

NISI | DOMINVS | CVSTODERIT | CIVITATE | FRUSTRA VIGILAT | QVI CVSTODERIT | EAM

PROPRIVM | COMODVM | OCCVLTVM | ODIVM | IVVE | NILE | CONSILIVM | SVBVERTE | RVNT | ROMANV | IMPERIV.

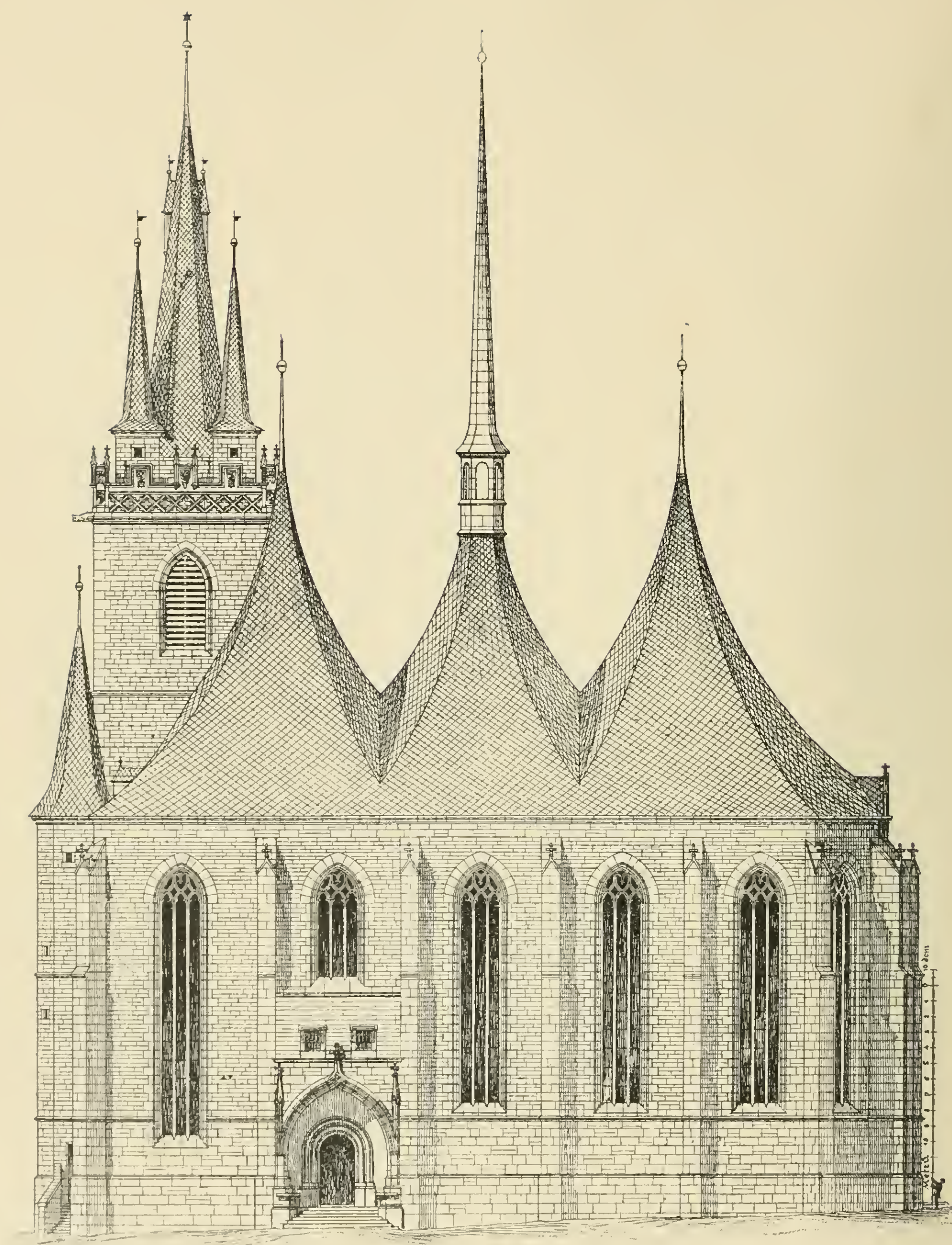
OELIX CIVITAS | QVE | EDIFICATVR | TEMP | ORE | PACIS | ANNO | DOMINI | MoCCCCCo.

Uvnitř v prvním patře síňka, přístupná ze sousedního domu vchodem jehož pažení je lomeným obloukem zaklenuto. Její strop trámový.

PRAŽSKÁ BRÁNA r. 1836—40 zbořená — (Wunš l. c. 61, 67 a 106) byla dle kopie Šemberova akvarelu z roku 1824 (v lounském museu) a dle výměru Ant. Merze půdorysu obdélníkového, 5°3′ široká, 3°2′ hluboká; dolejší kvádrové patro neslo na krákorcích druhé patro hrazděné, nad nímž se vypínalo štíhlé sedlo prejzové střechy. Zevnější strana podobala se žatecké bráně. Články profilu na průjezdním oblouku prostupovaly se v lomu, podobně profil dvojnásobné římsy kolem v pravém úhlu oblomené. Střední deska nesla nápis: EXAVDI DEVS ORATIONEM SERVI TVI APERI OCVLOS TVOS ET VIDE CIVITATEM HANC AVERTATVRQVE OBSECRO IRA TVA ET FVROR TVVS A CIVITATE ISTA. Uprostřed prvního patra nalezala se reliefní deska čtvereční, ozdobně orámovaná, v kteréž dva obrněnci drželi korunované W nad znakem městským (vyobrazení v Květech 1870, 320). Profil pravoúhlého ostění na okénku prvního patra protíná se taktéž v rozích. Vnitřní strana, do města obrácená, byla neozdobena, pouze krákorci mezi prvním a druhým patrem dělena. Velký kalich, r. 1580 znova pozlacený byl odstraněn r. 1624; zdvihací most při bráně připomíná se r. 1643.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE (děkanský). — Zap K. VI., v Památkách archaeol. VI. 138; Wunš l. c. 47; Klíma l. c. 52 s vyobrazením. Mocker Josef a Gruber B. ve Zprávách archit. a inženýrů VI.; Gruber B. l. c. IV. 57; Mocker a Lehner F. v Methodu XI. 64 a 86; Mádl K. B. ve Světozoru 1881, 404, 415; Štědrý Frant. v Methodu XVIII. 14; Winter Zikm., Kulturní obraz českých měst I. 436; Braniš J., Dějiny středověkého umění v Čechách II. 135; Herain Jan, Ottův Slovník naučný VI. 401; Neuwirth J., Oester.-Ungar. Monarchie in Wort und Bild. Böhmen, 271; Antl Th. v Pam. arch. XVII.

Chrám vtěsnaný do úzkých uliček poblíž náměstí na nejvyšším bodě města, kdež dříve stával starší kostel farní již roku 1384 připomínaný a r. 1415 obnovovaný; když tento r. 1517 shořel až na zdě věži, přikročeno k nové stavbě, při kteréž kniha účetní v lounském archivu (I. E. 11.) připomíná kameníka Mikuláše z Prahy r. 1517, mistra Benedikta lounského r. 1519 a 1524 a mistra Pavla z Pardubic od r. 1520 až 1523. Beneš k stavbě jen časem dojížděl, při čemž 30. října 1534 v Lounech

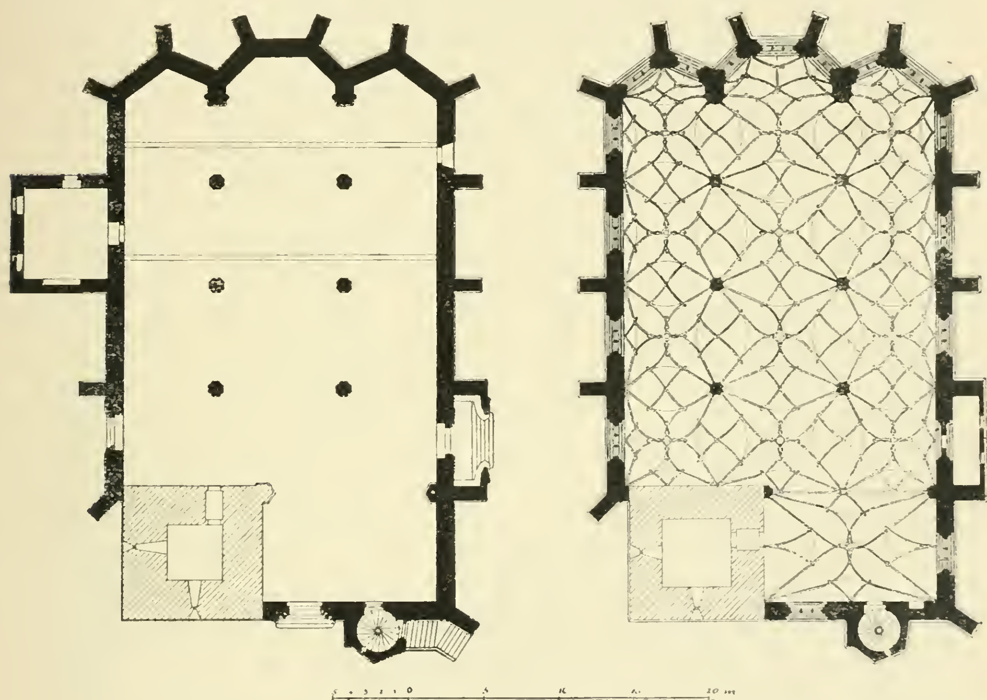

Obr. 18. Louny. Kostel sv. Mikuláše.
Dle výměrů arch. J. Mockra a C. Hilberta kreslil Al. Masák.

zemřel a v chrámě pochován byl. Stavby se týká nyní obnovený, velký nápis na omítce nad vchodem kruchty: Anno Dominice natiuitatis | 1520 ff v an Reliquiarū* | Posila sūt fūdamta hūs tēpli | parochialē Et cōsumatū e oīe edificiū 1538 | ff vj an margatē** opā et impesis ciuitatis huius.

Nynější orientovaná budova skládá se ze starší věže a z mladší stavby tří stejně vysokých lodí. R. 1885 1892 byl celý chrám arch. J. Mockrem opraven.

Věž, jediný to zbytek bývalého kostela, jest půdorysu čtverečního, 9·30 *m* široká, rozvržená třemi gotickými římsami na čtyři patra, uvnitř bez dělení, zbudovaná celá z kvádříkův opukových a nárožníků pískovcových bez kamenických ozdob. Příchod pouze kostelem. Okna dolejších pater jsou malá, docela neozdobená, na severní straně v přízemku a prvním patře

Obr. 19. Louny. Půdorys a klenba kostela sv. Mikuláše. Kreslil arch. J. Mocker.

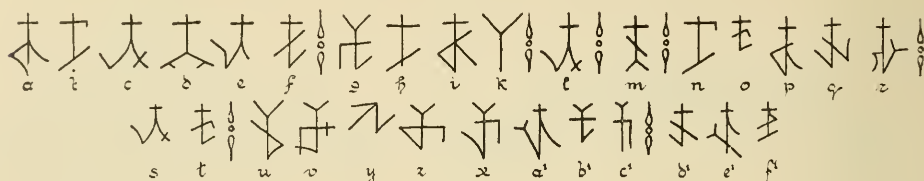
původně polokruhem zakončená (lomený oblouk dolejšího okna byl později neobratně vtesán). Hořejší dvě severní a tři západní okénka jsou prostě obdélníková. V nejvyšším patře velké čtyry prolomy gotické, v ostění profilované oblounem a žlábkem. Ve výši cimbuří ozdobeného lichou kružbou, kalichy a znaky městskými i zemskými je věž súžena malým ochozem, z něhož vystupuje nízké patro s bytem hlásného. Toto nese vysokou, štíhlou

* 19. dubna 1520.
** 10. července 1528.

střechu sedlovou s nárožními čtyřmi jehlanci a pěkným třídílným vikýřem. Tvar nynějšího krytu břidlicového pochází dle smlouvy pokrývačského mistra *Adama* z r. 1521 (Wunš l. c. 50).

Zdivo ostatní stavby kostelní je z nepravidelných, vrstvených kamenů opukových, pouze nárožníky, orámování portálů, kružby oken a ozdobné části jsou kvádrové. Celá budova zůstala bez omítky.

Západní průčelí ku věži přilehající bylo prolomeno portálem poněkud z osy pošinutým a nyní zazděným (obr. 21); jeho profil skládající se ze tří hlubokých žlábků, dvou oblounův a předních plošek, prostupuje se v lomu; nad středem vypínal se velký květ, po stranách vysoké fialy. Na jednotlivých kvádrech značky (obr. 20 *a-f*). Nad portálem jest třídílné okno,

Obr. 20. Louny. Kamenické značky z kostela sv. Mikuláše.

a—f, ze západniho portálu; *g—k*, z lomeného oblouku jižního portálu; *l*, z polokruhového oblouku téhož portálu; *m*, z portálu severního; *n—r* z pažení vnitřních dveří západních; *s*, *t* z pažení dveří na kruchtě; *u—c'*, z pilířů a stěn vnitřních; *d'*, z klenby nad kruchtou malovaná; *e'*, ze schodnice kazatelny; *f'*, z hlavice sloupku kazatelny.

jehož kružba jako u všech ostatních oken kostela má mezi pozdními tvary uprostřed obrácenou lílii. Ostění je profilováno širokými, oblými články (obr. 24). Po pravé straně vystupuje z průčelí šestihraná věžička, jejíž točité schodiště vede na kruchtu a na kostelní půdu.

Jižní strana rozvržena jest šesti opěráky, z nichž oba krajní jsou šikmo postaveny; jejich ústupky jsou ozdobeny římsami, vršky trojhranými štítky a kytkami; jediný rohový při presbyteriu má výklenek s architektonickým baldachinkem. Kromě nízkého trnože o dvou oblounech splývajících se středním žlábkem vine se kolem celého chrámu sešikmená římsa podokenní, zpod článkovaná malou šikmou, velkým žlábkem a malým oblounem. Tyto články profilové prostupují se při lomu kolem opěráků tak, že přečnívající částě tvoří v rozích drobné trojhrany a kruhové desky. Pět velmi vysokých, 3 *m* širokých oken podobá se ostěním, dělením a kružbou úplně oknu západnímu (obr. 24.)

Hlavní portál, (obr. 22 a 23) zařaděný mezi druhým a třetím opěrákem, tvoří malou předsíňku s bohatou síťovou klenbou, jejíž žebra sbíhají po stranách bez konsolů do zdí, v předu na značně vyložený, lomený oblouk. Profil žeber skládá se ze čtyř mělkých žlábkův a přední plošky. Profil hlavního, předního oblouku jest složitý, má hlavní článek hruškovitý, který i s ostatními oblouny v lomu se prostupuje. Střední květ a vysoké fialy postranní zakončují celek, nad nímž rozložena jest profilovaná římsa.

Obr. 21. Louny. Západní portál děkanského kostela sv. Mikuláše.

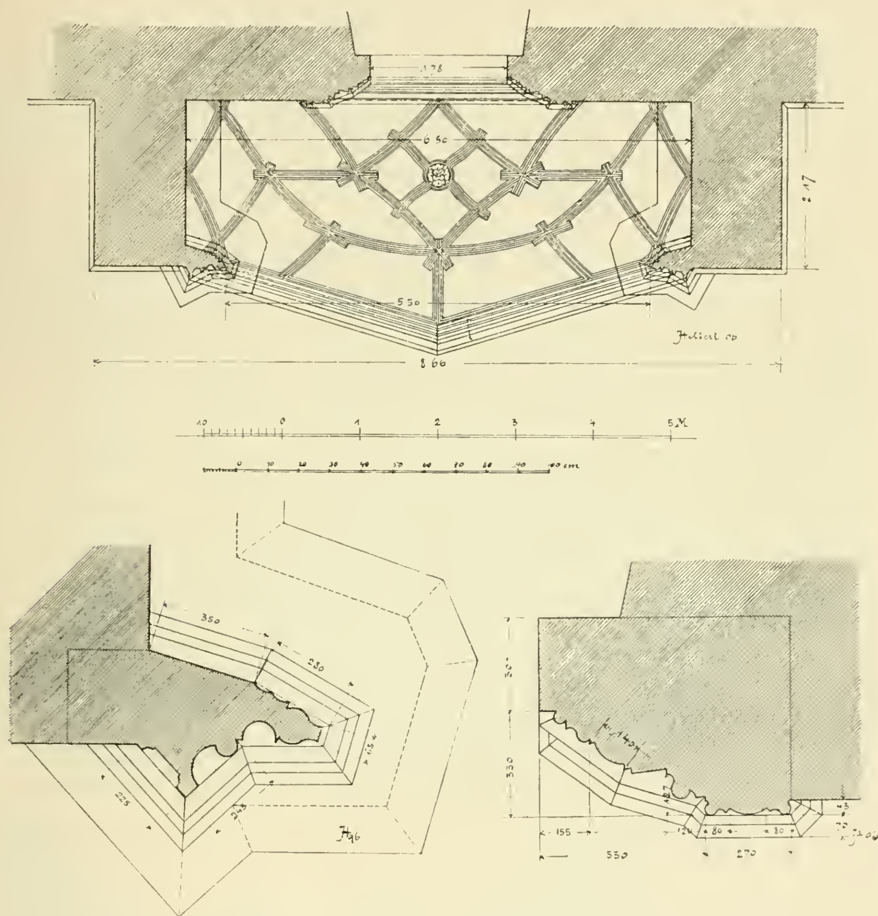
Pažení kostelních dveří jest polokruhem zaklenuto, ostění jeho vykazuje již renaissanční tvary jak v plochém, mnohonásobně článkovaném profilu, tak v detailní výzdobě, kterouž tvoří pásky, propletané stuhy a rosety. Současný původ obou oblouků dokazují četné značky kamenické na zevnějším oblouku gotickém (obr. 20 *g*—*k*) a na vnitřním polokruhovém oblouku, kdež

Obr. 22. Louny. Jižní portál kostela sv. Mikuláše.

lze pod barevným nátěrem konstatovati prozatím jedinou značku (obr. 20 *l*). Nad portálovou předsíňkou byla přistavena komůrka, jejíž přední omítnutá zídka jest prolomena dvěma čtverečními okénky; široké oblouny a pravoúhlé ústupky jejich ostění mají tvar přechodní.

Na východní straně vystupují polygonalní závěry, při prostřední lodi třemi, při postranních, kratších lodích dvěma nestejně širokými stranami. Střední okno a obě krajní jsou trojdílná, ostatní čtyři dvoudílná. Článkování

Obr. 23. Louny. Jižní portál kostela sv. Mikuláše.

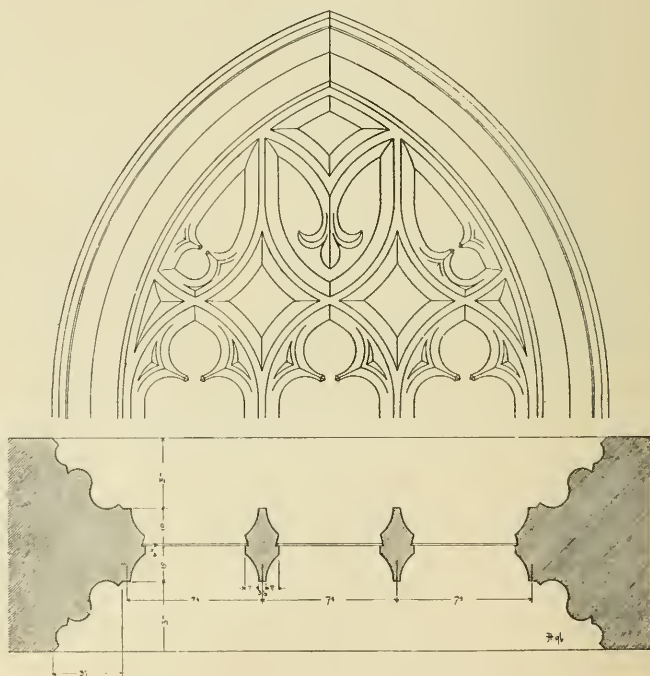
jako na jižní straně. Nad závěrečnou zdí střední lodi je na místě staršího nyní moderní vikýř.

Severní strana podobá se celkovým článkováním jižní. Její portál leží proti jižnímu, je polokruhový a velikostí i profilováním s ním totožný, ale postrádá podrobné výzdoby a předsíňky. Na něm kamenická značka (obr. 20 *m*). Podokenní římsa oblomuje se nad portálem. Na této straně přistavěna byla v barokní době nízká sakristie půdorysu obdélníkového.

Střecha kostela rozdělena jest po délce na tři stany, z nichž prostřední vybíhá do štíhlého jehlance rovnajícího se výškou téměř věži; tím docíleno velmi malebného rozložení těžké střechy nad širokou klenbou stejnolodního chrámu. Břidlicový kryt proveden byl od *Materny* z Cvikova, který r. 1537 za dvouletou práci obdržel 400 kop miš. gr. a kožich (Wunš l. c. 52). Prostřední jehlanec pobit mědí. Velice složitá vazba je označena na trámu nad zvony sanktusovými nápisem (dle kopie na moderním modelu vazby v měřítku 1 : 10 v lounském museu):

Anno domini 1533. Krow po(stawil) I. H. Z P.

Vnitřek kostela ve všech částech plně osvětleného působí neobyčejně prostorně a sálovitě, jelikož kněžiště jest pouze dvěma schůdky odděleno od lodí; tyto jsou stejně vysoké, 29·00 *m* dlouhé, prostřední 8·50 *m* postranní 6·00 *m* široké, při kruchtě poněkud širši než ve východní části. Na západě vstupuje věž celou svou šíří do kostela, který po její straně je prodloužen o podkruchtí 8·00 *m* hluboké (obr. 19). — Výška kostela obnáší uprostřed klenby as 17·70 *m*.

Obr. 24. Louny. Okno kostela sv. Mikuláše.

Vedle portálů jižního a severního, uvnitř zcela prostých, jest v západní zdi kostela ozdobné pažení dveří ku schodům na kruchtu, nyní zazděné, ve světlosti 2·12 *m* vysoké a 1·05 *m* široké. Jeho profil skládá se ze tří žlábkův a dvou kulatých sloupců; tyto spočívají na vkusně ozdobených patkách, rozvětvují se při náběhu oblouku a prostupují se v jeho lomu (obr. 25). Jednotlivé kvádry nesou kamenické značky (obr. 20 *n-r*).

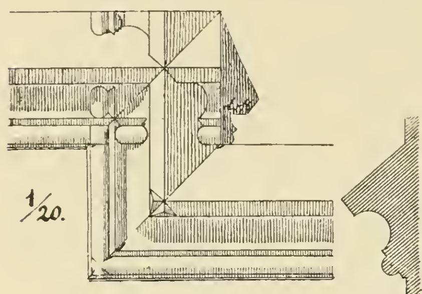
Obr. 25. Louny. Vnitřní západní dvéře v kostele sv. Mikuláše.
Bronzový náhrobek pana Jana Hrušky z Března.

Druhými dveřmi na západní straně vstupuje se do přízemku věže. Výška obnáší 1·70 *m*, šířka 0·90 *m* ve světlosti; jejich pravoúhlé pažení je v hořejších koutech vyplněno profilovanými výkrojky a nahoře ozdobeno štítkem s písmenou W.

Třetí dvéře, 1·75 *m* ve světlosti vysoké a 0·92 *m* široké, nyní zazděné, vedly z presbyteria jižní lodi na ulici. Na širokém vlysu renaissančně profilovaného pažení vycházejí italisující rozviliny z dvou dračích hlav.

Čtvrté dvéře, na kruchtě, mají rovné pažení profilované hlubokým žlábkem, který jest v nadpraží prohnut do obloukového segmentu a v rozích skřižen profilem postranic; na něm kamenické značky (obr. 20 *s, t.*)

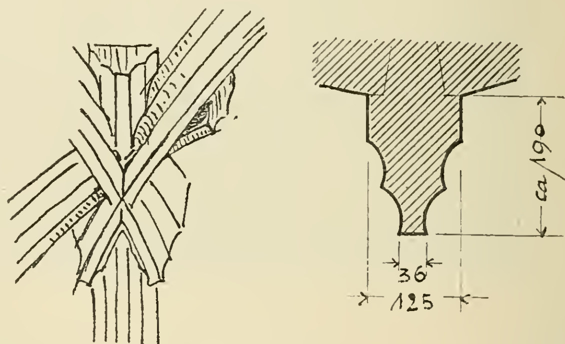
Zdi 1·10—1·20 *m* tlusté jsou prolomeny 17 velkými okny. Hladké stěny byly r. 1538 jakýmsi mistrem Vamšou vymalovány, později obíleny; přerušeny jsou podokenní římsou nad hlavními vchody oblomovanou, stejného profilu jako zevnější římsa podokenní. (Obr. 26).

Obr. 26. Louny. Podokenní římsa.

Šest pilířů velice štíhlých a osmihraných stojí na vysokých patkách, jejichž podnožní římsy (úzká spodní šikma, obloun, široký žlábek a širší vrchní šikma) sprostředkují přechod k dříkům 0·93 *m* tlustým, vypínajícím se bez přerušení až ku klenbě. Strany jejich osmihraného průřezu jsou v mírných obloučcích prohnuty. Na pilířích i na stěnách opakují se četné značky (obr. 20 *a-c*). (Ržiha Fr. Mitth. d. Centr. Comm. 1881, Tab. 19. — Wernike E. Mitth. d. Centr. Comm. 1886, LIV.)

Žebra bohaté síťové klenby (obr. 19) vybíhají přímo z pilířů a ze stěn opírajíce se jen místy o konsole divného tvaru květového a setkávají se v každé lodi ve čtyrech kruhových, hladkých svornících. Pouze nad kruchtou sbíhají na visutý svorník, jehož nynější ze dřeva řezané květy a lupeny zakrývají starší svorník opukový. Veškeré pasy a žebra rozvedeny jsou v mnohonásobně se křižující a volně zakřivené linie; vedlejší příčky prostupují hlavní tak, že přečnívající a seříznuté kusy objevují v řezu týž střízlivý profil jako žebra klenby portálové. (Obr. 27 a 28).

Obr. 27 a 28. Louny. Žebra klenbová v kostele sv. Mikuláše.

Kruchta zaujímá prostoru zbývající na západní straně vedle věži; podél této a na začátku hlavních zdí kostela pokračuje pavláčovitě. Její poprsní zeď článkují vkusné sloupky na štíhlých ozdobných patkách; v obdélníkových výplních jsou liché kružby střízlivých tvarů pozdní gotiky. Uprostřed znak městský.

Kazatelna (obr. 29 a 30. Gruber l. c. IV. 127) jest opuková, současná se stavbou, opřená o první pilíř v levo od hlavního oltáře. Do pětihranu konstruovaná, spočívá na štíhlém svazku pilířovitém, který prohnutými trojúhelníkovými výplněmi přechází ku čtverečním stranám řečniště. Tyto jsou orámovány křižujícími se oblouny a vyplněny lichými kružbami z trojlistů a lilií. Schody s podobně článkovanou stěnou uzavírá portálek s obloukem formy oslího hřbetu dekorovaný úplně v duchu renaissančním rosetami a

K. BELLMANN PHOTOTYP.

Oltáře v kostele sv. Mikuláše v Lounech.

Zhotovili r. 1700.—1708. truhlář Markus Nonnenmacher, sochaři Jeroným Kohl a František Preiss, malíř Jan Schummer.

soškami dvou sedících andílků. Také hlavice zakončující postranní sloupec vykazuje tvary renaissanční, zvířecí hlavy v rozích a růžice. Na této hlavici a na schodnici značky kamenické (obr. 20 *e*, *f*).

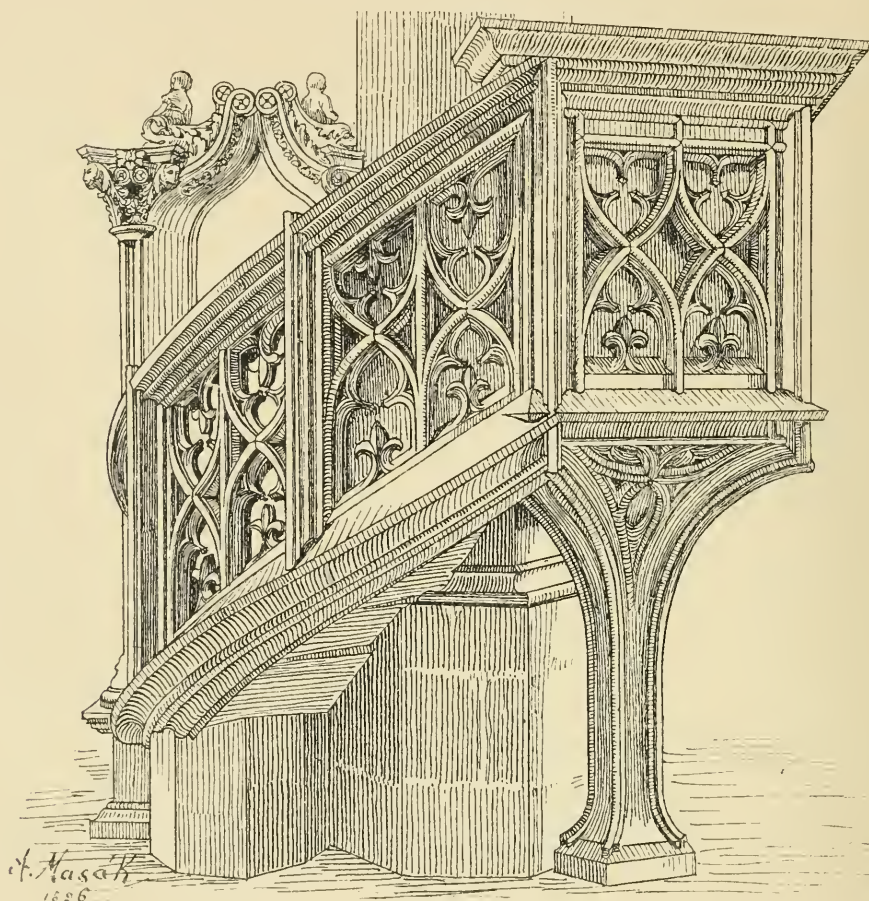
Tři oltáře. (Viz tab. — Klíma ve Světozoru 1873, 54; B. Matějka v Časopise Společnosti přátel starožitností českých III., 1 a 66) barokní, celé ze dřeva řezané, nepolychromované, vyplňují východní stěnu kostelní. Hlavní oltář uprostřed tvoří dvoupatrovou architekturu na dvojnásobném podstavci mnohokráte oblomovaném a ozdobeném festony i andílky v četných orámovaných výplněch. Mezi vysokými točenými sloupy ovinutými listím stojí na ozdobných konsolech ve výklencích nadživotní sochy sv. Vojtěcha a Mikuláše. Korintské hlavice a vlys širokého kládí jsou pokryty akantovými listy, štít oživen anděly, kteří drželi věnce (růženec). Uprostřed veliký obraz Narození Páně. Druhé značně menší patro, provedené přiměřeným způsobem, tvoří rám obrazu sv. Mikuláše; po jeho stranách sochy sv. Kateřiny a Barbory, sv. Václava a Floriana (?) Tabernakl jest nový. — Oba postranní oltáře, poněkud nižší, mají podstavce ozdobené festony a soškami Piety a Ecce Homo ve výklencích. Andělé stojící na nich drží ohromné dva akantové rámy, do jejichž přebohatých rozvilin vplétají se menší andělé Po stranách stojí na levém oltáři sochy sv. Joachima a Anny, na pravém sochy sv. Josefa a Marie. Obrazy představují na prvním oltáři sv. Jana Křtitele, an káže lidu, a sv. Jana Evangelistu, na druhém Nanebevzetí Panny Marie a sv. Trojici. — Oltáře tyto postaveny byly v l. 1700—1708, a pochází práce truhlářská od *Marca Nonnenmachra*, sochařská od *Jeronýma Kohla a Františka Preisse* a obrazy (kromě obrazu sv. Jana Ev. nedávno vyměněného) od *Jana Schummera*. (Modely těchto oltářů v lounském museu).

Křtitelnice cínová, 1·10 *m* vysoká, na třech rovných nohách s hlavami vousatých mužů a kopyty pětiprstými; na plášti kotle 0·55 *m* širokého zapuštěny jsou hrubě pracované tři postavy jakéhos světce s mečem a malý relief honce se zvěří, po stranách lví hlavy s kruhy. Na hořejším okraji nápis: ISTVD OPVS PERACTVM EST PER MANVS WENCESLAI GLATOWIENSIS ANNO DOMINI MILLESIMO CCCCCXVIII pokračuje na dolejším okraji: OST FESTVM GEORG S DOMINO CLEM SIMO ET FINITVM. Křtitelnice tato stála 7 kop českých (Winter l. c. I. 455).

Lavice kostelní z r. 1693, pěkně vyřezávané ozdoby rostlinné; čela jsou dělena sloupci, na postrannicích půlměsíc ze znaku města Loun.

Náhrobník, (obr. 25) dvě bronzové desky zapuštěné do mramorové plotny, zazděné pod kruchtou. Na hořejší obdélníkové desce, 0·60 *m* vysoké a 0·52 *m* široké, leží nahoře rytíř v brnění mezi dvěma svícemi; pod ním v pásku: HODIE MICHI CRAS TIBI. V širokém ornamentálním orámování nápis: LETA 1568. TEN AVTERY PO PAMAT | CE ROZESLĀI XII APOŠTOLV DOKOĀL | SWVG CZASNY ZIWOT, VROZENY WLA | DYKA PAN YAN HRVSSKA Z BRZEZ | NA E GEHOZTO TIELO W TOMTO MI | STIE ODPOCZIWA, OCZEKAWAGE WESE | LE Z MRTVYCH WSTANI. A OSLAWE | NI SWEHO PAN BVOH RACZ DATI, | DVSSY GEHO WIECZNY ZIWOT AMĒ.

V dolejším okraji: BRYCCIVS PRAGENSIS AVXILIO DIVINO FECIT ME. Dole visí s orámování festony a dva emblemy s lebkami, hnáty, kosou, lopatou a křížem. Na spodní desce 0·66 *m* vysoké a 0·50 *m* široké je znak pana Jana Hrušky z Března s bohatými fafrnochy a pštrosími péry v oválním věnci z květů a ovoce (C. Hilbert ve Wiener Bauhütte 1893; Výstavní časopis arch. a inž. 1891, 112).

Obr. 29. Louny. Kazatelna v kostele sv. Mikuláše.

C i b o r i u m 0·33 *m* vysoké, 0·17 *m* široké, z pozlaceného stříbra, bohatě posázené drahokamy, smaragdy, safiry a diamanty, které spolu s výborně tepaným ornamentem kartušovým, květinovými výplněmi a andělskými hlavičkami tvoří znamenitý dojem. Dle znaménka vídeňská práce z r. 1714; značka: AM

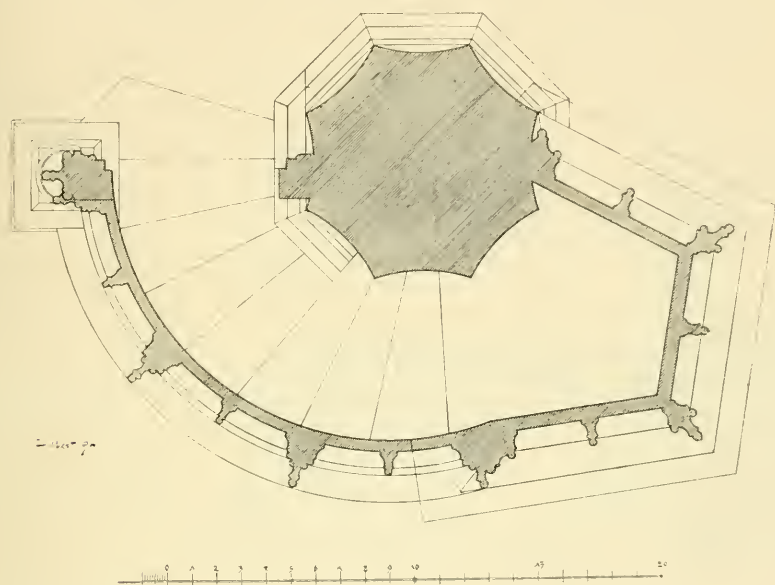
K a s u l e, p l u v i a l a d v ě d a l m a t i k y; stylisované květy a stuhy, vyšívané kladeným stříbrem a barevným hedvábím na žluté půdě hedvábné, slušné práce 18. stol.

M i s s a l z r. 1713 v sametové vazbě se stříbrným, tepaným kováním, 0·32 *m* vysoký, 0·23 *m* široký. Na rozích velké andělské hlavičky okřídlené,

ve středu medailony s monogramem Kristovým, na sponkách andělíčkové; dobrá práce první polovice 18. stol.

Zvony: 1. Výška 1·16 *m*, průměr 1·20 *m*. Ucha pletená, na hořejším okraji dvouřádkový nápis: a nativitate : domini : noctri : ihecu : chricti : Anno : domini : millesimo : Ccccc : nono : en : ego : campana : nunquam : pronuncio : vana : ignem | vel : fectum : bellum : aut : funue : honectum : Qui : me : fecit : magicter : bartholomeus : nomen : habet : in : nova : civitate pragencis ex : hoc : laus : deo.

Přímo pod nápisem relief P. Marie, 0·13 *m* vysoký, mezi řádky a na dolejším okraji pásky ovinuté listím.

Obr. 31. Louny. Vodorovný řez kazatelnou v kostele sv. Mikuláše.

2. Výška 1·05 *m*, průměr 1·00 *m*. Ucha jsou ozdobena provazci ovinutými listovím, kolem koruny široký pas rozvilinový, z něhož visí akanty. Na plášti v předu nápis: LETA PANIE 1610 TENTO ZWON GEST SLYT A ODEWZDAN GEST KE CTI A CHVALE SWATE | A NEROZDILNE TROGICE DO MIESTA LVNA K ZADUSSI IENZ SLOWE MATCE BOZI | NA MENSSIM PRZED MIESTI PODLE ODKAZV A ZADOSTI VROZENE PANII ANNI | MEYSTRZICKE Z BYLEIOWA A NA CHARWATCICH NAKLADEM PANA IANA REZLERA | A Z LYSSIC V MIESTIE LVNA PAN BVH RACZ DATI ABY TO DILO KE CTI A CHVALE BOZI | A K WZDIELANII VPRZIMNYCH AVDV CYRKWE KRZESTANSKE SLOWA BOZIHO | MILOWNIKVM PO WSSE CZASY SLAVZITI MOHLO AMEN.

Pod tím dva znakové medailony pánů Rezlerů a pánů z Bílejova, mezi nimi relief Madonny a andělská hlavička. Na dolejším kraji kolem napnut provázek ovinutý listím, přerušený uprostřed reliefem Bičování Páně

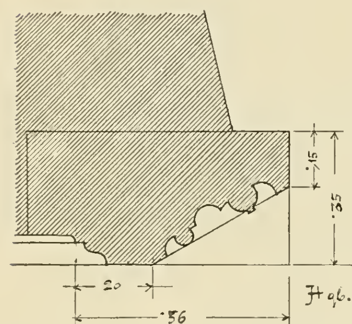
a dvěma hlavami vousatého muže. Na zadní straně pláště uprostřed pod andělskou hlavou Ukřižovaný s postavami P. Marie a sv. Jana, po stranách dvě portrétní medaile, dole rak; páska dolejšího okraje přerušena je osmi postavami ženskými. Nad křížem nápis: TENTO ZWON SLIL MATAEVSS FLEMIK KONWARZ SWOBODNEHO VMENI ZWONARZ W MIESTIE RAKOWNICE.

3. Výška 0·80 *m*, průměr 0·96 *m*, s obrazem sv. Dominika původně od Valentina Lissiaka v Praze r. 1721 slit a r. 1841 přelit.

4. Výška 0·73 *m*, průměr 0·73 *m*, na hořejším okraji nápis: AVE MARIA GRACIA PLENA DOMINVS TECVM BENEDICTA TV IN MVLIEBRIS. Dle stejného písma asi současný s křtitelnicí; na plášti relief světce s mečem.

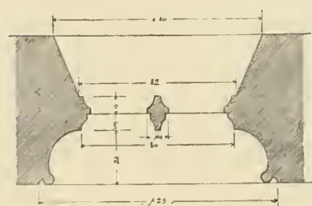
KOSTEL MATKY BOŽÍ (filiální) na Pražském předměstí (Beneš l. c. VIII. 134) skládá se z presbyteria a lodi kolem r. 1500 provedených a nejprve r. 1518 připomínaných a z věži prý r. 1612 přistavěné. Celek jest orientován, z lámané opuky, pouze obložení oken a portálu, římsy a nárožníky z opukových kvádrů; omítnutý, nyní spustlý.

Na západní straně hlavní vchod věží; měří 2·35 *m* výšky a 1·72 *m* šířky ve světlosti, jeho ostění profilované hruškovitým článkem, oblounem a třemi žlábky (obr. 31) je lomeno obloukem tvaru oslího hřbetu. Římsa podnožní kolem věži je profilována vlnicí a oblomuje se nad portálem. V prvním patře věži malé čtvereční okno, v druhém velká okna slabě lomená, avšak renaissančně profilovaná. Římsa okapní, gotická, zpod žlábkem a oblounem opatřená.

Obr. 31. Louny. Profil z portálu kostela Matky Boží.

Loď kostelní opřena jest na západní straně dvěma opěráky ve směru podélních zdí. Dvoudílné okno v jižní stěně má ostění (obr. 32) vyhloubené širokým žlábkem, orámované oblounem a kružbu s měchýřky a střízlivými tvary pozdní doby gotické. Na severní straně je malý vchod v polokruhu zaklenutý; jeho opukové ostění je na přední hraně šikmo seříznuto.

Obr. 32. Louny. Okno kostela Matky Boží.

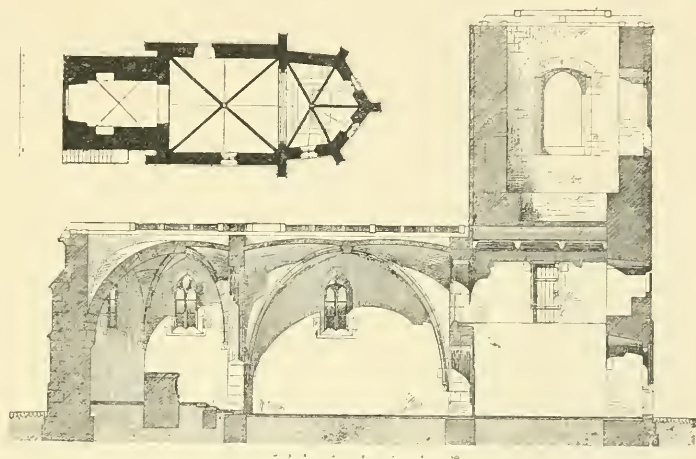
Presbyterium skládá se ze čtyř stran nepravidelného pětihranu a vybíhá v závěru do úhlu tak, že kostel je zakončen opěrákem. Pět opěráků jest v poloviční výšce a na šikmém vršku opatřeno částmi římsovými, jejichž profil tvoří vrchní šikma a zpodní žlábek mezi dvěma ploškami. V severovýchodním opěráku jest vytesán malý výklenek pro světélko. Okna jsou dvoudílná, vesměs stejná s elipsovitými tvary ve středu jednoduchých, velmi střízlivých kružeb.

Vnitřek prostý, obdélníková loď 7·00 *m* dlouhá a 6·00 *m* široká, jest zaklenuta jediným klenutím křížovým, jehož hruškovitá žebra křižující se v hladkém svorníku sbíhají na konsole ozdobené listovím a maskami, velmi nízko při dlažbě umístěné. (Obr. 33 a 34).

Kněžiště 5·00 *m* široké a 5·00 *m* dlouhé, jest podobně jako loď zaklenuto; konsole žeber mají tvar štíhlých kornoutkův a nejsou tak nízko do zdí zapuštěny jako v lodi.

Vítězný oblouk je hrubě hruškovitého tvaru se širokou přední ploškou.

Kazatelna opuková, šestiboká, na hrubém sloupu; poprsnice rozdělena na prostě orámované čtverce, v nichž 1. nápis: TATO GEST PAMATKA | TETO KAZATELNICE | KTERA I ZTO DAL GET | VSTAVIETI SLOWVTNY | PAN GIRIK KOTNAR | LETA MDLXXXI, pod ním znak se lvem držícím sekeru; 2. klečící rytíř před křížem, při něm monogram NK; 3. jeho manželka se čtyřmi dítky; 4. druhá manželka s dítkem.

Obr. 33 a 34. Louny. Kostel Matky Boží.

Opukové reliefy zazděné z venčí na severní straně věže ve výši patra, nepřístupné, části nějaké pěkné skulptury ze 16. stol. Velká obdélníková deska představující Vzkříšení Lazara, živá skupina o četných figurách, po její stranách kariatidy, ženská a mužská. Další ženská kariatida a jiná o třech postavách nárožní, asi 1 *m* vysoké.

Zařízení kostelní velmi chudé, barokní; na trámu před hlavním oltářem Ukřižovaný s P. Marií a sv. Janem dle českého nápisu r. 1655 věnovaný od Václava Raka.

Hřbitovní portál opukový, polokruhem zakončený, rustikou obložený nese ve svém svorníku městský znak pěkně tesaný a na spodní straně letopočtem 1582 datovaný. Na širokém vlysu dvouřádková modlitba česká; nízký štít trojúhelníkový zakončuje celek.

Náhrobní kameny z části do hřbitovní zdi zapustěné, z části v kostnici složené a zakryté:

1. Deska opuková, 1·60 *m* vysoká, 0·86 *m* široká, uprostřed silně vypuklý relief modlící se paní, v levo u hlavy znak s hlavou jednorožce, nápis

nahoře tířádkový, pak kolem se vinoucí pěknč vrytý, značně poškozený: Letha panie 1598 we czt | wrtek po W . . . ch swatych po 9 | hodinie Umrzela gest pocztiwa | pani Anna Streyczowa . . . . . . pochowana, tu v ziekawanij tjela z mrtwych | wzkrzyssenij a zivota wieczneho.

2. Deska opuková, 1·60 *m* vysoká, 0·85 *m* široká, zcela oprýskaná, znatelný znak pánů z Bílejova ve velkém medailonu v hořejší polovici. Dole obdélníková kartuš orámovaná renaissančně; z reliefního nápisu v ní zbylo: LET . . . . . E MD | LX . . III

3. Deska opuková, 1·55 *m* vysoká, 0·84 *m* široká, silně oprýskaná, uprostřed zbytky postavy vzkříšeného Pána Ježíše, nápisové zbytky kolem zcela nečitelné. Druhá pol. 16. stol.

4. Deska červeného mramoru asi 2·00 *m* vysoká a 1·05 *m* široká, jednoduše renaissančně orámovaná, v hořejší polovici reliefní nápis: Letha Panie 1610 w cztwrtek | po trzech Kralych . . . .

V dolejší polovici vypuklý znak zapadl do země.

5. Opuková deska 0·90 *m* vysoká a 1·02 *m* široká, původně čtverec, s kraji vyvýšenými, na nich je vyryt nápis: . . . . . tuy Pan Pawel Wawrinecz | Miestienin miesta Luna gehozto Tielo w tomto mystie odpoczíwa.

V prostředním poli Jobova XIX. kapitola.

6. Opuková deska 0·75 *m* vysoká, 1·02 *m* široká, kraj vyvýšený nese vrytý nápis: Letha Panie 1595 v niedieli Prowodni Usnul gest . . . . ieho wzkrissení.

Uprostřed v kulaté desce štítek se znamením a písmena PW

7. Opuková deska, 1·00 *m* vysoká, 0·66 *m* široká, hladká, v hořejší polovici vrytý nápis: PROSOPOPÆIA . . . . . . | NOBILITATE E ERVDITI . . . | VIRI D : GEORGII SSIF . . . II A W . . SSE | CIVIS LAVNENSIS XH . . NA | MATVRA EX HAC VITA EVOCATO B M | ANNO 1601 | VIX NOS LAVNA VIDET NATOS MATRE ECCE GEMELLO | DVM RVRSVS TRISTI FVNRE MEMBRA CADVNT | NEC MORS ACCVSANDA POLISCITVR AD ARCEM | VITAQVE SIC CRISTI MORTE PARATA DATVR. ERGO PATER PIA TVQVE VALE MATERCVLA MVNDI | HIC MISERI NOBIS GAVDIA NVLLA PLACENT.

V dolejší polovici na polštáři leží dvě zavinutá dítka.

8. Opuková deska 1·32 *m* vysoká, 0·80 *m* široká, Kristus na kříži, dole klečí měšťan v španělském pláštíku se širokým límcem a hoch v levo, manželka a dceruška v pravo, nahoře řádkový nápis vrytý: LETHA P(ANIE) 1565 V SO | BOTV DEN (SV. PANNY) BENI | GNY PRZED (24) HODINAV | SLOWVTNY PAN IAN RIH(OVIC) MIESSTIENIN MIESTA LVNA PODKAW | WSSY SE S SMRTI OD NI GEST PRZE | MOZEN A WTOMTO MISTIE KRZE | STANSKYM SPVSOBEM POCHOVAN. KTEREHOZTO SMRT, NEWISSLI, TATO GEST | NECHŤ TOBĚ OZNAMIM, NAMOV WIRV ČEST | TEN KDYŽ SE Z CESTY DOMV NAWRACOWAL | PRED SAMYM MIESTEM ČEHOZ SE NENADAL | NA WVZ BYV WLOŽEN TV TAK LEŽEL TISSE | A WTOM SPVSTI RVČNICE CO NEYSPISSE | GEHO HLAWA WOTEWŘE

AŽ HNED VMRZEL | TAK HLE BVH GEHO Z SWĚTA (POJITI CHTIEL) WSSAK ZE DVSSE WEČNE SLAWY POZIWA | (K)DO GEST GENSSTO GINACE SE DOMNIWA.

9. Opuková deska 1·50 *m* vysoká a 0·94 *m* široká, krásně tesaný znak pánů Sokolů z Mor ve vysokém reliefu uprostřed, kolem s pěknou literou reliefní: anno Domini M° Quqctesimo | xi | ....

Ostatek z části skryt, z části otlučen.

10. Opuková deska zcela podobná předešlé se znakem Sokolů z Mor. přeražená a zakrytá.

11. Opuková deska 1·73 *m* vysoká, 0·94 *m* široká, uprostřed modlící se paní s vysokým čepcem, v plášti a rouchu do hustých řas složeném. Kolem vrytý nápis: .. THA PANIE MDLXXV W SOBOTU PO NIEDIELI INVOCAVIT XVII DNE MIESYCZE BRZEZNA VMRZELA POCTIVA PANI MATKA MANZ ..... GIRZY .... A TVTO POCHOWANA GEST OCZEKAWAGICZ BVDAVCIHO Z MRTWYCH WSTANI.

12. Deska červeného mramoru 2·00 *m* vysoká, 1·08 *m* široká, v renaissančním orámování poprsí pána s bradou, v španělském pláštíku s límcem; drží znak v rukou. Nahoře reliefní nápis: TertIa LVX MaJI fVIt, hoCCe a WLKAVE GUsto | Vt IaCet InsIgnI CLarVs in Vrbe seneX.

Dole v kartuši český nápis silně poškozený: Letha 1609 v nediely slove misericordia 23 dne Miesicze Mage v hodinu nesspornij 19 zemrzel gest v Panu Slowutny Pan Girzi Starssi ..... howe miestenin a v... Cizarzky Rychtarz miesta Luna Gichozto Tielo tuto odporziwa v Krystu Panu. (Dle Wunše 43).

13. Deska červeného mramoru 1·60 *m* vysoká, 0·86 *m* široká, v hořejší polovici nápis reliefní: Nobili et Clarissimo viro Domino Streyczi (Pi) | ferzky a Trzebska Civi ac Protoconsuli Rei | publicae Lunensis. Qui postquam honeste Vitae | suae annos 44 exegisset 28 Junij | anno MDCV vita placide exem | ptus, uxor vidua, et duo filij superstites | hoc monumentum amoris et debitae observantiae ergo poserunt | Hospes quid sim vides, quid futura orti | futurus ipse, quid sis cogita.

V dolejší polovici znak s hlavou jednorožce.

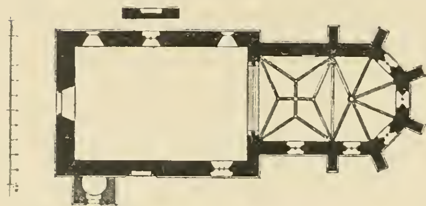

Obr. 35. Louny. Kostel 14 sv. Pomocníků. Socha Panny Marie, 1·00 *m* vys.

KOSTEL XIV. SV. POMOCNÍKŮ (hřbitovní) — (Wunš l. c. 90.) R. 1714—1718 vystavěn nákladem 2056 zl. na místě spáleniště z třicetileté války, na kterémž se pochovávaly mrtvoly po velkém moru. Jest orientovaný, obdélníkový, jednolodní, bez věže, umělecky bezcenný. Zařízení malé hodnoty umělecké; oltář zhotovil lounský řezbář *Václav Chorn* za 200 zl., varhany *Václav Lébl* za 150 zl.

Socha Madonny 1·00 *m* vysoká, ze dřeva dovedně na začátku 16. stol. řezaná, nově polychromovaná (obr. 35).

Dva kříže kované, na hřbitově, z 18. století, 1·80 *m* a 2·30 *m* vysoké, menší velmi vkusně sestavený z prutů čtyřhraného průřezu s kovanými lupeny na koncích.

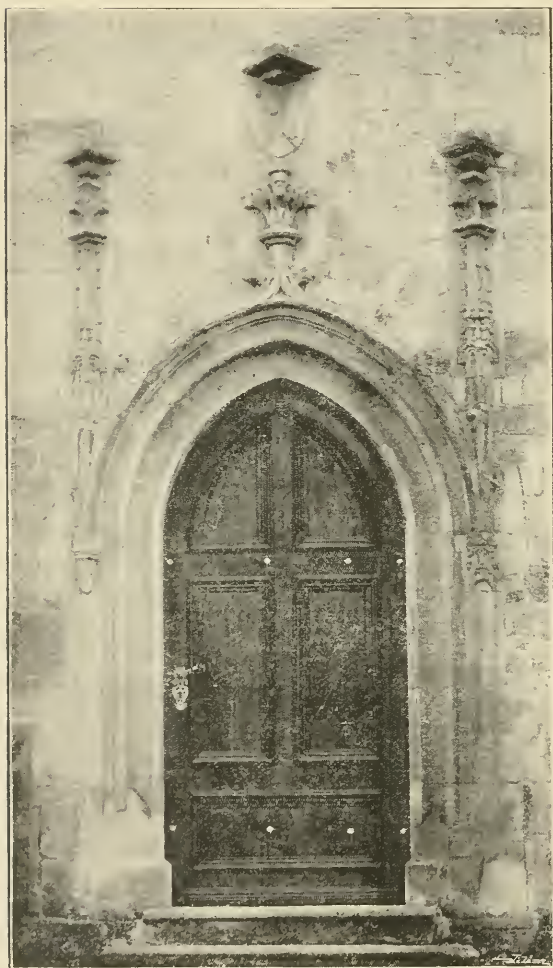

Obr. 36. Louny. Kostel sv. Petra.

KOSTEL SV. PETRA. —

(Beneš l. c. VIII. 134; Klíma ve Světozoru 1873, 118, s vyobrazením původního stavu kostela.)

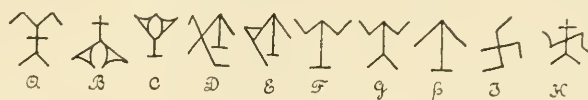
Původně katolický, již ve 14. stol. připomínaný, nyní protestantům helvétského vyznání pronajatý kostel jest orientovaná, neomítnutá stavba skládající se ze starší lodi obdélníkové a z presbyteria z 15. stol., z kteréžto doby pochází též všechny portály a úprava oken. Zbudován jest z opukových kvádříků v průčelí větších pěkně přitesávaných a vrstvených, po stranách nepravidelných. Průčelí má vysoký sokl z pískovcových kvádrů; přechod jeho do zdi prostředkuje prostá šikma. Ostění oken a portálů, jakož i všechny nárožníky jsou opukové.

Obr. 37. Louny. Portál kostela sv. Petra.

Západní strana prolomena jest portálkem (obr. 37) ve světlosti 2·70 *m* vysokým, 1·25 *m* širokým, jehož jadrně profilované pažení (obr. 39*b*, *c*, *d*) zakončuje se jednoduše lomeným obloukem s lupeny a střední kytkou. Nad ním štít s tesaným znakem pánů z Černčic. Po stranách vysoké fialy s kraby a kytkou na konsolech tvořících mužskou a ženskou hlavu. Na pravé fiale značka (obr. 38*a*). Nad portálem gotické kulaté okno bez kružby, jeho ostění opatřeno hlubokým, širokým žlábkem.

Z jižní strany vystupuje nově přistavěné věžovité schodiště vedoucí na kruchtu. Vedle něho nyní zazděný portál jednoduše lomený, dle stejného profilu (obr. 39*e*) a dle značek (obr. 38*a*, *b*) současný se západním.

Obr. 38. Louny. Kamenické značky na kostele sv. Petra; *a*–*h* z části gotických, *i*–*k* z renaissančního portálu.

Jediné velké okno třídílné, ku kněžišti pošinuté má kružbu o dvou měchýřech a třech trojlistech; ostění jeho vyhloubeno širokým žlábkem mezi ploškami (obr. 40).

Obr. 39. Louny. Profily z kostela sv. Petra. *a*, portál severní; *b*, *c*, *d*, portál západní; *e*, portál jižní; *f*, *g*, kamenické značky; *h*, přípory; *i*, *k*, žebra; *l*, vítězný oblouk.

Na severní straně lodi je zazděný portál ve světlosti 2·50 *m* vysoký a 1·35 *m* široký, jehož ostění lomené do prostého oblouku profiluje hruškovitý článek mezi žlábky (obr. 39*a*). Na něm opakuje se šestkráte značka (obr. 38*a*). Ve značné výšce prolomena jsou tři nízká okna, postranní úzká zakončená jetelovitě, prostřední široké, dvoudílné má troj lístek uprostřed. Ostění tohoto okna jako u předešlých.

Obr. 40. Louny. Kostel sv. Petra. Okna.

Presbyterium v 15. století přistavěné (r. 1462 stavěli krov) opřeno jest šesti opěráky s ústupky ve výši podokenní římsy a malými fialami na trojúhelníkových štítcích; v těchto bylo vytesáno šest znamení, z nichž zbyly na východních opěrácích půlměsíc s hvězdou (z městského znaku), český lev a na jižním křížené klíče svatopetrské. Na dolejším výstupku jihovýchodního opěráku je Kristova hlava, hrubá vypuklá práce se značkou (obr. 38*a*). Podokenní římsa jest sešikmena a spod hlubokým žlábkem opatřena. Tři okna v závěru a dvě na jižní straně mají dvoudílné kružby s tvary pozdní doby gotické, ostění je profilováno vnitř i z venčí širokým žlábkem a postranními ploškami (obr. 40); na nich kamenické značky (obr. 38). — (Rziha Mitth. Centr. Comm. 1881 tab. 19). Krov a střecha jsou nové.

Vnitřek kostela má jedinou loď obdélníkovou, 11·60 *m* dlouhou a 7·50 *m* širokou, s rovným stropem zakrytou.

Vítězný oblouk jest rozpjat na 4·20 *m* a profiluje se dvěma hlubokými žlábky přecházejícími uprostřed do hruškovitého tvaru (obr. 39 *l*); na tomto ve výši 2·12 *m* vytesána v levo hlava mužská, v pravo ženská. Při první značka (obr. 38 *a*).

Kněžiště 9·20 *m* dlouhé, 5·50 *m* široké, dělí se na čtverečnou část hvězdovitě zaklenutou a závěr o pěti stranách osmiúhelníku.

Žebra profilu hruškovitého (obr. 38 *k*) spočívají na oblých příporách s polygonálními hlavicemi kalichovými, ovinutými třemi oblouny. V kulatých svornících znak města nad oltářem a křížené klíče svatopetrské se značkou (obr. 38 *f*).

Náhrobníky: 1. Deska opuková 1·74 *m* vysoká, 0·85 *m* široká, hladká, uprostřed znak v mírném reliefu, kolem nápis vrytý pěknou literou: Letha Panie 1568 Tu Strzedu przed Swatym Waczlawem U (mrze) l gest urozeny wladyka pan Waczlaw Mates z wlkanowa a tuto pochowan, pan buoh racz dulsi geho milostiw byti.

2. Deska opuková 1·20 *m* vysoká, 0·65 *m* široká, hladká, silně vyšlapaná; v hořejší polovici zbylo z vrytého nápisu: LETHA PANIE MD.LXX | VIII. VMRZELA ZVZAN | NA VROZENEHO WLADYKY PANA M . . . . . A . . . . . LIN . . . . NNIE KATERI . . . . .

3. Deska opuková 1·80 *m* vysoká, 0·75 *m* široká, uprostřed malý štít s ptačím drápem, kolem nápis pěknou reliefní minuskulí (vyobrazen v Sedláčkových Hradech a zámcích VIII, 118): leta ⁝ buozyho ⁝ tysyciho ⁝ cccc ⁝ dewade(sate)ho ⁝ druhe° ⁝ tu ⁝ prwny ⁝ sobotu ⁝ w postye ⁝ umrzel ⁝ urozeny ⁝ pan ⁝ Gan ⁝ Truba ⁝ z Gawore ⁝ proste ⁝ zan ⁝ pana ⁝ buoha. ⁝

4. Epitafium opukové, 2·25 *m* vysoké a 1 *m* široké, nástěnná architektura: dva postranní pilastry kolmo žlábkované na podstavci neseném dvěma listovými konsoly; na vysokém kládí nízký trojhraný štít; v tomto andělská hlavička, na patkách pilastru masky, v kartuši mezi konsoly spící andělíček. V prostředním poli klečí hoch v španělském pláštíku před krucifixem, u jeho nohou znak Lukaveckých z Lukavce, po stranách se vznáší andílkové. Pozadí tvoří otevřená krajina. Výborná práce jak v celkové úpravě, tak v jemně provedeném reliefu. Četné stopy polychromie. Na hořejším vlysu vrytý nápis: A. D. MDLXXVII IANVARII XXIIII PLACIDE IN CHRO-OBIIT | OPTIMAE SPEI PVER SIGISMVNDVS NOBILIS ET EGREGII VIRI DNI IAROS | LAI THABOR A LVKOWECZ FIL CVI CORPORI CENOTAPHIVM HOC M. P. P.

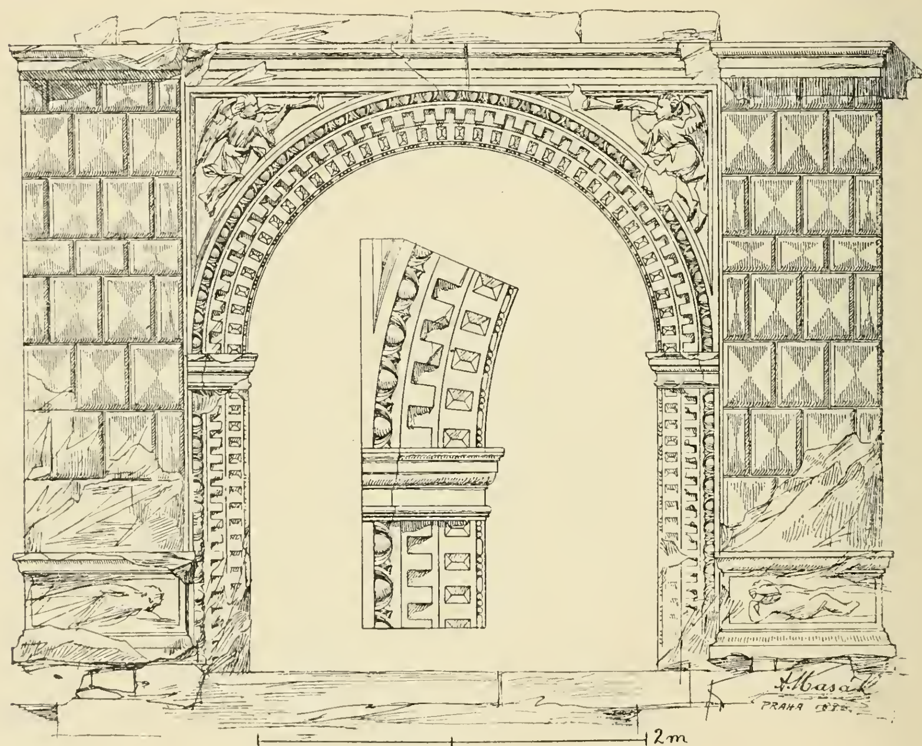
V obdélníkovém středu podstavce: TRISTE MIHI EXEMPLVM VITAE SIGEMVNDE CADVCAE | TVAQVE ME MORTI NATE PARARE MONES | SED BENE HABET MORERIS CHRO SVB VINDICE VIV^{s} | SIC MIHI SIC DETVR TE MORIENDO SEQVI | FELICES QVORVM MORS CHRVM EST PACTA SEQUESTRV | SOLA EST IN CHRISTO VITA BEATA MORI.

5. Deska opuková 1·00 *m* vysoká, 0·72 *m* široká, v hořejší části nápis: LETHA PANIE M. D. LXXXVIII W | PONDIELI PRZED HRONICI VMRZELA | DCERKA PANA VRBANA REZLERA Z LI | BSYTC A TIELO GEGY TVTO POCHO | WANO. DVSSE PAK W PANV GEZI | SSY KRISTV WIECZNIE ODPOTZIWA.

6. Deska opuková 1·10 *m* vysoká, 0·60 *m* široká, uprostřed dívka leží na polštáři; po straně znak Rezlerův, kolem: LETHA PANIE MDLXXVII . . . . ZLERA Z LISSYCZ A TIELO . . . .

7. Deska opuková 1·36 *m* vysoká, 0·85 *m* široká, kolem pěkné renaissanční orámování; uvnitř nápis: M. O. A. F. | VIRO DOCTISSIMO M.A„ | DAMO CHOLOSSIO REI PVB | LVNENSIS NOTARIO | . (Následující dlouhé věnování otiskl Wunš l. c. 45).

Ve zdi hřbitovní zazděn též opukový relief silně vypouklý 0·76 *m* vysoký, 0·40 *m* široký, představující psa (opici?) na zadních nohách sedícího a držícího lidskou hlavu. Pod ním letopočet 1577.

Obr. 41. Louny Hřbitovní portál kostela sv. Petra.

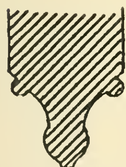
Na větších kvádrech zdiva, zvlášť opěráků kostela jsou četné nápisy náhrobní, české i latinské ze 16. stol. jemně vryty nebo prostě rudkou napsány neozdobně bez orámování, nejstarší z r. 1520 a 1549.

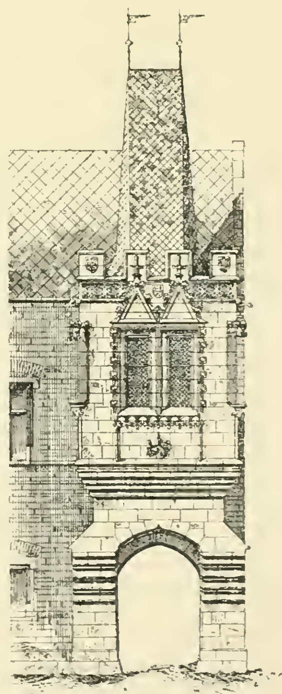
H ř b i t o v n í z e ď z lámané opuky jest uvnitř rozdělena malými oblouky na četné výklenky, do nichž byly náhrobní kameny zasazovány.

Východní hlavní portál, nyní zazděný a valně sešlý, je opukový a bohatě ozdobený kamenickou prací; ostění profilované jemně provedeným vaječníkem, zubořezem a perlovcem vine se kolem celého portálu, jsouc pouze dvěma hlavicemi s pravoúhlými články a oblouny přerušeno. Trojhrané cípy nad polokruhovým obloukem vyplněny jsou anděly troubícími na pozouny. Obě strany orámují široké, rustikované pilastry, z nichž dole vystupují velké, profilované podnože s ležícími andílky; na těchto podnožích stály bezpochyby z každé strany dva sloupy, k čemuž poukazují zachovalé krycí desky na hořejším kraji portálu značně vyložené. Střed převyšovala velká deska představující Vzkříšení Lazara, nyní odstraněná (obr. 41). Značka (obr. 38 *i*) opakuje se třikráte na oblouku, jiná (38 *h*) vyskytuje se na levé hlavici. Detail je velmi ostře a přesně proveden, ale značně poškozen. Druhý, severní portál posud užívaný je východnímu podoben, ale jednodušší, polokruhem zavřen, bossáží obložen a ve svorníku městským znakem ozdoben; ve vlysu tesaný dvouřádkový nápis: O PANE PRZIHRN DVSSY MAV K TOBIE A ZACHOWEG MNE W POKOGNEM CISTEM SWIEDOMY CHWALA IASNOST | MAVDROST Y DIK CCINIENY CZEST MOCZ Y SYLA BVD BOHV NASSEMV NA WIEKY WIEKVW AMEN LETHA PANIE MDLXXVII.

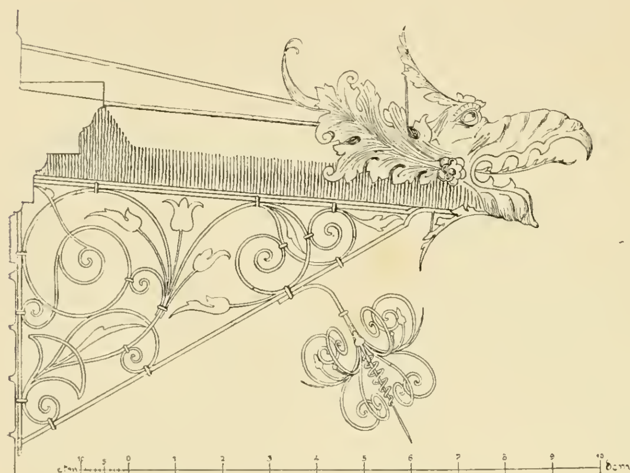
Po stranách portálu reliefy dvou psů hryzoucích kosti.

SOUKROMÉ DOMY: Dům Sokolů z Mor č. 43 (Klíma ve Světozoru 1873, 13 s vyobrazením původního stavu.) Gotická budova s ozdobným arkýřem, jehož sesílený podstavec tvoří vchod zaklenutý do lomeného oblouku. Tři strany pravoúhlého výstupku prolomeny jsou v předu dvěma, v pravo a v levo jedním oknem; tato mají článkované ostění orámované kraby a liliemi; obě přední nesou nevysoké štíty. Na poprsní zdi je znak Sokolů z Mor, obě nároží zdobí konsole s lidskými hlavami, baldachinky a chrliče. Nad cimbuřím opatřeným lichou kružbou vypíná se nová, vysoká, sedlová střecha. Uvnitř budovy jediná místnost přízemní 9·10 *m* dlouhá, 5·10 *m* široká, se zachovalou klenbou o dvou křížech se žebry profilovanými dvěma drobnými oblouny, mělkými žlábky a hruškovitým tvarem (obr. 42); vybíhají u samé podlahy z konsol představujících lidské hlavy a setkávají se v hladkých, kulatých svornících. Dům tento vystaven byl v l. 1470—80 od Jana Sokola z Mor a r. 1890 archit. Jos. Mockrem opraven (obr. 43).

Obr. 42.

Obr. 43. Louny. Arkýř domu Sokola z Mor. Kresl. arch. Jos. Mocker.

Dům č. 57 na náměstí, renaissanční s dvoupatrovým průčelím o čtyrech oknech v každém patře; uprostřed hmotný arkýř půdorysu obdélníkového, prolomený třemi okny v prvním i druhém patře. Na nároží a kolem jednoduchého polokruhového portálu je bossáž; okna jsou malá, prostě orámovaná, prázdná plocha zdí je nečlánkovaná, nahoře a dole římsou lemovaná, byla dříve asi sgraffitovaná. Vysoké dva štíty dělené pěti toskanskými polosloupy a dvojnásobným kládím oblomovaným, nesou těžké trojhrany celek zakončující. Nad arkýřem dřevěný altán s chrličem bohatě v mědi kovaným, tvaru dračí hlavy, spočívající na rameni ze spiralovitých prutů; na něm mnohonásobně proplétaný kovaný květ (obr. 44). — Uvnitř v prvním patře velká místnost, jejíž strana průčelní má dvě okna, nyní zvětšená, v těžké, zděné arkatuře; ostatní tři strany tvoří srub z trámů neotesaných, vystupujících oble ze stěny. Také strop je složen z kulatých trámů spočívajících na velkém příčném břevně pěkně profilovaném.

Obr. 44. Louny. Chrlič z domu č. 57.

Dům č. 53 na náměstí měl ozdobný renaissanční portál, z něhož zbyl opukový medalion, 0·60 *m* v průměru, s podobiznou Rudolfa II. s biretem, pláštíkem a zlatým rounem; velmi pěkná práce 16. stol., nyní v domě chovaná. Uvnitř velká jizba, jejíž dva široké polosloupy nesou těžkopádné korintisující hlavice.

Dům č. 54 má loubí, široký, gotický portál profilovaný a polokruhem klenutý; v prvním patře gotické pažení dveří ozdobně vytesávané. Dům č. 55 má podobné loubí a portál půlkruhem zakončený.

Na domě č. 112 v Pražské ulici pěkně tesaný renaissanční znak pánů z Bilejova v průčelí. Nad vraty č. 154 v židovské ulici malý gotický znak pánů Černčických, z 15. století v čtverečném orámování s kraby, velmi pěkných poměrův. Při domě č. 229 u sv. Petra gotické pažení vchodu do zahrady, profilované oblounem a dvěma žlábky; zazděné okno gotické v téže zdi, vodorovně zakončené, s kameným křížem okenním a pěkně profilovaným ostěním z opuky, značně porouchané. Slušné barokní průčelí jsou na domech č. 60, 113, 118, 274 a j. Děkanství vystavěno bylo r. 1704—1707 zednickým mistrem *Dominikem Ryganem*.

Dům u tří líp, renaissanční, r. 1884 zbořený (popis a vyobrazení ve Světozoru 1873, 65, 66 a v Zprávách arch. a inž. XXI, 41; portál kreslený od arch. K. Hilberta ve Wiener Bauhütte XXI., 11; půdorysy na obecním úřadě lounském).

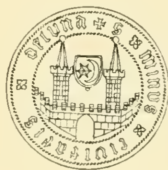
Dům u zlaté růže s gotickým portálem ozdobným, zbořen (vyobrazen ve Světozoru 1873, 65).

SLOUP na náměstí se sochou Panny Marie na pěkné, barokní hlavici ozdobené maskami a festony; nápis: MATER DEI TVÆ SIS PROTECTRIX LVNÆ (1673).

KAŠNA na náměstí r. 1576 od *Vincence Strašryby* zhotovená, byla r. 1700 zbořena. — (Dlabacz l. c. III. 225; Dobicer v Časopise Českého Musea 1847; Mikovec v Lumíru 1855, 64; Mikovec, Starožitnosti a památky země České I. 62; Wunš l. c. 58; Gruber l. c. IV. 97.)

MOST silniční (H. Jireček Antiquae Boemiae topographia historica 76; Wunš l. c. 39, 53, 57, 71 a 72) z Loun k Dobroměřicům přes Ohři vedoucí, byl celý dřevěný a šindelovou střechou krytý. První zmínka o Lounech r. 1088 mluví ještě o přívoze; r. 1295 byl však most již opravován. R. 1462 stavěli Lounští nový dubový most, r. 1542 most šindely pokryt, za kteroužto práci obdržel mlynář mistr *Jakub* z Litoměřic 310 kop miš. Po spálení toho mostu r. 1640 byl r. 1644 a 1650 znova postaven a r. 1896 zbořen.

Obr. 45. a 46. Stříbrná pečetidla města Loun. 1/2 skut. velk.

PEČETIDLA městská (Mittheilungen der Central-Commission 1886 CXXVIII.) na radnici chovaná.

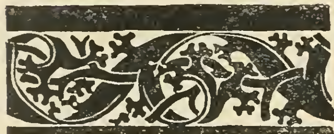
1. V průměru 0·065 *m*, má uprostřed městský znak a kolem legendu (obr. 45). Je otištěno již na listinách z r. 1410.

2. Menší 0·044 *m* v průměru, se znakem a legendou (obr. 46). Bylo prý pořízeno r. 1542 (Wunš l. c 53).

MUSEUM města Loun obsahuje vedle sbírky nálezů praehistorických, středověkých nádob, kachlíků, mříží, zámků, zbraní, fragmentů z oltářních řezeb a kamenických ozdob architektonických:

Modely tří oltářů děkanského chrámu; hlavní 1·80 *m* vysoký, 1·03 *m* široký, stejné úpravy v detailech jako skutečný oltář, ovšem jednodušší. Pro vedlejší oltáře jsou dva modely, jeden 1·18 *m* vysoký, 0·50 *m* široký, podobný oltářům v kostele; druhý 1·13 *m* vysoký, 0·49 *m* široký; ve své spodní polovici architektonický s točenými sloupy, v hořejší polovici akantový rám; v nich pěkné návrhy oltářních obrazů malované na dřevě. Modely ty zhotoveny byly od truhláře *Marka Nonnenmachra*, sochařů *Jeronýma Kohla* a *Františka Preisse* a malíře *Christiana Dittmanna* asi r. 1700; jsou virtuosně řezány ze dřeva, černě polychromovány, zlaceny a dobře zachovány.

Zbytky gotické lištny, celkem 1·30 *m* dlouhé a 0·30 *m* široké, nalezené v lavicích děkanského chrámu; 0·12 *m* široký pruh rozvilin po způsobu pozdní gotiky ve dvou plochách vyřezávaný, půda černě napuštěna (obr. 47).

Obr. 47. Louny. Gotická lištna 1/10 skut. velk.

Dva znaky pánů z Bilejova, dovedné dřevořezby ze 16. stol.

Mapa města Loun a jeho okolí z r. 1765.

Akvarelové kopie kreseb *Šemberových* z let 1822—24, Žatecká brána, Pražská brána a bývalá, gotická radnice lounská (tato r. 1550 vystavěna a r. 1824 zbořena. — Wunš l. c. 56).

Obrazy: Ženská allegorie Spravedlivosti, na dřevě, 1·30 *m* vysoká, 0·82 *m* široká, poloviční postava životní velikosti, zajímavá krojová studie ze začátku 17. stol. — Podobizna rytíře a jeho manželky z r. 1620, na plátně 1·02 *m* vysoká, 1·41 *m* široká, poloviční postavy životní velikosti dovedně malované, krojem zajímavé. — Rakouský znak na dřevě s l. 1622. — Narození Páně, obraz na plátně, 2·30 *m* vysoký, 1·65 *m* široký, četné figury téměř životní velikosti, 17. stol. — Dvě poprsí světců na plátně, ovály 1·00 *m* vysoké, živý kolorit, začátek 18. stol. — Sv. Marie Magdalena, obraz na plátně 1·40 *m* vysoký, 1·00 *m* široký, z bývalého kostela téže světice v Lounech, připisovaný *Petru Brandlovi*, v jeho směru; celá postava klečící v jeskyni.

Kancionál latinský z r. 1530, 0·67 *m* vysoký, 0·47 *m* široký, 427 listů v bílé vazbě kožené, do níž jsou vtlačeny gotické ozdoby; těžké kování, ve středu štít s Madonnou v prolamované kružbě, v rozích čtyři svatí otcové, na zadní straně totéž rozdělení s beránkem Božím a znaky sv. evangelistův. Titulní miniatura a dvanáct velkých iniciálek s výjevy biblickými z části dle Dürera. Dle nápisu na poslední straně od *Pavla Mělnického* (Památky arch. III. 247.)

Kancionál latinský v podobné vazbě z hnědé kůže pěkněji provedené, 0·71 *m* vysoký, 0·46 *m* široký; 358 listů ozdobených rozvilinami a třemi inicialkami, práce předešlé podobná; poslední listy vyřezány.

Kancionál český z r. 1563 ve vazbě kožené, 0·65 *m* vysoký, 0·45 *m* široký, na kování v předu i v zadu čtyry znamení evangelistův, 425 listů, na prvním rýmovaná modlitba, jejíž počáteční písmena tvoří slova: JAN TABORSKY Z KLOKOTSKE HORY; četné drobnomalby figurální i ornamentální malované od *Fabiana Pulera* (Dr. Chytil K., Pam. archaeol. XV. 609 Výběr uměl. prům. předmětů z retrospektivní výstavy 1891, 22, 23).

Lužehrady.

Popelovité vrstvy s mnoha střepinami ozdobnými a celými nádobkami. Ve sbírce Merzově a v museu lounském.

Nečichy.

Pole pokrytá tmavou prstí se střípkami nádob neolithických. Hrutek pazourkový odtud ve sbírce Merzově. Šnajdr, l. c. 17.

Obora.

Schaller l. c. V. 76.

Na poli u vsi nalezena kamenná sekyrka. Šnajdr, l. c. 16., M. C. C. 1890, 109.

KOSTEL SV. KATEŘINY (farní), 1363 farní, r. 1731 znova vystavěn, orientovaný, jednolodní, obdélníkový, s kněžištěm zakončeným do tří nestejně dlouhých stran. Nevzhledný, bez ozdob, prostě omítnut.

Věž renaissanční, vrstvená z nepravidelných kvádříkův opukových, s pískovcovými nárožníky, neomítnutá, přiléhá neorganicky k severní straně kostela. Na čtvercovém půdoryse 6·60 *m* široká, dvěma římsami na tři patra dělená; dole čtyři střílnovitá okna, 0·18 *m* široká, vyšpaletována na 1·55 *m*, nahoře velké průlomy. Na východní straně zazděn asi půl metru vysoký obdélníkový relief, renaissančně orámovaný, úplně nepřístupný. Střecha nízká, stanová, krytá taškami. Vnitřek věže rozdělen v každém patře na jedinou velkou prostoru, schody do prvního patra točité, ve vyšších patrech vedeny jsou rovně silou zdí. Dvéře mají prostě seříznuté, opukové pažení s rovným nadpražím.

Obr. 48. Obora. Křtitelnice, 0·90 *m* vys.

Kostelní loď uvnitř 13·80 *m* dlouhá, 7·30 *m* široká, kněžiště 9·80 *m* dlouhé. Zařízení z r. 1731 jednoduché, sošky a řezby na oltářích dosti slušné.

Obrazy na plátně, sv. Václav, Florian, Martin a jiný světec, věnované r. 1734 od okolních obcí, dosti dobré.

Křtitelnice gotická, opuková, osmihraná na čtyřhraném podstavci, 0·90 *m* vysoká, 0·60 *m* široká, jest kolkolem ozdobena vyhloubenými geometrickými obrazci; pouze ve dvou k sobě přilehajících polích vytesán kalich, Ω (gotická ozdoba?) a hák ze znaku pánů

Sokolů z Mor, jimž vesnice v 15. století náležela; noha křtitelny ovinuta jest oblounem, provazovitě rýhovaným (obr. 48).

Monstrance 0·55 *m* vysoká, tlačená z měděného plechu pozlaceného, paprskovitá, barokní bez značek.

Kasule pěkná ze stříbrného brokátu 18. stol.

Svícny, čtyři velké z mosazi soustruhované, 17. století.

Zvony: 1. Výška 0·94 *m*, průměr 0·96 *m* na plášti nepěkný relief sv. Václava, na hořejším okraji nápis: TENTO ZWON SLYT V MYSTRA TOMASSE W LITOMERICIH LETA BVOZ° MCCCCCXXXV.

2. Výška 0·68 *m*, průměr 0·75 *m*, z r. 1849.

Kříž opukový, 0·65 *m* vysoký, s třemi hvězdami a půlměsícem, záhadného určení, v jižní kostelní zdi zvenčí zazděn.

Dva kříže kované, na hřbitově, jednoduché práce 18. stol., 1·40 *m* vysoké.

Orasice.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE (filiální), r. 1356 farní, obdélníkový, jednolodní s presbytéřem rovně zakončeným; barokní z lámané opuky, omítnut, zcela nevzhledný. Nad portálem nápis: RENV 1725, ve štítu socha sv. Mikuláše.

Vnitřek zcela chudý, kněžiště 5·80 *m* dlouhé, 4·40 *m* široké; loď původně 7·70 *m* dlouhá, 7·40 *m* široká, r. 1725 o 11·80 *m* prodloužená.

Obr. 49 Orasice. Svícny mosazné, 0·40—0·70 *m*. vys.

Strop tabulový, v lodi malbami na dřevě ozdoben: ve starší části sv. Mikuláš s anděly, v rozích kupecké lodi na moři. Znamenáno: »1703 C. T.« — Druhá polovice malby z r. 1725 hrubá.

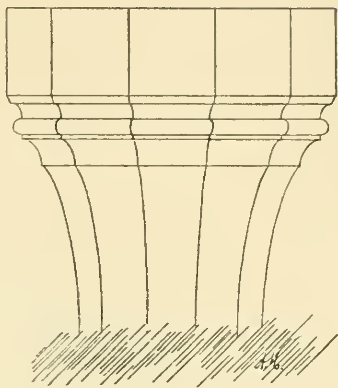
Rozvilinová dekorace malovaná zručně venkovským malířem na pažení dřevěného kůru, 18. stol.

Svícny z mosazi lité, dva renaissanční 0·70 *m* vysoké s andělskými hlavami na trojhraných podstavcích, 16. stol.; dva podobné 0·40 *m* vysoké, hrubší práce. Čtyry barokní soustruhované 0·55 *m* vysoké; dva další 0·40 *m* vysoké, s hranatými tvary (obr. 49).

Zvony: 1. Výška 0·85 *m*, průměr 0·85 *m*, nápis na hořejším okraji: ANNO MDXXXXI VERBVM DOMINI MANET IN ETERNVM. ESAIE XXXX CAP. Pod ním květinový vlys.

2. Výška 0·58 *m*, průměr 0·60 *m*, přelit r. 1862.

Křtitelnice pískovcová, gotická, dvanáctihraná, nahoře 0·85 *m* široká, na noze pěkně profilovaná, leží na hřbitově do země zapadlá (obr. 50).

Obr. 50. Orasice· Křtitelnice, 0·85 *m* šir.

Pátek.

Dvě sponky merovejské s jinými ještě nálezy téhož typu. (Kde sponky ty se nalézají, již Vocelovi nebylo známo. Též nálezy laténské na levém břehu Oharky (2 náramky v zemském museu.)

Pam. II. 293, Pam. VI. 313, Vocel l. c. 481, Šnajdr, l. c. 15, Niederle, Příspěvky k anthr. zemí českých I 22, Píč, Archaeol. výzkum ve Středních Čechách LXVII.

ZÁMEK vystavěný na zač. 18. stol. od praemonstrátů strahovských, jimž panství toto náleželo již v době předhusitské (pak odcizeno a r. 1709 znova koupeno bylo). Rozsáhlá budova zevně střízlivých tvarův. Přední stavení původně pivovar; jím vede průjezd portálový se znakem strahovským do rozsáhlého nádvoří, v němž stojí zámecké obydlí. Půdorys tohoto jest obdélníkový, průčelí prolomeno portálkem, jehož rovné pískovcové pažení nese feston, štítové segmenty a medailon s reliefem P. Marie; v prvním patře arkády s balustrádami dělené dvěma těžkými pilíři, v rozích výklenky. Střed budovy vyvýšen věžovitě o polopatro nad střechu.

Uvnitř v přízemku rozsáhlá jizba s přilehajícím malým refektářem (nyní kancelář), na jehož klenbě stuky a fresko P. Marie s anděly, od praemonstráta *Siarda Noseckého.*

V prvním patře tři řady pokojů; prostřední dva pokoje tvoří zámeckou kapli; tato je ozdobena stukovou prácí a má na rovném stropě velký obraz Panny Marie s anděly, od *Siarda Noseckého;* na stěnách kolem 14 oválních obrazů na plátně, poprsí svatých a dřevěné sochy sv. apoštolů, vše současné se stavbou.

Oltář s barokní kopií madonny Sepekovské.

Čtyry relikviáře polštářkovité, zlatem dovedně vyšívané z 18. stol. asi 0·25 *m* široké a 0·15 *m* vysoké.

Sedm obrázků na pergameně malovaných, v zrcadlových rámech, 18. stol.

Kasule, pěkná malba jehlou a kladené zlato, 18. stol. Tři široké pruhy velkých barevných květův a lupenův.

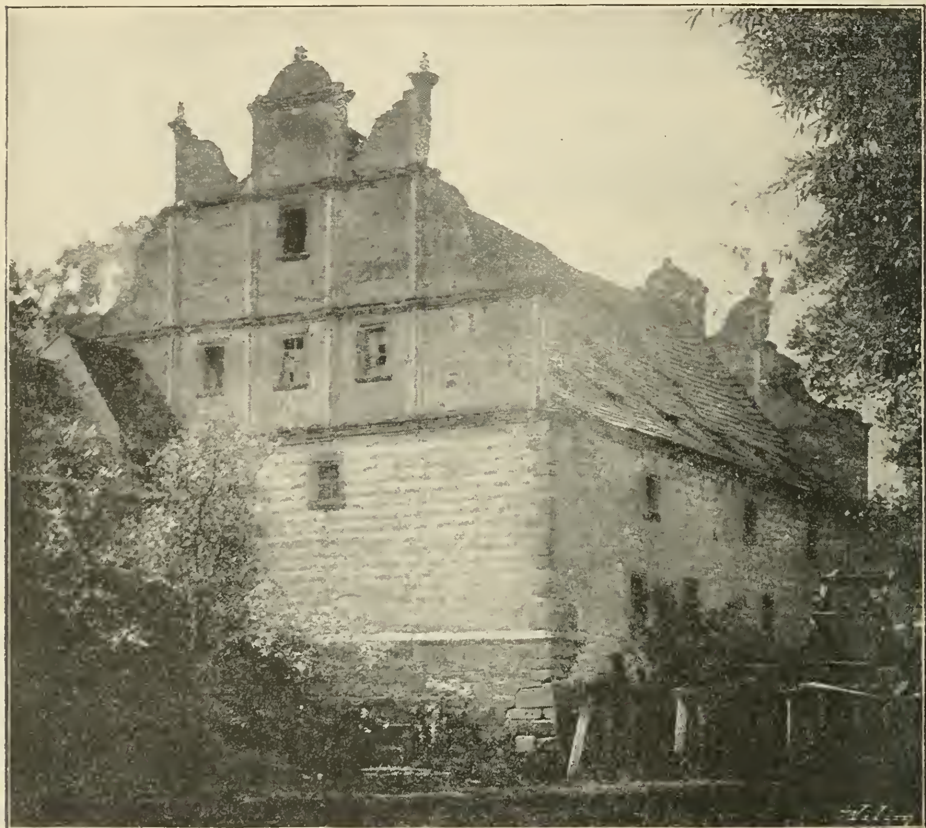
Kalich stříbrný, částečně zlacený, 0·21 *m* vysoký, zcela podobný radonickému, stuhový dekor a andělské hlavičky; značka a malostranský znak s l. 1735.

Lampa pro věčné světlo, tlačená z prolamovaného plechu měděného, postříbřená, dosti dobrá práce z 18. stol.

Podobizny v životní velikosti, olejomalby na plátně, z první polovice 18. st., v předsíni. Ferdinand II., postava po kolena, 1·10 *m* vysoká a 0·80 *m* široká, ve španělském kroji s kloboukem se šperky; císařská a česká koruna leží vedle na stolku. Po straně nápis: RELVIBILITATEM FIRMAVIT vztahuje se na rozhodnutí sporu, kterýmž právo na Pátek r. 1632 praemonstrátům přiřknuto bylo. — Poprsí císaře Leopolda I. ve válečném brnění,

Obr. 51. Pátek. Mlýn z r. 1567.

1·10 *m* vysoké, 0·82 *m* široké, s allongovou parukou; po straně nápis: RELVITIONEM DECREVIT vztahuje se na navrácení statku pāteckého praemonstrátům r. 1709. — Poprsí opata Kašpara Kvestenberka 1·09 *m* vysoké, 0·84 *m* široké, po straně nápis: RELVIBILITATEM FVNDAVIT. — Poprsí opata Víta Seipela (1690—1711) s nápisem: RELVITIONE RECVPERAVIT a letopočtem 1736 na zadní straně. — Poprsí opata, 1·07 *m* vysoké, 0·82 *m* široké, s modrým biretem a nápisem: RELVITIONEM ABSOLVIT, patrně představuje Mariana Hermanna (1711—1741), jenž znova vystavěl pátecký dvůr. — Podobizny čtyř jiných opatův.

Obrazy na plátně, poprsí sv. Augustina a Norberta, 0·97 *m* vysoké, 0·70 *m* široké, dobré práce 18. stol.

Nábytek: postel barokní, vyřezávaná; postel empirová, vykládaná; židle empirové; hodiny označené »Josef Hartwig-Prag« empirové, vesměs slušné práce.

Sloup se sochou sv. Jana Nep., slušná práce ze začátku 18. stol., pískovec.

Socha sv. Rocha nad dveřmi do zahrady při č. 18, z pískovce dovedně tesaná v 18. stol.

MLÝN při Ohři, mohutná renaissanční budova půdorysu prostě obdélníkového, z lámané opuky s pískovcovými nárožníky, na kvádrovém pode-

Obr. 52. Pátek. Sgraffity na severním štítě mlýnu, z r. 1567.

zdění; štíty a profily cihlové. Všecken omítnut a sgraffity pokryt. V jihozápadním rohu letopočet na omítce 1567 (Pátek náležel té doby Janu mladšímu z Lobkovicz, místodržícímu a purkraběti Pražskému, od něhož tento mlýn patrně vystavěn byl; týž patřil od r. 1709 praemonstrátům, od r. 1782 je soukromým majetkem).

Západní strana podélná je prostě rustikována, v každém svých dvou pater prolomena třemi, v různých osách postavenými okny, jejichž pískovcová pažení spočívající na článkovaných lávkách se profiluje žlábky a oblouny. Profil okapní římsy o dvou pravoúhlých ústupcích, čtvrtkruhového oblounu a žlábku jest sestaven z tvárnic; jeho účinek zvyšuje sgraffitovaná výzdoba, geometrické tvary, provazovitý pásek kolečka a palmetky.

Jižní a severní strany v dolejší části taktéž rustikované a ojedinělými okénky prolomené nesou nad hlavní, kolem se vinoucí římsou vysoké štíty. Tyto dělí se příslušnými římsami na tři patra a čtyrmi lesenami na devět čtvercových polí. Nad lesenami, jevícími v řezu široký střední obloun a pravoúhle otupené postranné ústupky, oblomují se římsy, čímž vznikají dole články konsolovité, nahoře ozdobné korunice. Čtyry okénka štítová liší se od ostatních bohatším pažením, jehož hlavní článek, obloun, prostupuje se v rozích.

Sgraffity, pokrývající téměř všechny plochy zdí a ve spodní části budovy obmezené na vkusnou rustiku, zachovaly se zvláště v severním štítě dosti dobře. Pod jeho hlavní římsou prostírá se široký pás rozvilinový, oživený psy, zajíci, ptáky a fantastickými tvory. Články římsové vyznačeny jsou zubořezem, spirálovou výplní a pod., střední obloun lesen výzdobou rostlinnou. V dolejších pěti čtvercích zobrazeny jsou podobizny šlechtické, dva vousatí pánové se svými paními, mladík s dívkou a rytíř na koni s tasenou šavlí, chráněný andělem (obr. 52) [páté pole je zazděno]. Malby hořejších pater valně vybledlé vykazují kolem středního okénka rozviliny vycházející z masky, po stranách stopy figur, na krajích opět rozviliny; v nejvyšším čtverci málo znatelný znak, po jeho stranách rozviliny.

Ze sgraffit na jižní straně mlýnu k řece obrácené zbyla pouze zcela vybledlá část širokého vlysu květinového pod hlavní římsou a orámování okénka s delfiny; nad ním v ozdobné lunettě nápis: HOTIE MICHI CRAS TIBI.

Uvnitř tvoří celá budova jedinou velikou prostoru 22 *m* dlouhou a 12 *m* širokou, tloušťka zdí v přízemku obnáší 1·55 *m.*; zařízení pochází částečně z doby barokní.

Obydlí přilehající k jihu je současné, na průčelí podobně rozdělené římsami a příporami; první patro původní, s klenutými prostorami uvnitř; ostatek přestavěn.

Peruc.

Schaller l. c. I. 194. — Sommer l. c. XIII. 88. — Světozor 1873, 147 s vyobrazením zámku. — Sedláček, Hrady a zámky VIII. 226 s vyobrazeními. — Pohled na Peruc, mědirytina malého kvartu, označená: F. R. Wolf del. W. Berger sc. Prag bei F. K. Wolf 1803. — Pamětní kniha farní z 18. stol.

Při kostře bronzové laténské náramky; zlomek kamenného mlatu, tři bronzové jehlice, bronzová nádobka a zlatá mince v zemském museu. Pam. VI. 313, Mus. 1848. Vocel l. c. (analyse náhrdelníku). Pam. XI. 487, XII. 474, XIII. 237. XV. 184.

KOSTEL SV. PETRA A PAVLA (farní), ve 14. století farní, r. 1724 od roudnického občana *Petra Pavla Columbaniho* za 8871 zl. znova vystavěn.

Jednolodní s pravoúhlým chorem k západu obrácený, z lámané opuky, omítnut. F a ç a d a v půdoryse prohybaná a lomená jest dělena korintskými pilastry nástěnnými a širokým kládím. Pravoúhlé pažení portálu jednoduše profilované nese obloukové segmenty, dva andělíčky a kartuš s nápisem: HonorIs PetrI et PaVLI ALeXanDer Ioannes L Baro De LeDebVr et Anna ELIsabetha De LeDebVr genIta BaronIssa ab ELVerfeLD ereXIt (1724).

Obdélníkové okno nad portálem, segmentem zakončené, jest převýšeno římsou a pískovcovou kartuší s korunovaným znakem. Po jeho stranách ve výklencích ploše orámovaných a římsami opatřených stojí sochy sv. Václava a Jana Nep. Ve výklenku hořejšího štítu socha Spasitelova, po straně sochy sv. Petra a Pavla, nejvýše dva andělé. Čtyřhraná věž vystupující nad průčelím o jedno patro, má střechu nepěkného cibulovitého tvaru.

J e d n o l o d n í v n i t ř e k 30 *m* dlouhý a 7 *m* široký jest osvětlen 10 obdélníkovými okny. Stěny jeho jsou děleny pilastry s korintskými hlavicemi, při presbyteriu vystupujícími a šikmo postavenými. Ostře profilované kládí se značně vyloženou římsou se mnohonásobně oblomuje. Klenba skládá se z pěti plochých placek.

H l a v n í o l t á ř má architekturu malovanou na stěnu, do níž je zasazen velký o b r a z na plátně, sv. Petr a Pavel v římské architektuře od *J. A. Schöpfa.*

O b r a z y P. Marie a sv. Antonína malované r. 1677 na plátně od kněze *Gerardiho* v pěkných rámech rozvilinových se stuhami (na druhém znak F. M. bar. z Lautersambu).

O b r á z k y sv. Karla Boromějského a sv. Martina, na vedlejších oltářích, 0·35 *m* vysoké, v 18. století velmi dovedně na plátně namalované.

O b r á z k y k ř í ž o v é c e s t y 0·78 *m* vysoké, 0·58 *m* široké, olejomalby na plátně, práce *Františka Smichaca* z Loun, jenž r. 1761 obdržel 90 zl. za 18 svých prací pro zdejší kostel.

V a r h a n y dekorativně působící byly postaveny r. 1763loketským mistrem *Ignácem Schmiedem* za 590 zl.

Šest barokních s v í c n ů soustruhovaných z mosazi.

Obr. 53. Peruc. Křtitelnice z r. 155, 0·683 m vys.

K a l i c h y: 1. Z pozlaceného stříbra, 0·25 *m* vysoký, tepaný a ciselovaný dekor vegetabilní a šest andílků s nástroji umučení Páně, mezi nimi

červené, emailové štítky ovální, 0·038 × 0·032 *m* velké; představují (na noze) Zvěstování P. Marii, Narození Páně a Ukřižování; (na číši) Nanebevstoupení Páně, Vzkříšení a Seslání Ducha Svatého.

2. Stříbrný, částečně pozlacený, 0·22 *m* vysoký, s tepanými a ciselovanými medaliony sv. Josefa a Jana Nep. na patce, a sv. Petra a Pavla na číšce. Čtyry andělské hlavičky a dekor stuhový a rostlinný. Dle pamětní knihy darován od faráře Schořela (1712—1755).

Křtitelnice cínová, 0·68 *m* vysoká, renaissanční, třínohá, na plášti dvakráte se opakuje podobizna s nápisem: WANKOVA ZE SKAL a l. 15—53. Krojem zajímavá, na klobouku slova: PANNA MARIGE. Po stranách malé štítky ornamentální, nad nohami hlavy vousatých mužův. Přinesena z teleckého kostela (obr. 53.).

Nebesa, zajímavá stuhová applikace červenožlutá na modrém hedvábí, 18. stol.

Náhrobníky: 1. Jana, sv. p. z Ledeburu a manželky Beatrixy rozené Beckové ze Steinu, pak Alexandra z Ledeburu a manželky Anny Marie Alžběty roz. z Elverfeldtu z r. 1717; s vyšlapaným nápisem německým a se čtyrmi znaky, v podlaze.

2. Deska z červeného mramoru 1·88 *m* vysoká, 1·12 široká, s vypuklou postavou rytíře v brnění, kolem nápis: LETHA PANIE 1594 VE CZWRTEK PO SWATEM MARTINE VSNVL IEST W PANV VROZENEY PAN PAN FRYDRYCH Z LOBKOWICZ A NA PERVTCZY W MIESTIE PRESSPVRCI ODTVD IEST PRZIWEZEN A W TOTO MISTO PQCHOWAN W PONDIELI PO MAVDROSTY BOZI TEHOZ LETHA PAN BVH RACZ BEYTI MILOSTIWEY GEHO DVSSY.

3. Deska opuková 1·40 *m* vysoká, 0·68 *m* široká, náhrobek Ludmily purkraběnky z Donina, manželky Jindřicha z Lobkovic. Uprostřed znak, nad ním třířádkový a kolem jednořádkový nápis počínající s letopočtem 1561, nečitelný švabach.

4. Empirový náhrobek z r. 1796, tumba s truchlíci ženou, velmi pěkná práce s českým nápisem.

5. Empirový náhrobek faráře Alexandra Zeiczlera z r. 1805 s českým nápisem, pyramida s vásou.

Dva kované kříže náhrobní, pěkné práce 18. stol., z kulatých a hranatých prutů s lupénky, 1·65 *m* a 1·22 *m* vysoké.

Zvony byly vyměněny r. 1777 se zvony černochovskými. 1. Výška 0·96 *m*, průměr 0·96 *m*. Na hořejším okraji opakuje se čtyřikráte relief vraždění mláďátek; na plášti v předu kříž (tělo uraženo) a reliefy sv. Václava a Zikmunda. V pravo v jednoduchém obdélníkovém štítě nápis: VOX MEA VOX VITE VOS VOCO | AD SACRA VENITE | THOMAS IAROSCH BRVNENSIS | AVXILIO DIVINO ME FVDIT | MDLIII. Vzadu nápis v přímočarém orámování: FERDINANDVS DEI GRA ROMANORVM HVNGARIAE ET BOHEMIAE etc. REX ARCHIDVX AVSTRIÆ etc. MDXXXXIIII. Pod tím znak habsburský.

2. Výška 0·68 *m*, průměr 0·72 *m* na hořejším okraji stojaté akanty, pak nápis: GOSS MICH IOHANN BALTASAR CROMELIVS VON TRIER IN LAVN, pod ním řada festonův. Na plášti vpředu nepěkný relief sv. Václava, vzadu věnování hr. Mechtildy Beatrixy Ledeburové z r. 1695.

3. Výška 0·60 *m*, průměr 0·58 *m*, na hořejším okraji rokoková výzdoba, na plášti relief sv. Jana Nep.; dále nápis: JOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG ANNO 1777.

4. Výška 0·40 *m*, průměr 0·45 *m*, nápis z r. 1870.

ZÁMEK nyní thunovský z druhé polovice 18. stol. (na zahradním portále l. 1765) rozsáhlá budova trojkřídlá, ve průčelí jednopatrová, s větším středním a menšími dvěma postranními risality; 19 oken je děleno lesenami s hlavicemi barokně jonskými. Nad hlavním portálem balkon s mříží slabé rokokové práce s plechovými ozdobami. Před vchodem dvě sfingy s amorety. Uvnitř zajímá jedině hlavní schodiště s korintisujícími sloupy a skupinkami amoretů, z nichž dva drží svítilnu, ostatní zařízení velmi jednoduché.

Pnětluky (Netluky).

Sommer l. c. XIV. 38. — Veselý Johann, Geschichte d. F. Schwarzenberg. Domaine Postelberg 1893, 154.

Záušnice v zemském museu.

KOSTEL SV. MATOUŠE (filiální), 1363 farní, r. 1765 od Leop. z Leweneggu vystavěný, podobný kostelu hřivickému, jednolodní, půdorysu obdélníkového s kulatě zakončeným kněžištěm, bez věží, pěkných poměrů i detailův. Průčelí má vysoký štít s vásami a jehlanci, postranice jsou děleny lesenami s dorským vlysem a římsou, prolomeny dvěma pravoúhlými okny s orámováním; okna presbyteria jsou barokně vykrojovaná. Cibulovitá věžička sanktusová tvoří pěknou silhuetu.

Vnitřek kostela 18·30 *m* dlouhý, 8·30 *m* široký, je dělen dorskými pilastry s kládím ostře profilovaným; dvéře do sakristie orámované a korunované lomenou římsou.

Dva zvonky sanktusové bez označení.

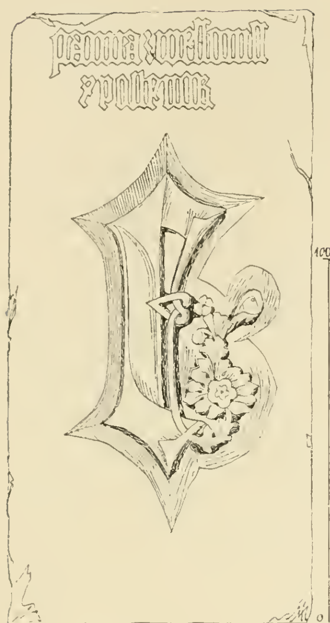
Z bývalé TVRZE zbyly pouze základní zdi (půdorys vykreslen u Veselého l. c.).

Počedělice.

Veselý, Gesch. d. F. Schwarzenb. Besitzungen Citolib, 95.

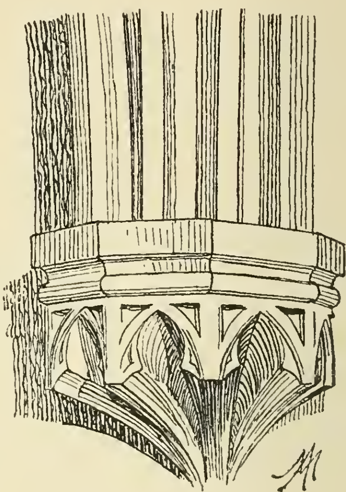
Na poli »na lávce« pohanské hroby (Veselý l. c. 95).

KOSTEL SV. HAVLA (filiální), r. 1356 farní, jednoduchá, gotická budova ze 14. stol., z lámané opuky, omítnutá a orientovaná. Skládá se z jediné obdélníkové lodi a z kněžiště do tří stran osmihranu zakončeného. V průčelí

Obr. 55.
Početělice. 1·65 m vys.

převýšeném jednoduchým, barokním štítem zazděno malé gotické okénko. Jižní vchod a okna podélných stran lodi jsou moderní. Kněžiště je opřeno šesti opěráky a prolomeno pěti okny s lomenými oblouky. Uvnitř je loď 11·60 *m* dlouhá, 10 *m* široká, rovným stropem opatřená; otvírá se neprofilovaným triumfálním obloukem ku kněžišti 7·20 *m* dlouhému a 6·50 *m* širokému. Hruškovitá žebra jeho křížového klenutí a závěru křížují se ve dvou hladkých terčích, sbíhajíce se při stěnách na ozdobně článkované konsole (obr. 54). Malý sanktusový výklenek a oltářní mensy mají prosté, gotické profilování.

Obr. 54. Početělice.

Náhrobní kámen opukový, 1·65 *m* vysoký, 0·82 *m* široký, bez orámování, ozdobený na hořejším okraji dvouřádkovým nápisem: panna z wrs-sowicz | z po-llenssk. Na středu desky velké r z pásků složené (obr. 55). Eliška z Vršovic a z Polenska, majitelka blízkého zboží vršovického, uvádí se i s manželem svým Mikulášem r. 1474 mezi mrtvými.

Fresky ze 14. století, zabílené kromě částí postavy sv. Barbory s věží a klečící ženy se závojem na jižní stěně lodní.

Soška P. Marie s dítětem, dřevěná, 0·60 *m* vys. z 15. století, k nošení na žerdi určená; spodek má starou polychromii, vršek je nově přetřen (obr. 56).

Obr. 56. Početělice. 0·60 m vys.

Lampa na věčné světlo ze stříbrného plechu tepaná nese nápis: Anna In Sichhin — Georg Sicha — anna den 18. Julius 1739.

Monstrance chudá z měděného plechu, označená: Thomas Streycovsky faber lignarius comparavit pro ecclesia S. Galli in Podsehedielitz anno 1752.

Pochválov.

KOSTEL SV. PROKOPA (filiální), malá stavba i chudé zařízení umělecky zcela bezcenné pochází z minulého století.

Pravda.

Heber l. c. V., 254 (s půdorysem a vyobrazením). — Wunš l. c. 17. — Veselý l. c. 50 (s vyobrazením).

HRAD bezpochyby kolem r. 1380 vystavěný, r. 1593 již spustlý, na nevysokém kopci kolem hradbami a valy obklopený; zdivo z lámané opuky vyčnívá ještě do výše celého patra, ačkoli žádná místnost nezachovala stropu nebo klenby (kromě sklepu). Obytné stavení vykazuje v půdoryse tři velké síně, k němuž přilehá hospodářské stavení. Příchod byl chráněn věží; umělecky ozdobených částí tu není. Několik oken a jeden vchod lomeným obloukem klenutý má staré neprofilované a hrubě otesané pažení.

Radonice.

Pamětní kniha farní z r. 1736.

Popelovité jámy na farním poli těsně při Oharce. Ve štěrkovišti při silnici ke Slavětínu popelnice a třeňák z Elephas primigenius (v museu na Ohradě). Kostrové hroby laténské (náramky v zemském museu, něco ve sbírce místní školy) a kostrový hrob merovejský (skleněný pohár v zemském museu). Na vrchu při silnici ke Slavětínu řadové hroby z počátku křesťanství. Woldřich Beiträge IV, 6 a V. 25; Niederle l. c. 548, Pam. XV. 469.

KOSTEL POVÝŠENÍ KŘÍŽE (farní) spravovaný již roku 1273 členem praemonstrátského řádu, skládá se z románské lodi s věží a z gotického kněžiště. Je orientován a omítnut. Věž na západní straně, půdorysu čtverečného, má malá obdélníková okna a vyčnívá nad kostel pouze novou jehlancovitou střechou. Jest zbudována z opukových nepravidelných kvádříků podobně jako zdi obdélníkové lodi; na jižní straně této jsou vysoko nad zemí zazděna tři románská okénka (jako ve Slavětíně). Z lodi vystupují dvě barokní kapličky zakončené polokruhy. Kněžiště gotické, z lámané opuky, je opřeno osmi vysokými opěráky o jednom ústupku z pískovcových kvádrův. Strmná, gotická střecha je prejzová, společná pro kněžiště i loď.

Loď uvnitř 13·80 *m* dlouhá a 7·20 *m* široká má holé zdě 1·10 *m* tlusté; těmto ubývá ku stropu značně na síle.

Vítězný oblouk na 4·75 *m* rozpjatý dosahuje téměř stropu; jeho profil tvoří dva hluboké žlábky a střední obloun, z něhož vystupuje přední ploška (obr. 57).

Obr. 57. Radonice. Profil vítězného oblouku. 1/20.

Obr. 58. Radonice. Profil oltářní římsy.

Kněžiště se skládá ze křížového klenutí a závěru do tří stran osmihranu zakončeného. Žebra s dvěma žlábky a třemi předními ploškami vycházejí z jehlancovitých malých konsolkův a sbíhají se v kulatých plochých svornících.

Pažení dveří do sakristie opukové ze 16. stol., jest do polokruhu zaklenuto a ozdobeno stylisovanými květy v plochém reliefu.

Strop tabulový v lodi, spočívající na podélném trámu středním, skládá se z 32 obrazů s výjevy ze starého zákona, života Kristova a Panny Marie. Dle pamětní knihy byl roku 1690 namalován, r. 1880 však úplně zkažen opravou.

Hlavní oltář má kamennou mensu goticky profilovanou (obr. 58); jeho vysoká dřevěná architektura, ozdobená točenými sloupy a čtyřmi sochami nadživotní velikosti z 18. stol., byla přinesena z kostela sv. Rocha na Strahově.

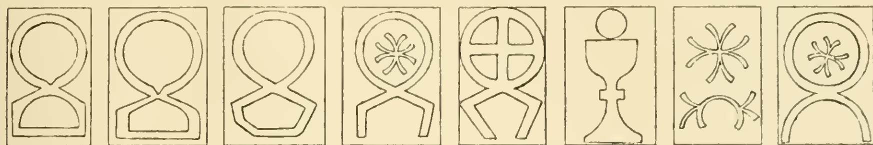
Presbyterium

Nanebevzetí P. Marie	Kristus předveden židům a mučen	Večeře Páně	Narození Páně
Seslání Ducha sv.	Korunován trním	Vjezd do Jerusalema	Navštívení P. Marie
Nanebevstoupení Páně	Kristus bičován	Kajícnice před Pánem	Zvěstování P. Marie
Vzkříšení Páně	Kristus před Pilátem	Pokoušení Páně	Mojžíš na poušti
Kristus uložen do hrobu	Kristus před Pontiem	Křest Páně	Obětování Isáka
Snímání s kříže	Kristus zajat	Obětování Páně	Melchisedech s Abrahámem
Ukřižování Páně	Kristus na hoře Olivetské	Tři Králové	Kain vraždí Abela
Cesta na Golgotu	A S Renovatum 1880 S S	Obřezání Páně	Adam a Eva v ráji

Kruchta.

Radonice. Strop lodní.

Kazatelna renaissanční ze 16. století, opuková, na schodnici ozdobená třemi tesanými znaky a obnovenými nápisy: IAN STARŠI Z LOBKOWIC | ALŽBĚTA Z ROGENDORFV | IAN BARTOLOMEI ZE ŠVAMBERKA. Ve výplních poprsní zdi na řečništi kamenný relief sv. Petr (původní) a čtyry barokní dřevořezby, sv. evangelisté. Noha kazatelny tvoří sochu děvčete držícího dva prázdné štíty.

Obr. 59. Radonice. Ozdoba na křtitelnici.

Obr. 60. Radonice. Opuková křtitelnice, 0·88 *m* vysoká.

Lavice, dobrá práce truhlářská ze 17. století, rozvržená v čele architektonicky na tři oblouky.

Pontifikální křeslo vyřezávané z 18. století.

Čtyry obrazy na plátně, poprsí svatých otců v životní velikosti, 1·25 *m* vysoké, 0·95 *m* široké, mistrně širokým štětcem a sytou barvou malované na zač. 18. stol.

Křtitelnice románská, primitivně z velkého kusu opuky tesaná, dvanáctihranná, na obráceném jehlanci nepravidelně stlačeném, 0·88 *m* vysoká, 0·72 *m* široká. Ve výplních 12 znamének, z nichž některé podobají se Ω, jiné tvoří křížky a kalich. (B. Matějka v Památkách archaeologických XVI. 751.) (obr. 59, 60).

Monstrance stříbrná a pozlacená, 0·64 *m* vysoká, barokní, paprskovitá s mřížkovou a obloučkovou výzdobou, dovedně tepaná, nese značku (*Jana Pakeniho?*) a malostranský znak s letopoč. 1743.

Kalich stříbrný a pozlacený, 0·23 *m* vysoký, barokní s pěkně tepanými páskovými a rostlinnými ozdobami, nese značku a malostranské znaménko z r. 1735.

Korunka barokní ze stříbrného plechu, posázená barevnými kameny a skly na jednoduchém ciboriu z 18. stol.

Rámečky, dva rokokové z postříbřeného plechu tlačené; v nich obrázky na pergaméně z pol. 18. stol.

Kasule hedvábná, vyšívání zlatem a malba jehlou z 18. stol., květy a listy ve třech pasech urovnané, v komposici slabé, technicky výborně provedené a dobře zachované. Na přední straně vyšito jméno »*Vagnreit*«. Podobně pracované velum.

Svícny cínové s letopočtem 1709, ozdobené pěkně litými rozvilinami na trojhranných nohách.

Relief opukový, zvenčí v jižní zdi kostelní zazděný, ze 16. stol., 1·70 *m* široký, představuje ve středním obdélníku Umývání nohou; nad tím luneta s reliefem Boha Otce na oblacích. Kulatě tesaná hlava Kristova zakončuje celek, jenž dle velké nápisové desky, nyní prázdné, sloužil za epitaf.

Zvony na jednoduché kamenné zvonici:

1. Vyška 1·18 *m*, průměr 1·13 *m*. Na hořejším okraji široký vlys s tančícími bachantkami a faunem v krajině oživené četnými zvířaty; pod tím pas festonů se lvími hlavami. Na plášti nápis: ALZBIETA Z ROGENDORFV. A NA PATKV. Pod tím znak. Dolejší věnec visutých listů akantových přerušen znakem, po jeho stranách nápis: Matyaſſ Pſſow—ſky z Pſſowa.

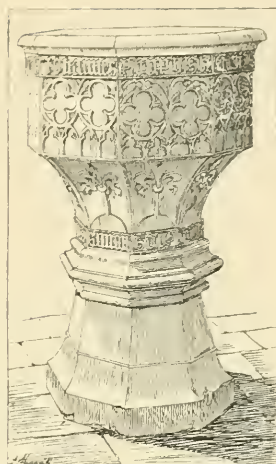
Vzadu: Od wyſoce urozene Pani. Pani Alzbiety z Rogendorfu | a na Patku Ec magice pomoc Obec y wſſyckni Ola | dli Koſtelu Sw. Krzyze do Radnic przynalezegicy. dali | Zwon tento nakladem swym udielati. pro pamatku a | pro czeſt ſwau y take budaucych potomkuw ſwych. aby | zwukem tehoz Zwonu w Cyrkwi Krzeſtanſke w znamoſt | ſe uwozowaly ſchuze do Chramu Panie k poſlauchani slo | wa Bozyho a chwaleni gmena geho swateho: Gednatele | toho dila. urozeny pan Matyaſſ Pſſowſky z Pſſowa heitman | na Patku. a Yan Yanda mlynarz z Stradonic.

Dole: Brykcy Zwonarz z Cyn—perku w Nowem mieſtie
Praſkem tento Zwon—udielal. Leta. 1574:

Mezi slovy prázdné místo pro medalion zvonařův.

2. Výška 0·93 *m*, průměr 0·93 *m*. Ucha s pletenou ozdobou, na hořejším okraji nápis: letha boziho tysiciho pietisteho dwanasteho tento zwon udielan od mystra tomasse. Pod ním malý relief sv. Jakuba.

3. Výška 0·73 *m*, průměr 0·75 *m*. Ucha ozdobena jsou maskarony. Na hořejším okraji dva široké pasy ornamentální, mezi nimi nápis: GOSS MICH NIKOLAVS LÖW IN PRAG ANNO 1665. Na plášti v předu písmena AAFHRHWZM a znak, vzadu písmena IKHZZNPZGMCR a znak s legendou IOHAN KAROL HLOZEK V. ZAMPACH.

Obr. 61.
Rané. Křtitelnice, 1·00 *m* vys.

Farní budova barokní, o jednom patře a pěti oknech v průčelí, nad poněkud vystupujícím risalitem kartuš se znakem strahovským a dvě sochy klečících světcův.

Dvoje kamna hnědě polévaná pěkné barokní formy z konce 18. stol. v pokojích prvního patra.

Knihovna farní obsahuje asi 300 svazků s četnými pěknými vazbami z 15. až 18. století.

Rané.

KOSTEL VŠECH SVATÝCH (farní), r. 1384 farní, jednoduchá orientovaná a omítnutá budova, z lámané opuky; obdélníková loď s věží v průčelí gotická, kněžiště barokní, polokruhem zakončené. Portál na severní straně s opukovým pažením gotickým, obložený třemi oblouny hruškovitými, dole spojenými v polokruhu; po stranách dvě visuté lilie. Vnitřek zcela jednoduchý, 18·50 *m* dlouhý, 7·80 *m* široký.

Oltářní mensy mají jednoduché gotické profily.

Křtitelnice opuková, osmihranná, 1·00 *m* vys., nahoře 0·60 *m* šir., na všech plochách lichými kružbami pokrytá; v jediném poli monogram Kristův; na dříku osm štíhlých lilií. Na hořejším okraji a kolem dříku ve dvou řadách minuskulním písmem jména apoštolův a evangelistův, 15. stol. (obr. 61).

Kalich stříbrný a pozlacený, 0·19 *m* vysoký, na noze označený letopočtem 1529 a vrytými písmeny M. S.; šestikruhová noha na kolmém okraji prolamovaná a v koutech stříbrnými květy posázená; na šestihranném dříku renaissanční sloupky, ořech tvaru sploštělé koule s vypuklinami je ozdoben šesti andělskými hlavami a růžicemi, číše podobně tepaná, litými liliemi obroubená (obr. 62. Koula J. l. c seš. VI. list 1; K. B. Mádl, Pam. arch XIV. 285).

Obr. 62. Rané. Kalich z r. 1529, 0·19 *m* vys.
Kresl. prof. J. Koula.

Svícen gotický, z mosazi plně litý, na šestikruhové noze, ořech se šesti výpustky 0·20 *m* vys. (podobný slavětínskému).

Kasule 1. ze stříhaného červeného aksamitu se zlatými nitkami, vzoru granátového jablka 17. stol. — 2. hedvábná, bílá, vyšívané stuhy a tulipánky z kladených zlatých nitek, 18. stol.

Obr 63. Ročov dolní. Stavba Dinzenhoferova z r. 1746—1747.

Zvony. 1. Výška 0·83 *m*, průměr 0·75 *m*, starší štíhlé formy úplně bez ozdob a nápisův.

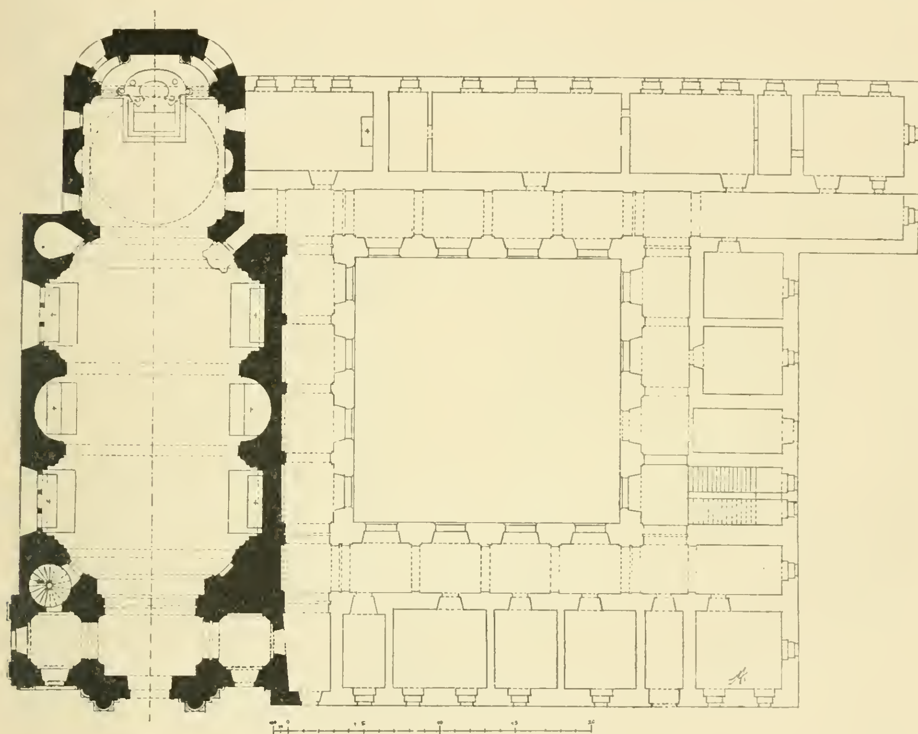
2. Výška 0·73 *m*, průměr 0·72 *m*, na plášti relief Ukřižovaného, modlitba a nápis: JOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG 1753, na hořejším okraji široké ovocné festony.

Ročov dolní.

(Vallis beatae Virginis.)

Schaller l. c VII. 54. — Sommer l. c. XIV. 45. — Veselý l. c. 55. — Listiny a rukopisy klášterního archivu: Liber memorabilium 1692—1764; Summarium rerum memorabilium, 1812; Vestigia rotae in aquilam commutatae etc., dějiny rodu Kolovratského r. 1720 sepsané od P. Val. Waidnera. — Listiny v archivu kláštera sv. Tomáše v Praze.

Klášter poustevníků řádu sv. Augustina s kostelem Nanebevzetí Panny Marie založen r. 1373 Albrechtem z Kolovrat a jeho manželkou Annou ze Žeberka. Dle současného zápisu v graduale klášterním byl 8. září 1375

Obr. 64. Ročov dolní. Půdorys kostela a kláštera.

položen základní kámen; r. 1380 kostel vysvěcen. — Po husitských válkách spustl a byl r. 1520 Václavem Bezdružickým z Kolovrat opraven; r. 1523 vysvěcen. Dle výkresu z r. 1720 byla původní, gotická stavba prostě obdélníková, bez věží, opřená jednoduchými opěráky; růžicová kružba kulatého okna zdobila průčelí. Vchod byl na severu, konventní budova na jihu. R. 1614 dali Kolovratové opraviti sešlý klášter, který však 17. října 1631 znova spustošen byl od Sasův. Po r. 1641 kostel obnoven nákladem Jindřicha a Oldřicha z Kolovrat. Také nová konventní budova byla od základů r. 1768 vystavěna a později rozšiřována, při čemž se připomíná architekt

Jan de Ka Paul. R. 1690 maloval plzeňský mistr *František Seeblumer* v ambitu a v kapli výjevy ze života sv. Augustina. Když r. 1704—1707 přistavěno bylo ještě nové křídlo, zakončena byla tato druhá epocha stavební r. 1715 zvětšením kostela a postavením věži v jeho průčelí, což se stalo nákladem Norberta Liebsteinského z Kolovrat. — Roku 1731, 1740 a 1745 byly přívalem velké vody budovy tak poškozeny, že kostel zbourati se musel. K nové stavbě darovala r. 1746 kn. Marie Anna Fürstenberková všechno nutné dříví (779 kmenů) z lesů křivoklatských, načež položen 14. srpna 1746 slavnostně základní kámen. Stavba, kterou vedl *Kilian Ignác Dinzenhofer*, pokračovala tak rychle, že 23. listopadu 1747 mohla býti vložena pamětní listina do sanktusové věžičky; 5. dubna 1750 kostel vysvěcen. Téhož roku, 23. srpna, začala se stavěti konventní budova. R. 1753 postavil žatecký tesař *Aug. Runtsch* střechy věží, které r. 1755 pobil malostranský klempíř *Jiří Hossauer* plechem. R. 1759 rozhodlo se, že klášterní stavení, jež mělo dle Dinzenhoferových plánů býti jednopatrové, bylo i proti vůli provádějícího architekta *Anselma Loragha* dvoupatrové, ale méně rozsáhlé. Roku 1765 dostavěna zadní jeho část, kdežto roh předního křídla, prkny zapažený, teprve r. 1846 se vyzdil.

KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE (klášterní a farní) jednolodní s dvěma věžemi v ozdobném průčelí, orientovaný, z lámané opuky, omítnutý a v nejlepším stavu udržovaný. Veškerá výzdoba soustřeďuje se na průčelí rozvrženém na dvě patra; v dolejším nesou polosloupy na podstavcích, opřené o široké pilastry, dorské kládí, čtyřikráte oblomované. Nad jeho ostře profilovanou a značně vyloženou římsou vypíná se druhé patro s lehkými pilastry jonskými; vlys a římsa hořejší vine se kolem celé budovy. Dvě čtyřhranné a zaoblené věže převyšující kostel o další patro, jsou článkovány vkusně pilastry nesoucími vyložené, v polokruhu přerušené římsy. Cibulovité střechy věžní jsou osmihranné, mnohonásobně lomené a plechem pobité. Vysoký štít s výklenkem zakrývá mezi věžmi kostelní střechu.

Troje dvére s rovným pažením pískovcovým a sedm oken průčelních ozdobeny jsou římsami různě prohýbanými a lomenými.

Kamenné sochy sv. Augustina a sv. Moniky po stranách hlavního okna a socha Panny Marie ve výklenku štítovém stupňují jako zbytek kdysi bohatší figurální výzdoby živý dojem architektonicky bohatě článkovaného celku.

Strany podélné jsou v části věžní stejně s průčelím vyzdobeny, vzadu však jako celé kněžiště jen širokými lesenami děleny a barokně vykrojovanými okny ve dvou řadách nad sebou prolomeny.

Vnitřek prostorný, světlý, bohatě článkovaný způsobuje jednotný skvělý dojem. Loď obdélníková je v koutech zakulacená, 30·50 *m* dlouhá, 14·30 *m* široká a 17·15 *m* vysoká, kněžiště čtverečné, oble zakončené má

Obr. 65. Ročov dolní. Vnitřek kostela

12·50 *m* délky, 9·10 *m* šířky a 20 *m* výšky. Síla zdí se soustřeďuje na několik mocných opor založených na jehlách a na rošti.

Podélné stěny jsou v lodi rozvrženy na tři částě, z nichž prostřední zaujímají dva velké oltářní výklenky. Po stranách těchto výklenkův a

v koutech lodi vystupují seskupené jonské pilastry s věnci v hlavicích. Na nich spočívají oblomované kusy vysokého kládí s vypouklým vlysem, spojované kolem dokola římsou. Nad oběma oltářními výklenky jsou mezi prohnutými štítovými segmenty podstavce pro sochy. V kněžišti jsou přízemní čtvery dvéře (dvoje liché), dva výklenky pro kredenční stolek a pro křeslo biskupské; nad nimi z každé strany středních výklenků pro sochy malá okna s lomenými římsami.

Obr 61. Ročov. Opuková socha sv. Kateřiny. Kol r. 1380.

Okna podélních stěn lodních upravena jsou ve dvou řadách, dolejší trojdílná tvoří velké půlkruhy, hořejší jsou různě barokně vykrojovaná. Jim podobají se i obě postranní okna v kněžišti, kdežto otvory ve vlastním závěru jsou nahoře kulatá, dole štíhlá, polokruhem zaklenutá.

Klenba spočívající nad kruchtou a při vítězném oblouku na zvláště mohutných pasech skládá se v lodi ze tří placek, v kněžišti z kopule a polobáni.

Malby klenbové, provedené dle Dlabačova slovníku v l. 1750 až 1760 lounským malířem *Antonínem Smichaeem*, představují tyto výjevy:

1. Zakladatel kláštera klečí se svou rodinou v parku architektonicky ozdobeném před zjevivší se Pannou Marií (pod kruchtou).

2. Panna Marie v oblacích s anděly (nad kruchtou).
3. Narození Panny Marie (v prvním poli lodním).
4. Zvěstování Panny Marie (v první polovici druhého pole lodního).
5. Navštívení Panny Marie (v druhé polovici téhož pole).
6. Obětování Panny Marie (v třetím poli lodním).
7. Nanebevzetí Panny Marie (v kopuli).
8. Andělé (v polobáni).

Práce nevelké hodnoty umělecké, v komposici slabé, v kresbě hrubé a chybné, v koloritu jednotvárně světlé, v pohybech a výrazu affektované.

Obr. 67. Ročov dolní. Opuková socha sv. Barbory. Kol. r. 1380. 1·25 *m* vys.

Hlavní oltář na vysokém podstavci oválního půdorysu, s mramorovou mensou a dřevěnou architekturou. Osm korintských sloupů nese těžké oblomované kládí se segmenty štítovými a vásami; tři klečící andělé vznáší nad celkem ohromnou císařskou korunu. Po stranách stojí sochy sv. Josefa a Jáchyma, pak dva andělé; při zdi sedící ženská allegorie nového zákona a Mojžíš jako zástupce starého zákona. Několik menších andělů, čtyry reliefy — Narození Panny Marie, Obětování její, Narození Páně a Útěk do Egypta — a hojné ozdoby páskové jsou vkusně provedeny. Uprostřed skřínka se sochou Madonny, na oltářním stole dva velké relikviáře, ze dřeva řezané, stuhovou výzdobou

pokryté. Návrh na celý oltář pochází patrně od *Kiliana Ign. Dinzenhofra*, řezby provedl r. 1748 *Frant. Ign. Weiss.*

Socha Panny Marie s dítětem, věnovaná v letech 1373—1390 od zakladatele kláštera Albrechta z Kolovrat na hlavní oltář, jest opuková, 1·25 *m* vysoká, v boku slabě prohnutá. Štíhlá její tvář má jemné tvary, nos rovný, ústa stažená k líčenému úsměvu, vysoké čelo, oči stylisované; na rozpuštěném vlase spočívá korunka. Plášť i spodní roucho opásané řemínkem splývají v klidných záhybech k nohoum. Polychromie sprostě obnovená hyzdí nynější vzezření.

Sochy sv. Kateřiny a Barbory (B. Matějka v Památkách Archaeol. XVI. 550), opukové, předešlé provedením i velkostí zcela podobné, byly zároveň s ní od zakladatele kláštera na hlavní oltář věnovány, pak pohozeny, r. 1894 nalezeny a z původních kusů opět sestaveny. (Vyobrazení obnovených soch v díle Národopisné Výstavy Československé 1896, 336). Jelikož stará polychromie sešla, jeví tváře živý, velice procítěný výraz (obr. 66, 67).

Oltáře sv. Augustina a sv. Moniky, sloupové architektury z polychromovaného dřeva, s pozlacenými sochami sv. Mikuláše, Norberta a dvou sv. Augustiniánek. Řezby provedl bezpochyby *Fr. Ign. Weiss*; obrazy sv. Augustina a sv. Moniky slabé práce, maloval r. 1753 *Antonín Smichaeus* (za 50 zl.).

Oltáře sv. Benigna a sv. Pelegrina; na vysokých podstavcích stojí zaskleněné rakve s ostatky svatých, nad nimi velké rámy kartušové s andělíčky a festony. Po stranách sochy svatých řádu augustiniánského. Oltářní obraz, poprsí sv. Mikuláše Tol., vysoko umístěný, v plných, šťavnatých barvách provedený, byl dle současného záznamu v pamětní knize, r. 1729 malován na plátně od *Václ. Vavř. Reinera.*

Oltáře sv. Anny a sv. Jana Nep., sloupové architektury se špatnými řezbami a obrazy svých patronů znamenanými: *I. Kramolin.*

Kredenční stolek, r. 1754 od bratra *Kiliána Wagnera* zhotovený; proti němu slušně vyřezávané deštění za křeslo pontifikální.

Kazatelna pěkných poměrů, se sochami Boha Otce a čtyř evangelistů, s figurálním reliefem v kartuši na poprsnici řečniště, zhotovena byla r. 1751 *Frant. Ign. Weissem.*

Zpovědnice, jednoduché truhlářské práce z 18. století, s pěknými obrázky na plátně, poprsí sv. Petra a Marie Magdaleny.

Lavice vyřezávané, označené l. MDCCI jsou na postrannicích ozdobeny Kolovratskými orlicemi, v čele pilastry a festony.

Obrázek Matky Boží s dítětem, na měděném plechu 0·27 *m* vysoký, 0·23 *m* široký, pěkná práce domácího rázu ze 16. stol. Ježíšek zdá se býti podobiznou. Na stolku modlitby, miska s ovocem a dva ptáčkové. V rámečku z prolamovaného a tepaného stříbra 0·44 *m* vys., 0·36 *m* šir.; výzdoba skládá se z proplétaných stuh, mušlí a andělských hlaviček. Na jeho spodním štítku jest barokní nápis namalován: AVE MARIA 1459 Obrázek ten věnoval r. 1769 hr. Kajetán Kolovrat.

Sochy 12 apoštolů v nadživotní velikosti ze dřeva řezané r. 1748 až 1750 od *Fr. Ign. Weisse* za 350 zl. Vesměs energické postavy klidné v pose a složení rouch, výrazné v pohybu i ve tvářích.

Socha sv. Dobrotivé, dřevěná, 1·20 *m* vysoká, starožitného vzezření, snad kopie staršího díla, posetá gotickými b (Benigna) 17.—18. století (?).

Tabernakl přenosný, z postříbřeného plechu tepaný, na dřevěné kostře, 1·25 *m* vys. Na postranním orámování dvě sošky okřídlených andělů ze stříbra, uprostřed na vrchním oblouku andělská hlavička. Ve výklenku je vyšit velký monogram »Maria« kladeným zlatem na zeleném aksamitu. Práce ze začátku 18. stol. v komposici elegantní, provedení slabého; označená nejasně vytlačenou značkou (trojlist s písmeny J F L?) a znamením Nového Města Pražského.

Mříž kolem náhrobníku zakladatele kláštera Albrechta z Kolovrat, postavená roku 1696—1698; její velké spirály z kulatých prutů jsou zakončeny plochými lístky. Náhrobní deska je z červeného mramoru, bez nápisu a ozdob.

Oltářík s obrazem sv. Marie Magdaleny v sakristii má široký rám, jehož bohaté akantové rozviliny jsou proplétány stuhami; současný s ostatním zařízením.

Skříně v sakristii z roku 1715, jsou pěkně ozdobeny vyřezávanými kyticemi a stuhami.

Obr. 68. Ročov. Stříbrný plášť pro sochu P. Marie z r. 1723, zhotoven Leop. Lichtenschoffem.

Štola bohatě vyšívaná, celá pokrytá stylisovanými květy z kladených nitek stříbrných, dovedná práce z 18. stol.

Pláštík pro sochu Matky Boží, brokátový s applikovaným znakem Kolovratským z 18. stol.

Plášť pro sochu Matky Boží z prolamovaného stříbra na silné, aksamitové a kožené podložce, 1·20 *m* vysoký a 1·05 *m* široký. Celá plocha jest rozvedena v jemně proplétané stuhy a stylisované motivy rostlinné, uprostřed

Kolovratská orlice. Dle malostranského znamení s letop. 1723 a dle značky proveden byl od *Leopolda Lichtenschoffa* (obr. 68.). Stejně označen jest podobný pláštík pro sochu Ježíška, 0·40 *m* vysoký a 0·67 *m* široký.

Korunky pro Madonu a Ježíška z prolamovaného stříbra, rostlinné motivy stylisované; na větší nápis: Perill. Dn Clemens ab Hillebrant curavit 1695.

Zvony: 1. Výška 1·15 *m*, průměr 1·10 *m*. Na hořejším okraji široký pruh s rostlinnými rozvilinami, vycházejícími z poprsí mužů a žen, na plášti v předu Ukřižovaný, po stranách sv. Ludmila a sv. Kliment, na dolejším okraji úzký pruh ornamentální. Vzadu na plášti v jednoduchém rámu: VOX MEA VOX VITAE VOS VOCO AD SACRA VENITE; v malém štítku pod tím: THOMAN IARVSCH GOS MICH 1550.

Zvon tento přinešen r. 1789 ze zrušeného kost. sv. Klimenta v Praze.

2. Výška 0·65 *m*, průměr 0·60 *m*, na plášti relief Panny Marie a písmena S. P. P. E. D.; od Karla Bellmanna z r. 1821.

3. Přelit r. 1893 od Arn. Děpolta.

Hodiny na věži zhotovil r. 1754 *Sebastian Landensberger* v Praze za 1050 zl.

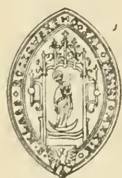
Konventní budova, dvoupatrová, rozsáhlý čtverec v půdorysu od *J. K. Dinzenhofra*, provedená střízlivě od *Anselma Loraga*; průčelí o devíti oknech prostě lesenami dělené, okna a portál ploše oramovány. Vnitřní místnosti prostorné a vzdušné, ambity v přízemí otevřené, v patrech uzavřené.

Nábytek vykládaný, truhly, kazatelna a stojaté hodiny v letním refektáři, dvě skřínky na stolcích s točenými nohami v provincialátu a stolice v oratoriu jsou dovedné práce z l. 1760—1770, provedené z části od bratra laika *Mac. Drexlera*.

Kamna v refektáři, hnědě polévaná s letopočtem 1791, empirová, těžkopádné formy.

Obrazy na plátně, sedm podobizen dobrodinců kláštera v životní velikosti, darované r. 1703, slušné práce, valně sešlé.

Obrazy na plátně, 1·40 *m* vys. a 1·94 *m* šir., pohledy na kláštery v Ročové, Bělé, Vrchlabí, v Pivoňce, Lípě, Domažlicích, u sv. Dobrotivé, na Šopce, u sv. Kateřiny a u sv. Tomáše v Praze, z let 1730—1740 zajímavé proto, že na nich zobrazena jest starší výstavnost těchto klášterův.
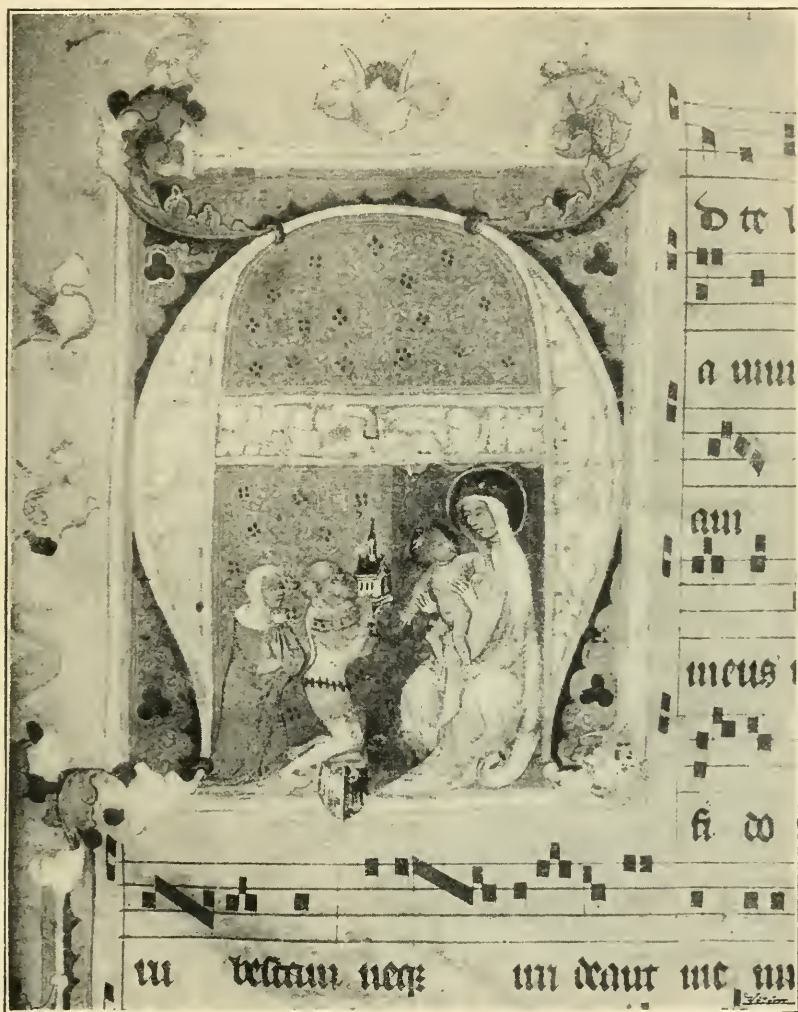

Obr. 69.
1/2 skut. velk.

Pečetidlo klášterní ze 16. stol., mandorlovité se sochou Panny Marie na gotickém oltáři, Kolovratskou orlicí a českou legendou (obr. 69).

Knihovna v jediné, nevelké místnosti prvního patra, založená bezpochyby v 16. stol., nesrovnaná, obsahuje tisky počínaje od 15. stol., rukopisy ze 17. a 18. stol. a četné pěkné vazby z konce 15. do 18. stol.

Graduale (B. Matějka, Časopis Spol. přát. starožitností českých, 1894, 105, s dvěma obrázky) jest 0·44 *m* vysoké a 0·32 *m* široké, skládá se z pergamenových listů tří dob:

1. Původní listy ze 14. stol. jsou ozdobeny drobnými rozvilinami; pouze na fol. I. jest velká initiálka A se zakladatelem Albrechtem a Annou ze Žeberka klečícími před Matkou Boží. Po stranách znaky Kolovratské (obr. 70).

Obr. 70. Initiálka A ze 14. stol. v ročovském graduale.

2. Na listech ze 16. stol., kdy po r. 1520 Václav Bezdružický z Kolovrat dal poškozený rukopis opraviti, jsou četné, bohaté rozviliny. Na fol. CLXV initiálka D s postavou sv. Ondřeje.

3. Titulní miniatura s rodinou Kolovratskou, četné listy a vazba, jejíž stříbrné kování je strženo, pochází s celou nynější úpravou z r. 1689.

V čelní zdi hospodářského stavení vedle kláštera zazděna je deska kamenná s dvěma znaky Kolovratskými a nápisy:

ILLVSTRISSIMVS AC EXCELLEN | TISSIMVS DOMINVS DOMINVS | HENRICVS LIEBSTESKI A KOLO | WRAT DOMINVS IN STRAL ET | HRADEK SACRAE CAESAREAE RE | GIAEQVE MAIESTATIS FERDINAN | DI SECVNDI ET TERTII INTIMVS | CONSILIARIVS CVBICVLARIUS ET | IN REGNO BOEMIAE SVPREMVS | PRAEFECTVS HANC FVNDATIO | NEM ROCZOWIENSEM PER TES | TAMENTVM AVXIT ANNO 1646.

ILLVSTRISSIMVS EXCELLEN | TISSIMVS DOMINVS DOMINVS | VDALRICVS FRANCISCVS | LIEBSTESKI A KOLOWRAT DOMI | NVS IN STRAL SICHOWIZ HRA | DEK ET BYSTRA SACRAE CAESA | REAE REGIAEQVE MAIESTATIS FER | DINANDI TERTII ACTVALIS INTI | MVS CONSILIARIVS CVBICVLARI | VS IN REGNO BOEMIAE SVPREMVS | PRÆFECTVS ET CAMERAE AVLICAE | PRAESES FILIVS RENOVAVIT | ANNO 1648.

Socha sv. Jana Nep. nad vchodem do klášterní zahrady, pískovcová, slušná práce bratra laika *Kiliána Wagnera* z r. 1759.

Obr 71. Ročov horní. Křtitelnice 1·05 *m* vys.

Ročov horní.

Veselý l. c. 55.

KOSTEL PANNY MARIE

(filiální), roku 1358 farní, r. 1674 obnovený, byl r. 1878 znova vystavěn.

Křtitelnice opuková, šestihranná, 1·05 *m* vysoká, 0·62 *m* široká, základní formy gotické a ploché výzdoby renaissanční, pochází ze 16. stol. (obr. 71).

Zvony. 1. Výška 0·55 *m*, průměr 0·52 *m*, hladký na hořejším okraji nápis:

leta ✠ bozieho ✠ tisycieho ✠ Ctirysteho ✠ osmdesateho ✠ dew ateho

2. Výška 0·55 *m*, průměr 0·53 *m*, na plášti relief sv. Václava a písmena I. W. K. (*Johann Wenzel Kühner*).

Selmice.

Veselý J., Gesch. d. F. Schwarzenb. Domaine Postelberg 98.

KOSTEL SV. ONDŘEJE (zrušený), r. 1363 farní, nyní na byt hajného zařízený, barokní, z lámané opuky, omítnutý, o jediné lodi obdélníkové; umělecký bezcenný; na jednoduchém pažení pravoúhlého portálku je štítek s letopočty 1745, 1746 et 1747. Uvnitř zbytky barokních fresek slabé práce.

Slavětín.

Schaller l. c. I., 192. — Sommer l. c. XIII, 89. — Gruber l. c. IV., 41. — Mocker ve Zprávách arch. a inž. 1881, 1 — Pamětní kniha farní z r. 1752.

Nálezy kostrových hrobů neolitických, kamenných mlatů a hrobů žárových; kostrový hrob laténský, esovité naušnice. (Ve sbírce místní p. Ráže, farní, v zemském museu a Merzově.) Nalezeny tři mince římské (maj. Kraus, místní statkář). Woldřich l. c V. 25; Pam. VI, 78, XII., 138 a 474; M. C. C. 1890, 109.

Z HRADEB MĚSTSKÝCH zbyly na jižní straně části zdi z lámané opuky, bezvýznamné. Místa dvou bran vedoucích ku Praze a k Lounům jsou označena jmény »za branou« (městečko trhové, oppidum forense připomíná se již r. 1268).

KOSTEL SV. JAKUBA VĚTŠ. (farní) měl již ve 14. století vlastního faráře; jeho hlavní loď sahá do doby románské, vedlejší loď pochází z ranní gotiky, presbyterium a sakristie z polovice 14. stol., kruchta ze 17. a věž z 19. stol. Celek jest orientován, omítnut a byl r. 1880—1881 arch. Jos. Mockrem opraven.

Zevnějšek je zcela jednoduchý. Zdivo románské části tvoří velké kvádry červeného pískovce, v horejších vrstvách nad okénky románskými lámaná opuka. Tři původní okénka, úzká, půlkruhem zaklenutá a silně špaletovaná prolomují vysoko nad podlahou podélné zdě jinak hladké; na jižní straně otvírají se pod nimi dvě nestejně velká, dvoudílná okna s gotickými kružbami, z nichž pravá vykazuje ranní tvary, levá (u varhan) tvary velmi pozdní, snad opravami pozměněné.

Severní zeď vedlejší lodi z lámané opuky bez ozdob provedená, je přerušena pouze třemi opěráky s malými ústupky; trnož přechází šikmou plochou do zdi. Z obou větších oken v lodi zachovalo jedno trojlístkovou kružbu, kdežto úzké okno závěru zaklenuto je polokruhem; druhá dvě okna závěru jsou zakryta přiléhající sakristií.

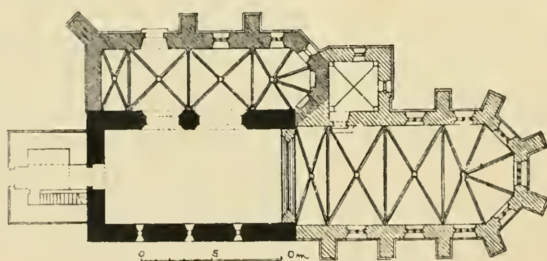
Kněžiště zbudované z lámané opuky jest po stranách a v závěru opřeno desíti opěráky s nárožníky pískovcovými, malými ústupky a trojhranými štítky a květy. S nimi střídá se osm oken, z nichž dvě zdobí třídílné, ostatní dvoudílné kružby různých tvarů: trojlístky do kruhů neb

trojhranů zasazené a plaménky; v jediném jižním a ve východním okně složité růžice. Trnož presbyteria má žlábkovaný, gotický profil.

Věž roku 1837 vystavěná stojí dle pamětní knihy na základech starší věže.

Vnitřek románské lodi, obdélníkový, 12·50 *m* dlouhý, 6·50 *m* široký a 11·50 *m* vysoký (síla zdí 1·25 *m*), zcela jednoduchý, má nový

Obr 72 a 73. Slavětín. Kostel.

tabulový strop. Barokní kruchta je ozdobena na poprsnici páskovými výplněmi ze stuku a novými znaky malovanými v kartuších. Severní zeď na dvou místech vybraná otvírá se k severní lodi dvěma lomenými oblouky se širokými žlábky v profilu.

Severní loď postranní, 14·40 *m* dlouhá, 4·20 *m* široká a 6·50 *m* vysoká (síla zdi 1·10 *m*), byla ve 13. stol. přistavěna; je zaklenuta menší

obdélníkovou, dvěma většími čtverečnými křížovými klenbami a závěrem z pěti stran osmihranu. Žebra o pěti plochách klínovitě seříznutá setkávají se ve čtyrech svornících. První svorník nad oltářem jest hladký; druhý nese klenot (?) znaku slavětínského: dva rohy zastřené závojem, na stranách po třech lístcích lípových; třetí ozdoben pětilistou růží; čtvrtý hladký. Při jižní straně splývají žebra na prosté konsolky jehlancovité, v závěru na čtyry hlavice koutních přípor kulatých, při severní straně na čtyry hlavice silnějších přípor pětihraných. Hlavice v závěru tvoří kruhy dvěma šikmami zaostřené, v lodi pětihrany se stylisovanými květy; západní, značně poškozené, jsou ovinuty révovým listím v plném reliefu.

Vítězný oblouk až ke stropu sahající, na 4·80 *m* rozpjatý, jeví profil složený z předního článku hruškovitého a z postranních dvou oblounův a žlábků tvořících vlnice.

Kněžiště 16 *m* dlouhé, 7·10 *m* široké a 12·50 *m* vysoké (síla zdi 0·90 *m*) má hladké stěny, přerušené jedině podokenní římsou, sešikmenou a opatřenou ze spodu žlábkem. Klenbu tvoří jedno užší a dvě širší pole křížová a závěr z pěti stran osmiúhelníku. Žebra prostě složená ze dvou žlábků a tří předních plošek splývají hned pod klenbou vysoko nad podlahou do zdí. Svorníky: 1. nad oltářem štít s písmenem M (Mikuláš ze Slavětína držitel města do r. 1379, zbudovatel této části kostela); 2. a 3. hladký; 4. tři lípové listy ze znaku slavětinského.

Výklenek pro křeslo pontifikální, orámovaný pravoúhlým pažením (obr. 74); po obou stranách vysoké fialy. Spodní polovice byla vyplněna malbou, hořejší kružbou, ze kteréž zbyly však pouze dva velice ozdobné baldachinky architektonické, nyní v Českém museum uložené. Také tyto jsou označeny písmenem M a slavětínským znakem.

Obr. 74. Slavětín. Profil pažení výklenku.

Sanktuarium nástěnné z pískovce, 1·90 *m* vysoké, 0·96 *m* široké, spočívá na sešikmené, ze spoda vyhloubené římse podnožní, z níž po stranách vystupuje profilované orámování, korunované trojhraným štítkem; v tomto je lichá kružba, prostě půl čtyrlistá; na štítku 10 lupének a velký květ, po stranách dvě fialy se znakem slavětínským a písmenou M.

Ve vchodu do sakristie, klenutém lomeným obloukem hruškovitě profilovaným, zachovaly se staré gotické dveřeje dubové, pobité plechem, pasy a placatými hřeby; na nich starý kruh a zámek s gotickým klíčem.

Sakristie je 3·50 *m* dlouhá a tolikéž široká; její obnovená křížová klenba sedí na porouchaných konsolech, představujících hlavy vousatých mužův.

Nástěnné malby pokrývající veškeré plochy zdí presbyteria, jsou označeny v levém rohu při vítězném oblouku nečitelným zbytkem minuskulního nápisu, objeveným r. 1881 při opravě provedené *Petrem Maixnerem.* Původní jeho znění zachováno moderním přepisem namalovaným mezi votivními obrázky, představujícími klečícího šlechtice s hochem a tři paní s dětmi: HAEC Pictura AB Anno 1385 fundata sub Domino NICOLAO AB HASNBVRG qui fuit Haereditarius huius Oppidi Slavietin. Z letopočtu jsou pouze čísla 13-5 správná, jak zapsáno bylo při objevení fresek do pamětní knihy farní; jelikož Mikuláš z Haznburka, nakladatel těchto maleb, byl v držení Slavětína jen do r. 1379, třeba vročení opraviti na r. 1365 nebo 1375.

Obsah zobrazených dějů není v přesné souvislosti, shrnuje výjevy ze života P. Marie, Pána Ježíše, legendy svatých, votivní obrazy a j. (Tab. II. a III.) Bližšího vysvětlení vyžadují pouze tyto:

Na levé straně jest v nejhořejší řadě v rohu při vítězném oblouku zobrazen klečící zakladatel Mikuláš (označený deskou s písmenem M a znakem Slavětínským, téměř zakrytým) an odevzdává kostel se sochou sv. Jakuba sv. Vojtěchovi (otec jeho Aleš-Adalbert). V téže řadě v poli při prvním okně znak pánů z Prostiboře; nad ním (na tabulce neviditelné) odevzdává sv. Vojtěch kostelík Pánu Bohu. Znak pánů z Prostiboře opakuje se na téže straně při řadě klečících benediktinů. Nad nimi ve dvou polích mezi okny Ježíš Kristus s 12 apoštoly. Ostatní výjevy vztahují se na život Panny Marie (4), na mládí Ježíšovo (8), na Matku Boží jako největší ochráňkyni a na Spasitele jako nejvyššího soudce.

V závěru postavy proroků, světců a světic (33), z nichž poznati lze sv. Václava, Jiřího, Štěpána, Vavřince, Karla, sv. Alžbětu, Magdalenu, Marketu, Kateřinu a Barboru; v nejdolejší řadě umučení sv. Erasma s klečící prosebnicí, Smrt 10.000 mučedníků a postava sv. Jakuba, patrona kostela.

Na pravé straně 20 výjevů ze života a utrpení Pána Ježíše (Ukřižování přiléhá k závěru); z nich třeba vysvětliti tři nad okenní římsou: Kristus káže v chrámě (dle evangelia sv. Lukáše, kap. IV. verš 16—30). Uschnutí fíkového stromu (evang. sv. Marka, kap. XI. v. 13—20.) a Proměnění Páně (? — evang. sv. Matouše, kap. XVII., v. 1—4.). V nejdolejší řadě pod okenní římsou šest vyobrazení k legendě sv. Marie Egyptské (sr. P. Fr. Ekerta, Církev vítězná 1894, II. 50); Sv. Jakub, ochránce poutníků, patron kostela; sv. Mikuláš, patron zakladatelův; Zvěstování Panny Marie; záhadné zobrazení mučeného Pána Ježíše, kolem něhož skupí se v malých výklencích zástupcové rozmanitých řemesel a živností.

Starobylý ráz celého díla pozměnil se opravou nemálo ve svůj neprospěch, jak v podrobnostech, tak zvláště v koloritu; ba některým částím se dostalo úplně moderního rázu. Jen celkové uspořádání a obsah cyklu zachoval svou plnou původnosť zajímaje nejvíce živým, často genrovitým líčením, podrobností a naivností vypravování. Poměry tělesné bývají nesprávné, proporce nestálé, někdy příliš dlouhé, někdy krátké. Neobratné

pohyby přispívají svou výmluvností nejvíce k přirozenosti děje, jelikož jinak malíři se nedařilo vystihnouti vniterní pohnutí duševní výrazem tváří, leč ve scenách veselých a klidných. Proto přichází hlubší cit jedině u vyjádření božské lásky mateřské k platnosti. Při zobrazování ukrutného mučení a vraždění počíná si malíř roztomilou naivností, prostou vší náruživosti; také representativní postavy trůnícího Krista a podobné postrádají veškeré velebnosti a mohutnosti.

Na klenbě namalovány jsou znaky rodů souvisících s dějinami zboží slavětínského ve 14. stol:

1. pánů ze Slavětína	11. pánů Vchinských
2. » » Pnětluk	12. » z Prostiboře
3. » » Řisut	13. » ze Žeberka (Slavětínských)
4. » z Donína	14. a 15. pánů z Haznburka
5. p. Doupovce z Doupova	16. pánů z Hřivic
6. p. Ojíře z Očedělic	17. » z Tetína (z Hugvic, Biskupic)
7. pánů z Kamýka	18. » ze Žerotína
8. » z Waldeka	19. » z Račiněvsi
9. » z Hersteina	20. » z Adlaru (a z Kolovrat)
10. » z Kladna	21. » z Morověvsi.

V závěru čtyry znaky sv. evangelistův.

Barokní znaky na tutéž klenbu v 17. a 18. stol. přimalované, pánů z Weinberka, Čachovských ze Svémyslic, Papazonů z Mirandole a Klaršteina a Pfefferkornů z Ottopachu byly přeneseny na čelo kruchty.

Hlavní oltář skládací, asi 10·50 *m* vysoký a 4·10 *m* široký jest na znakové desce, kterouž se uzavírá relief Večeře Páně v oltářním podstavci, označen nápisem: WACZLAW SOKOL Z MOR 1531. V prostředním poli rozevřeného oltáře drží dva andělé architektonický rám výklenku pro monstranci; jsou provedeni v zcela plochém reliefu majíce tváře portretně přirozené a roucha složená do četných záhybův. Obrazy na rozevřených křídlech, tvořící čtvercová pole se zlatou půdou a bohatým orámováním, představují: 1. Narození Páně, 2. Vzkříšení, 3. Nanebevstoupení Páně a 4. Seslání sv. Ducha. Zevnější strany zavřeného oltáře zdobí malby téhož způsobu v černém orámování bez zlaté půdy: 1. Kristus na hoře Olivetské, 2. zajat, 3. před Pilátem, 4. bičován, 5. korunován trním, 6. ukazován lidu, 7. klesá pod křížem a 8. ukřižován.

Dobře zachované dílo jest přesné v kresbě a živé v barvě, opírajíc se v komposici maleb o vzory německých mědirytin. Vršek oltáře zakončený vysokou vyřezávanou architekturou nejpozdnějších tvarů gotických, tvoří tři štíhlé stříšky nad sochami sv. Jakuba, Petra a Pavla, nevelké hodnoty umělecké (obr. 75).

(Dřívější hlavní oltár, malovaná archa ze 14. stol., darován do Českého musea.)

Skládací oltář, malovaný, z konce 16. stol., chovaný na faře, 0·96 *m* vysoký, 1·20 *m* široký, ozdoben jest na vnitřní straně uprostřed

Obr. 75. Hlavní oltář skládací z r. 1531 ve Slavětíně, asi 10 50 *m* vys. a 4·10 *m* šir.

obrazem Nanebevstoupení Páně, po stranách na křídlech malými obrazy čtyř sv. Evangelistů píšících; zvenčí postavy sv. Kateřiny a Alžběty. Práce již původně nevelké hodnoty umělecké utrpěla novějším přemalováním.

Obr. 76. Slavětín. Křtitelnice, 0·96 *m* vys.

Obraz na dřevě 2·00 *m* vysoký, 1·35 *m* široký, sv. Rodina s dvěma klečícími dětmi, představující rodinu Matěje Arnoldýna z Klarsteina, byl r. 1635 Martinem Krajnusem, purkrabětem slavětínským, pořízen; jeho původní rám pěkná truhlářská práce ze 17. stol.

Socha mrtvého těla Kristova pro Boží hrob určená, 1·66 *m* dlouhá dřevořezba ze 16. století, naturalisticky skutečnou mrtvolu nápodobující, obnažená, pouze v boku opásaná; polychromie a někeré částě nové.

Kazatelna a varhany slušné práce barokní.

Křtitelnice opuková, barokní, 0·96 *m* vysoká, podobná zahradním vásám doby Ludvíka XIV., s pěkným dřevěným příklopem (obr. 76).

Kropenka opuková, renaissanční 0·90 *m* vysoká, kalichovitá; hladký dřík ovinut provazovitě žlábkovaným oblounem, kotel podobně jako při křtitelnici ozdoben kolmými, vypuklými pruty.

Lavice kostelní, sestavená ze starších kusů prostého výrobku venkovského truhláře. Ve výplních vysokého deštění napodobuje se šablonovou malbou vykládaná práce; pod římsou podpíranou konsolky čte se na vlysu nápis: . . . T NAKLADEM IANA MALIHO A IOSEFA RZÆZACZE Z WELTES 1618.

Náhrobek opukový, 2 *m* vysoký, 1 *m* široký bez nápisu. Pěkná vypuklá postava rytíře v brnění, označeného znakem jako člena rodu Sokolů z Mor; 16. stol.

Ostatní náhrobky, umělecky bezcenné, byly z velké části obrácené do dlažby vloženy. Dle pamětní knihy zní jejich legendy:

1. Ve středu po sv. Havlu 1531 umřel urozený vladyka pan Sigmund Sokol z Mor a na Vršovicích. Tuto jest pochován Proste Pána Boha.

2. Leta od narození Syna Božího tisícího pětistého padesátého druhého umřel jest urozený pan Albrecht (Sokol) . . . . smilovati nad jeho duší.

3. Ve středu po veliky noci 1565 umřel urozený vladyka Jiřík Sokol z Mor na Slavětíně a Vršovicích. Pán Bůh račiž dáti duši jeho věčnou radost.

4. 1565 v středu před Božím tělem umřel Mikuláš syn urozeného vladyky pana Václava Sokola Vršovského a na Slavětíně. Pán Bůh rač dáti duši věčnou radost.

5. 1582 to pondělí po sv. Matouši dokonala jest život svůj urozená panna Johanna Sokolova z Mor a na Slavětíně.

6. 1589 na zelený čtvrtek usnula jest v Pánu Anna dcera urozeného pana (Jana) Sokola . . . . berka . . .

7. 1596 . . . umřel urozený a statečný rytíř . . . . Sokol z Mor. . . . Proste zaň Pána.

8. 1598 v pondělí před sv. Kateřinou umřela Alena, dcera urozeného pana Jana mladšího Sokola z Mor a na Vršovicích a paní Johanny z Hertenberka.

9. V neděli v noci na pondělí před 12. hodinou po sv. Pavlu na víru obrácení 1608 všemohoucí Bůh z tohoto světa povolati ráčil urozeného a statečného rytíře pana Zikmunda Sokola z Mor a na Slavětíně. Tuto tělo jeho odpočívá očekávaje radostného z mrtvých vstání.

10. 1608 u vigilii Simonis et Judae Girzi Holan z Giljowa nenadále a nešťastně zamordován jsouc v Kostomlatech život svůj dokonal a tuto odpočívá v Pánu.

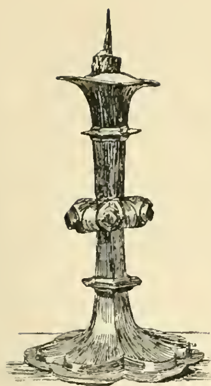
11. L. P. 1619 v ten outerý po smrtelné neděli v 12. a 13. hodinu na českém orloji umřel urozený a statečný rytíř pan Albrecht Sokol z Mor v Slavětíně, jehožto duši rač . . . . . býti milostiv a tělo v den poslední vzkřísiti.

12. Nápis nečitelný, erb Papazonů z Mirandoly a Klársteina; kryje ostatky K a t e ř i n y, dcery Jana Papazona a manželky jeho Kateřiny rodem Zahrádka z Průchodu (dle nejstarší Lounské úmrtní knihy 16. října 1649 zemřelé).

13. L. P. milostivého 1682 tu sobotu před smrtelnou neděli usnula v pánu Bohu urozená paní Kateřina Papazonova, rozená Zahrádková z Průchodu, jejížto duši Pán Bůh rač věčnou radost a slávu dáti. Amen. Erb poloviční kozel k pravé straně obrácený ze štítu rozděleného rovnoběžně.

14. 27 Februaru 1695 usnula v Pánu uroz. pani Maximilianova Weinbergerowa rozená Czachowská jejížto duši Pán Bůh rač milostiv býti.

15. Die 2. Maii 1711 W.(ilhelmvs) W(enseslaus) P.(apazoni) D(e) C(larstein) S(acerdos) C(anonicus) W(yssegradensis). Dominus hereditatis mee et Calicis mei tu es qui restitues hereditatem meam mihi. In pace in id ipsum dormiam et requiescam.

Obr. 77. Slavětín. 0·22 *m* vys.

Svícny mosazné; plně litý, gotický (obr. 77), 0·22 *m* vysoký, na šestikruhové noze má stonek po způsobu gotických monstrancí, sesílený ořechem s výpustky. Dva svícny soustruhované, hranatých tvarů renaissančních, 0·44 *m* vysoké. Dva podobné kulatých tvarů barokních, 0·51 *m* vysoké. Dva štíhlejší, tvarů kuželovitých, 0·42 *m* vysoké, opatřené na kruhové noze nápisem: MATEG. HOLVB. KATERINA. TGICHA. 1677.

Kasule s květy a obrazem Panny Marie, slušně provedená malba jehlou z 18. stol.

Zvony: 1. Výška 1·18 *m*, průměr 1·18 *m*, na hořejším okraji nápis: A. S. Z. M. SLAWIETINSKA PAMATKA A MDCXIII. VERBVM DOMINI MANET IN AETERNVM. V předu nápis přerušen medailonem s medvědem a legendou: MARTINVS HILLGER ME FECIT 1612. Pod tím pruh akantových listů; na plášti v předu dva znaky v jednoduchých oválních vavřinových věncích s písmeny: ASZM (Albrecht Sokol z Mor) a ASZD (Anna Sokolova z Doupova). V zadu znak města Slavětína s legendou: S. CIWITATIS. SLAWETINENSIS EST.

2. Výška 0·78 *m*, průměr 0·81 *m*, na hořejším okraji nápis jednořádkový: anno | domini | millesimo quingentesimo | hoc | opus | operatum x per manus ioanis | campani fusoris; pod ním relief sv. Jakuba (0·15 *m* vys.).

3. Výška 0·76 *m*, průměr 0·76 *m*, od *K. Bellmanna* z r. 1838.

Farní budova, vystavěná r. 1753—1759 o jediném patře, ozdobená v rozích nakupenými pilastry a na oknech plochým, rokokovým orámováním. Střecha je mansardní.

Socha sv. Jana Nep. v Radnické ulici, na vysokém barokně prohybaném podstavci s dvěma andělíčky po stranách; slušná práce roku 1761 provedená z pískovce.

KAPLE NAVŠTÍVENÍ PANNY MARIE byla r. 1672—1677 zbudována z lámaného kamene, omítnuta a pokryta dřevěnou bání; půdorys je prostě osmihranný, v průměru 8·90 *m* široký. Na prkenné klenbě, plátnem potažené, jsou namalovány postavy svatých a rozviliny; slabá práce označená: *Fecit Fran. Vogt 1677.* Na kruchtě znaky Weinberkův a hr. Klary Kulhánkové z Klaudensteina; nad nimi nápis z r. 1682 a 1747.

Rám nad hlavním oltářem, rozvilinový, je ozdoben slušnými figurkami 14 sv. pomocníků, 18. stol.

Obr. 78. ½ skut. velk.

Podobizna životní velikosti na plátně, zemřelá paní Kateřina Papazoni, rozená Zahrádková, v rakvi, oděná černým rouchem a bílým závojem († 1682). Nahoře český nápis a znak; valně poškozena.

PEČETIDLO MĚSTSKÉ chované na obecním úřadě, stříbrné, 0·046 *m* v průměru měřící, se znakem městským a legendou z 14. stol. (obr. 78).

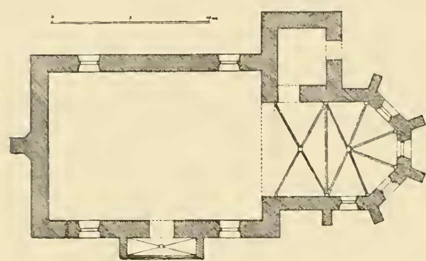
Smolnice.

Sommer l. c. XIII., 81; Veselý, Gesch. d. F. Schwarz. Bes. Citolib. 113; Pamětní kniha farní z r. 1777—1834.

Kulturní jámy v cihelně se střepinami nádob, zvířecími kostmi a pazourkovými odštěpky. V jedné dětská lebka. »Na Sedličkách« zbytky sídliště. Střepiny nádob kamenné nástroje a bronzové předměty (majetkem arch. Wiehla). »Nad Sedličkami« podobné předměty. Na pozemku č. 464 v kulturní vrstvě kostra lidská a lebečka dětská s mískou hliněnou a nádobkou s držádkem, se zbytky kostí zvířecích a střepinami nádob staršího rázu. M. C. C. 1893 55, Veselý, G. d. Schw. Dom. Cit 113. M. A. G. 1893, 57.

KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE ap. (farní), již roku 1386 farní, v 17. stol. filiální, od r. 1698 opět spravován farářem a r. 1741—1744 obnoven.

Orientovaná stavba gotická z lámané opuky, zvenčí slušně dělená lesenami a ve výplních opatřená stříkanou omítkou. Západní stranu uzavírá holá zeď sesílená opěrákem a převýšená barokním štítem. Obě podélné strany lodní jsou prolomeny okny zaklenutými do širokých jetelovitých obloučků; těmto dostalo se jako podobným oknům presbyteria v minulém století plochého orámování. Uprostřed jižní strany vystupuje portálový přístřešek, jehož křížová klenba s hruškovitými žebry a se znakem pánů z Hřivic ve svorníku spočívá v předu na velkém půlkruhovém oblouku taktéž hruškovitě profilovaném; pažení vchodu jest barokní.

Obr. 79. Smolnice. Půdorys kostela.

Kněžiště rovnající se lodní části výškou, s tímto pod společnou, příkrou střechou prejzovou, je zakončeno do pěti stran osmihranu a opřeno nevysokými opěráky o malých ústupcích.

Věž k severní straně kněžiště přiléhající a v přízemku na sakristii zařízená, má v prvním patře síňku se střílnami. Vršek její o jedno patro nad kostel vyčnívající byl r. 1789 nově vystavěn. Baňatá střecha s lucernou je nepěkně prohybaná.

Vnitřek kostela v lodi 13·60 *m* dlouhý a 9·40 *m* široký, v kněžišti 9·30 *m* dlouhý a 6 *m* široký (zdě 1·10 *m* tlusté) zachoval při barokní obnově jedině gotickou klenbu kněžiště. Žebra jejího křížového pole a závěru mají hruškovité profily a sbíhají se ve dvou svornících, z nichž první nad oltářem nese znak pánů z Hřivic.

Sakristie sklenutá křížovou klenbou, jejíž žebra spočívají na lidských hlavách značně porouchaných; v ní nástěnný sanktuařík 1·20 *m* vysoký, 0·45 *m* široký, na štítku ozdobený lichou kružbou jetelovitou, šesti lupénky a střední lilií.

Rám nad hlavním oltářem, bohatě vyřezávané rozviliny akantové, 18. stol.

Křtitelnice cínová 0·80 *m* vysoká na třech nohách tvořících antické hermy; na plášti kotlu v předu relief sv. Bartoloměje, po stranách lví hlavy s kruhy, vzadu nápis: LETA PANE 1597 PROJÉDNAVANIM UROZENÉ PANI KATERZINY SSELMBERKOVÉ ROZENÉ WEITMILE A NA TOUZETINE TUTO KRTITEDLNICI UDELAL SLOVUTNY BARTOLOMIEG ZWONARZ Z CIMPERCHU W NOVEM MĚSTE PRAZSKEM K OSADE SV. BARTOLOMIEGE VE VSI SMOLNICI NAKLADĚM WSSECH OSADNICH K TEMUZ ZADUSSI SMOLNICZKEMU PRZINALEZEGICJCH Z TOHO BUD PANU BOHU NA WIEKY CHWALA.

Značka zvonařova a novoměstský znak velmi nejasně vytlačeny, reprodukce kusá:

Kasule smuteční, 18. stol., ozdobená květy, tulipány růžicemi a stuhami z kladených nitek stříbrných.

Náhrobní kámen, opukový se znakem původně kolorovaným, skrytý za oltářem; nápis dle pamětní knihy: AN 1606 NO | MONUMENTVM MAGNIFICÆ HEROINÆ D. D. CATHARINÆ LYBENTHALÆ ORTÆ DE STYRPE WEITMILLÆ GENEROSI AC STRENVI EQVITIS D. PETRI A LYBENTHALN IN GRATZO ET TAVZETIN S. C. M. DAPIFERI VXORIS LECTIS QVAE DVORVM MARITORVM CONSORS PRIMI MAGNIFICI D. D. JOHANNIS A SSELNBERG OLIM JVDICIS REGNI BOHEMIÆ, S. C. M. CONSILIARI etc. VIXIT ANNOS LVIII DIE XXX APRILIS INTRA MERIDIEM DEBITVM VITAE EXSOLVIT AC PLACIDE IN CHRISTO ABDORMIVIT.

Zvony: 1. Výška 1·15 *m*, průměr 1·20 *m*; přelit přesně dle původního tvaru r. 1896 od Arn. Diepolda; na hořejším okraji nápis: Anno domini millecimo Quincentecimo duodecimo en ego Campana nonquam prononcrio vana ignem vel fectum bevom aut fonos honectum Qui me fecit magicter bartholomeus nomen habet in nova . civitate pragens vent cancte spiritus reple tuorum corda fidevom e tui amoris

Pod tímto nápisem na plášti reliefy Panny Marie a sv. Bartoloměje.

2. Výška 0·73 *m*, průměr 0·73 *m*, hladký pouze jednoduchým páskem trojlístkovým na dol. okraji ozdobený.

3. Výška 0·88 *m*, průměr 0·88 *m*; na hořejším okraji nápis: Anno quo iniuste Brandenburgus occupavit viribus Bohemiae et Saxoniæ Regna. — Na plášti barokně ozdobeném: Curato Smolnicensi P. Wenzeslao Kocian — Refusa sub domino P. T. Serenissimi Principis D. Josephi Adami Schwarzenberg et Ducis in Crumau Directore Postelbergensio D. Joanne Francisco Hohensteger, administratore Tauschetinensi D. Fr. Petro Cegka. Dole: Johann Georg Kühner goss mich in Prag 1757.

Solopisky.

Popelovité jámy neolithické. (V museu na Ohradě.) Woldřich. M. A. G. 1884, 6.

Strádonice.

Záp. od obce podle silnice k Pátku mohutné kulturní vrstvy s nálezy neolithickými; skrčené kostry rázu unětického, kostrové hroby laténské. Esovité náušnice. Ozdobný náramek skleněný a lignitový, a řetězy laténské v zemském museu. U mlýna druhá osada předhistorická se střepinami nádob rázu laténského. Nad obcí »na hradbách« hradiště s polokruhovým náspem. (Sbírky školní, místního statkáře p. B. Klapky a p. Merze v Lounech, lebek maj. Kučera.) Pam. XIII., 235 a 237., XV, 409, XVI., 584, 764 a 814, Haškovec, Šest lebek z útvaru starších a mladších naplavenin v Čechách, 156 (ve »Věstníku královské české společn. nauk«, 1890), Woldřich, Beiträge V., Niederle, Lidstvo v době předhist. 509, Šnajdr, Počátk. předhist. míst. země české 15 a Katalog retrospektivní výstavy I. č. 103, 196, Niederle, Bemerkungen zu einigen Charakteristiken der altslawischen Gräber, 143.

Telce.

Schaller l. c. I. 195. — Sommer l. c. XIII., 89. — Sedláček, Hrady a zámky VIII., 218.

Popelnice, bronzové jehlice, náramky a esovité záušnice v zemském museu. Pam XII, 420, Šnajdr, l. c. 47, Niederle, l. c. 43.

KOSTEL SV. MIKULÁŠE (filiální), r. 1358 farní, v l. 1779—86 vystavěný. Pěkná budova z lámané opuky, omítnutá a orientovaná; jednolodní se čtverečnou věží v průčelí, v barokních detailech podobná kostelu černochovskému. Podélné zdi jsou vkusně děleny lesenami a prolomeny z každé strany třemi okny s půlkruhovým zaklenutím. Střecha mansardní, na věži několikráte lomená, tvoří pěknou silhuetu.

Vnitřek, 24 *m* dlouhý a 7·30 *m* široký, rozdělen na obdélníkovou loď v rozích zakulacenou a na pravoúhlé kněžiště. Z jonských pilastrů mezi okny vycházejí tři klenbové pasy; klenba česká, plackovitá.

Věž čtverhranná, zbytek původního kostela, z velikých, promíchaných kvádrův opukových a pískovcových; na těchto opakuje se znaménko \/\ Schody, k prvnímu patru točité, vedou v hořejším patře rovně tlouštkou zdi.

Rám nad hlavním oltářem z pěkně řezaných rozvilin akantových se slunečnicemi, 18. stol.

Sošky sv. Augustina a sv. Norberta, 0·35 *m* vys., polychromované, dovedné řezby 18. stol.

Zvony: 1. Výška 0·95 *m*, průměr 0·90 *m*. Na hořejším okraji řada andílků s nástroji, pod nimi visuté akanty s festony a štítky. Na plášti v předu reliefy sv. Mikuláše a sv. Zikmunda, mezi nimi nápis: LETA PANIE 1587 | ZWON TENTO VDIELAL SLOWVTNY BRYKCY | ZWONARZ Z CYNPERKV W NOWEM MIESTIE | PRAZSKEM, KV POCTIWOSTI WSSECH OSAD | NICH KOSTELV SWATEHO MIKVLASSE DO TE | LEC NALEZIEGICYCH NAKLADEM GEGICH, ABY | HLASEM TEHOZ ZWONV PONVKNVTI BVLI | DO CIRKEVNI SCHVZE K NABOZIENSTWI KRZE | STIANSKEMV PRO OSLAWENI GMENA PANA BO | HA WIECZNEHO.

V zadu velký znak Martinický ověnčený festony, nad ním nápis: IAN STARSSY BORZYTA | Z MARTINIC A NA | WOKORZY ec. Na dolejším okraji mezi dvěma reliefy sv. evangelistů medaile s podobiznou zvonaře a legendou: BRICCIVS AERIFVNDITOR A STANNIMONTE. V zadu reliefy druhých dvou evangelistův a znak zvonařův: Ve štítku stojící noh drží zvon, v klenotu opět zvon; bohaté fafrnochy, v nich písmena BZ-ZC, kolem průpověď: DEVS ADIVTOR ET PROTECTOR MEVS ANNO 1534.

2. Výška 0·88 *m*, prùmer 0·84 *m*, ucha mají pletené ozdoby; na hořejším okraji nápis (obr. 80). Pod ním silně vypouklý relief Matky Boží s dítětem, 0·13 *m* vys.

3. Výška 0·33 *m*, průměr 0·33 *m*, na plášti písmena I. G. K. 1771 (*Johann Georg Kühner*) a nepěkné reliefy sv. Floriána, sv. Jana Krt. a sv. Jana Ev.

Obr. 80. Telce. Nápis zvonu.

Toužetín.

Veselý l. c. 100, Sedláček l. c. (v obou spisech vyobrazení) VIII. 224.

Severně od silnice na Louny mohyla s kostrou s neolithickými milodary (městské museum pražské); popelovité jámy s bronzovými předměty. M. A. G. XIX., 81, Píč, Archaeologický výzkum ve středních Čechách, XXVIII., Veselý l. c. 100.

ZÁMEK byl nákladem knížete Ferd. Švarcenberka r. 1697 na základech staré tvrze přestavěn od bratrů *Giacoma* a *Petra de Maggi;* kamenickou práci prováděl Litoměřičan *Ambrosio Waldi,* truhlářskou lounský mistr *Jan Jakub Walter.* Prostě čtverečná budova jednopatrová je obehnána příkopem, přes který vede kamenný most k portálu zaklenutému obloukem a obroubenému pilastry s kládím. Nad ním mezi štítovými segmenty sdružený znak švarcenberský a sinzendorfský v dovedně tesané kartuši akantové z pískovce; z devíti obdélníkových oken v průčelí připadá pět na střední risalit. Dvůr tvoří pravidelný čtyřhran, jehož přední a zadní strana otvírá se loubím o třech obloucích. Okna nádvorní malá, širší než vyšší. Schodiště malé, vnitřní prostory tak uspořádány, že kolem dvora vinoucí se chodba spojuje vysoké panské pokoje. Před zámkem v rozsáhlém, nepravidelném nádvoří hospodářská stavení a pivovar, v nichž jsou zapuštěny dva pískovcové znaky švarcenbersko-sinzendorfské v dovedně tesaných kartuších ze 17. stol.

Trstěná.

Hromadný nález bronzový. (Na Ohradě a ve sbírce Mikšově.) Woldřich, M. A. G. XIII. 27, M. C. C. XIV. 161. Pam. XII., 201, 203 a 444, Niederle, l. c 341, 361, 362, Rychlý, Die Bronzezeit in Böhmen, 80, Veselý, l. c. 99.

Třebouc.

V lese, »láz« zvaném, nalezen železný třmen. Woldřich, Beiträge IV., 36.

Týnec Mnichovský.

Bronzová jehlice s hlavičkou ve sbírce lounské Šnajdr, l. c. 17, M. C. C. 1890, 109.

Týnec Panenský.

Schaller l. c. I, 190; Sommer l. c. XIII., 74; Fr. Beneš v Pam. arch. VIII, 132; Krupka, Lounsko, 126; Gruber l. c. II. 86; Legis Glückselig-Zimmermann, Die aufgehobenen Klöster 97; Květy 1871, 300, 311; Neuwirth, Gesch. der christl. Kunst in Böhmen 397; tentýž, Gesch. der bildenden Kunst in Böhmen vom Tode Wenzel III. bis zu den Husitenkriegen I. 497; Braniš, Jak píší historii českého umění, 44.

Mohyla s kostrou, při níž objevena nádherná velká sponka bronzová tvaru provinciálního římského, s ornamenty jednak římskými, jednak s ornamentem lanovým severoněmeckým (V museu lounském.) Kučera, Český lid 1895, 573.

KOSTEL SV. JIŘÍ (farní), r. 1393 farní, r. 1722 nově vystavěný, prostý, křížového půdorysu s kněžištěm půlkruhově zakončeným, 26 *m* dlouhý, umělecky bezcenný.

Křtitelnice cínová, 0·80 *m* vys., na třech nohách barokně prohýbaných, vycházejících z mužských mask a končících ptačími drápy; kotel hladký s hlavami lvů po stranách a třemi andělskými hlavami na hořejším okraji. Letopočet na značce nedobře čitelný 17 (15?) a znak staroměstský.

Kalich z pozlaceného stříbra, neozdobný, 0·21 *m* vys., nese značku (Leopold Lichtenschoff) a malostranský znak s l. 1708.

Zvony: 1. Výška 1·04 *m*, průměr 1·08 *m*. Na hořejším okraji dva ornamentální pasy, mezi nimi nápis: MICH HAT GOSSEN IACOB CONRAD LOCHNER IN PRAG. V předu na plášti: LETHA 1744 SOV: TITO: ZWONI | PRV SKRZE WOHEIN ROZPVSTIENI | ZAS NANOWO PRZELITI ZA CASV | REGIROWANI DVSTONIE WELEBNI PANNI PANI | MARIE ANASTASIE KORBELIVSOWI RZADV S. M. CLARI: | W KLASSTERZIE: S: P: ANYSSKI ABBATISSE | Po stranách reliefy sv. Vavřince a sv. Václava.

2. Výška 0·82 *m*, průměr 0·87 *m*, kolem koruny dva ornamentální pruhy, mezi nimi nápis: MICH HAT GOSSEN IACOB CONRAD LOCHNER IN PRAG 1744, na plášti relief sv. Mikuláše.

3. Výška 0·66 *m*, průměr 0·70 *m*; ornamenty a nápis jako při předešlém, na plášti relief sv. Vojtěcha; dole řádkový nápis: BENED: RELISV: DV: GABRIEL CASPAR ABB STRCH.

Náhrobní kámen z červeného mramoru, 1·90 *m* vys., 0·80 *m* šir., v dolejší polovici znak, v hořejší polovici nápis z části vyšlapaný: (l)eta Panie Mo DLxxii(··) | ten Autery przed S. Duchem | dokonal ziwot swuj urozeny a | stateczny rytirz Pan Gan | Mladota solopisk a (na) librze | tuto tielo geho pochowano gest oczekawage radostnieho | od mrtwych wstani.

Na hřbitově velká empirová hrobka Jana Tuskanyho z r. 1800; na krychlovém podstavci vysoký jehlanec s vásou, po stranách v levo sedí truchlící žena s lebkou v ruce, v pravo stojící genius víry ukazuje pravicí k nebesům. Kolem české nápisy a verše.

DVĚ PEČETIDLA stříbrná na obecním úřadě, z 15. století, 0·049 *m* v průměru a ze 16. stol. 0·053 *m* v průměru, s orlicí Žerotínskou ve středu a legendami na složených páskách kolem (obr. 81 a 82.).

Obr. 81 a 82. Týnec Panenský. Pečetidla, 1/2 skut. velk.

KOSTEL SV. BLAŽEJE (filiální), prostá barokní stavba bez ozdob, jednolodní, z lámané opuky, omítnutá a orientovaná. Půdorys obdélníkový, rohy presbyteria seříznuté. Vnitřek 13 *m* dlouhý a 6 *m* široký má křížové klenutí o třech polích spočívajících na dorských pilastrech.

Lavice kostelní, pěkně vykládané práce z minulého století.

Zámek u hlavních dveří, 0·52 *m* dlouhý, výborná práce 18. století, v prolamovaném štítku rakouský orel.

PANENSKÝ KLÁŠTER KLARISEK, založený kolem r. 1280 Plichtou ze Žerotína a r. 1321 bohatě nadaný potomky jeho Jaroslavem a bratry Jarkem a Habartem, byl po požáru roku 1382 znovu zřízen, po husitských válkách r. 1443 opraven, r. 1548 novým klášterním obydlím opatřen a r. 1783 zrušen.

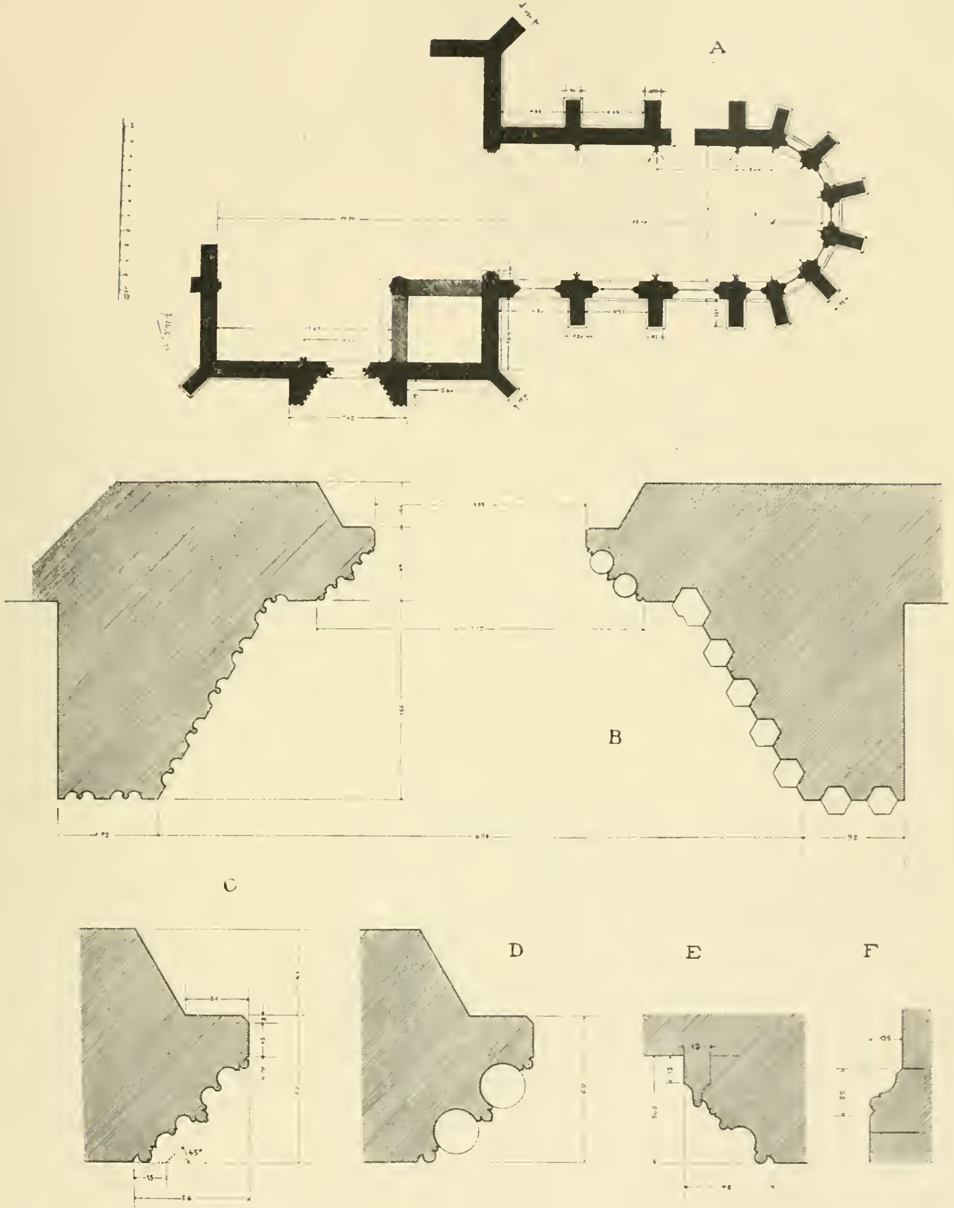
Zříceniny chrámu skládají se z dlouhého, orientovaného kněžiště, téměř až ku klenbě zachovaného a z poměrně krátké západní části trojlodní, z níž však zbyly pouze jižní zeď s portálem, polovice západní zdi a základy ostatních; ze čtyř pilířů lodních tři srovnány se zemí. Stavba nebyla nikdy dokončena, jak souditi lze dle nevyplněných děr pro lešení; také kleneb nebylo, bezpochyby ani kružeb okenních. Neovržené zdi a jádro pilířův i opěrákův jsou z nepravidelně lámané, vrstvené opuky, ostění, profily, přípory a nároží z jemnozrného pískovce.

Zevnějšek imponující svými rozměry je článkován mohutnými opěráky s dvěma ústupky a profilovaným trnožem kolem se vinoucím; severní strana jest úplně vyzděna bez otvorů a ozdob, jižní strana a závěr prolomeny jsou rozsáhlými okny a nádherným portálem.

Obr. 83 Týnec Panenský. Část portálu.

Portál jižní, vřaděný mezi dva opěráky, jest vyzdoben na rozstupujícím se ostění výklenky pro sošky, jejichž konsole, tvarů střídavě listových a geometrických, spočívají na vysokých sloupcích, zapuštěných do žlábků, nyní omítkou srovnaných. Vnější výklenky, dva v čele a pět na šikmém

Obr. 84. Týnec Panenský. Klášterní kostel: *A*, půdorys kostela; *B*, *C*, *D*, portál; *E*, pažení výklenku pro křeslo biskupské; *F*, trnož.

ostění z každé strany, utvořené třemi stranami šestihranu, nesou architektonické baldachýnky provedené bohatou rozmanitostí; nad čtyrmi vnitřními, v řezu kruhovými vznáší se andělská poprsí. Z figurek zde stávavších zmizely poslední dvě před několika roky. Hlavní oblouk portálový jest nečlánkován' v půlkruhu zaklenut, ve svém středu cihlový a celý omítnut; z téhož staviva jest hořejší zídka, do níž zasazeny jsou dvě gotické orlice, znaky Žerotínských. Dle tvaru patky oblouku nelze prozatím rozhodnouti, byl-li portál původně zaklenut lomeným nebo půlkruhovým obloukem. Zajistě byl přepjat ještě druhým, vyšším obloukem, jehož profilové části, oblouny, žlábky a hruškovitý článek vybíhají již od patky portálu kolmo po obou stranách do výše.

Vnitřek trílodní části, 18 *m* dlouhý a 20 *m* široký, byl dělen čtyrmi pilíři, z nichž jediný vystupuje hmotnými oblouny a otlučeným baldachýnkem z rohu barokní věže, do kostela vestavěné. Z jižní stěny vyčnívá zbytek širokého trojžlábkového pasu, na němž patrně spočívaly čtyry křížové klenby podkruchtí.

Vítězný oblouk, rozpjatý na 7·90 *m*, vysoko se vypínající, bohatě profilovaný oblými články, je přerušen ve výši okenní římsy třemi konsolky, prázdnými výklenky a otlučenými baldachýnky, nad nimiž ve výšce 7·30 *m* rozvinuje se teprve plný profil; jeho hlavní obloun spočívá na konsolech představujících v levo mužskou, v pravo ženskou korunovanou hlavu.

Kněžiště 21·70 *m* dlouhé a 9·10 *m* široké, zakončené do sedmi stejných stran desetihranu, dosahovalo výše přes 20 *m*. Severní strana úplně vyzděná je přerušována jedině příporami klenbových žeber, které poukazují na zamýšlenou klenbu o třech polech křížových.

Jižní strana prolomena jest třemi širokými, velmi vysokými okny, která měla býti asi čtyrdílná, závěr šesti užšími, velmi štíhlými. Vnitřní i vnější ostění jest bohatě profilováno veskrz oblými tvary, které v závěru spojeny s příporami žeber rozkládají meziokenní pilíře úplně, kdežto na jižní straně podélné zbývají z vlastní plochy zdi jen úzké proužky.

Podokenní římsa kolem se vinoucí ve výši pěti metrů jest sešikmena, zpod značně vyhloubena a v místech, kde přípory končí, přerušena konsoly, z nichž dvě korunované hlavy se zachovaly.

Žebra hruškovitého tvaru, vybíhající z podokenní římsy, vypínají se jako přípory podél stěn vždy po třech sdružená; teprve ve značné výšce vystupují mírným náběhem z plochy zdí.

Výklenek pro křeslo biskupské, orámovaný obdélníkovým pažením bohatě profilovaným (obr. 84, F.), vykazuje v širokém žlábku tohoto profilu zcela ploše tesanou výzdobu révovým listím. Kružba, která vyplňovati měla hořejší polovici výklenku, označena jest pouze dvěma tesanými kameny na místě konsolů.

Uměleckou hodnotou řadí se tyto zříceniny k nejdokonalejším památkám království českého jak velikolepou monumentálností celku tak

vytříbeností a vkusem umělecké výzdoby a mistrným technickým provedením. Jižní portál poukazuje uspořádáním baldachýnků a tvarem jejich ku 14. stol., v němž dílo to dle znaků od Žerotínů zbudováno bylo, bezpochyby po bohatém nadání r. 1321. Stavba asi velmi zvolna pokračovala, až za husitských válek zůstala nedokončena; příbuznost profilů oken, výklenku pro křeslo biskupské, vítězného oblouku a jižního portálu svědčí o tom, že celá stavba provedena byla ne-li současně, tedy přece v duchu jednotném.

Z klášterního stavení stojí jediná neozdobná budova, zařízená na sypku, jejíž průjezd rustikou obložený nese letopočet 1548.

Úherce.

V zahradách za obcí popelovité neolithické jámy. Bohatý merovejský nález při kostře na poli Poprové, záležející z 10 zlatých závěsků z náhrdelníku, 2 velkých stříbrných, zlacených spon, 2 stříbrných přesek, skleněného poháru a j. (V zemském museu, jeden závěsek ve sbírce Jírově.) Na cestě ke Kokovicům přes 200 řadových hrobů z 11. stol. Několik lebek, záušnic a z 8 bronzových drátků spletený řetěz v zemském museu, jakož i bronzová sponka římská. Něco v museu lounském a slanském. Pam. XIII., 235, 321, XVI., 132, 583, Matiegka, Crania bohoemica, Niederle, Přísp. k anthrop. zemí českých, I., 21, Šnajdr, l. c. 48, Kučera, Český lid III, 563, Baron J. de Bay, L'art chez les Barbares à la chute de l'empire romain. Paris 1890, Baron du Baye, Antiquités Frankes trouvées en Bohême. Coen, 1894, Píč, Archaeologický výzkum ve středních Čechách, 1893, LXVII.

Veltěže.

Nad mlýnem podhrázským nálezy z neolithické osady. Na cestě ke Pšanům kulturní jámy s věcmi ze začátku bronzu (ve sbírce fary slavětínské). Vých Veltěž popelnice, bronzové předměty, jehlice, záušnice a náramky (Ohrada). »Na pískách« kulturní jámy (v městském museu pražském) a hroby laténské (v lounském museu). M. C. C. 1890, 109, Šnajdr, l. c. 16, M. A. G. 1893, 58, Kučera, Český lid 1895, 164, Veselý, l. c. 91.

Vinařice.

(Vinořce.)

Sommer l. c. XIV., 44; Veselý l. c. 44, Pamětní kniha farní z r. 1739.

Kamenné a kostěnné nástroje; na parcele č. 372, 373, 374 a 296, 297 zbytky popelnic. Šnajdr, l. c. 17; M. C. C. 1890, 109 a Veselý, l. c. 44.

KOSTEL SV. JILJÍ (farní), již r. 1356 farní, pak filiální, od r. 1723 opět farní, jest jednoduchá, neozdobená stavba, skládající se z orientovaného gotického kněžiště a z barokní lodi, v jejímž průčelí stojí věž obnovená r. 1751.

Loď obdélníková vnitř 13·15 *m* dlouhá a 9·60 *m* široká; kněžiště o jediném křížovém klenutí a závěru z pěti stran osmihranu 8.10 *m* dlouhé a 5·80 *m* široké. Klenbová žebra hruškovitého profilu vycházející z jehlancovitých konsolů setkávají se ve dvou plochých svornících.

Zařízení prosté, venkovské výroby; za všechny oltáře obdržel r. 1781 *Jan Turnovský* z Horažďovic 175 zl., oltářní obraz sv. Jiljí maloval *Josef Kramolin* za 20 zl., kazatelnu zhotovil roku 1785 lounský sochař *Dominik Philo* za 80 zl.; pozlačovačskou práci provedl téhož roku *Václav Obenauer* za 300 zl., varhany postavil r. 1788 litoměřický varhanář *Jan Busch* za 240 zl.

Křížek ze zimostrazu v sakristii (tělo 0·25 *m* dlouhé) velmi zručná práce řezbářská 18. stol.

Monstrance paprskovitá, 0·44 *m* vysoká, ze stříbrného plechu, má na noze a ořechu dovedně tepaný stuhový a rostlinný ornament a andělské hlavičky. Značka (*Leopold Lichtenschoff*) a malostranský znak s l. 1723.

Zvony: 1. Výška 1·10 *m*, průměr 1·04 *m*; na hořejším okraji vlys andělů a věnec visutých listů akantových, na plášti český žalm 126., po stranách reliefy sv. Václava a Zikmunda, dole medailon Adama a Evy pod stromem. Vzadu na plášti štít držený tritony s nápisem: BRYCCIVS PRAGENSIS AUXILIO | DIVINO FECIT ME | Pod tím: DA PACEM DOMINE IN DIEBUS NOSTRIS QVIA | NON EST ALIVS QVI PVGNET PRO NOBIS NISI TV DEUS NOSTER. | Po straně: **Rzehorz Houda Rychtarz z Kozoged vlastnim nákladem swym tento zwon zgednal a zaplatil leta pánie 1576.** Naproti jeho znak.

2. Výška 1·05 *m*, průměr 1·05 *m*, na plášti znak a dlouhý nápis, dle něhož Bachta de Reyhofen zvon uliti dal. Dole: JOHAN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PPAG 1764.

3. Výška 0·62 *m*, průměr 0·62 *m*, na plášti relief sv. Floriana a nápis PER DOMINEM IOHANEM WENCESLAVM KÜHNER PRAGAE A. D. 1796.

Volenice.

Při cestě do Trstěné na pozemku kláštera strahovského řadové hroby ze začátku křesťanství, s nádobkami a esovitými záušnicemi (v lounském museu). Při obci kostrové hroby laténské (ve sbírce Vondráčkově na Pátku). Kučera, Český lid 1895, 84.

Vrbno u lesů.

Schaller l. c. I., 191; Sommer l. c. XIII., 77, Pamětní kniha farní z r. 1757.

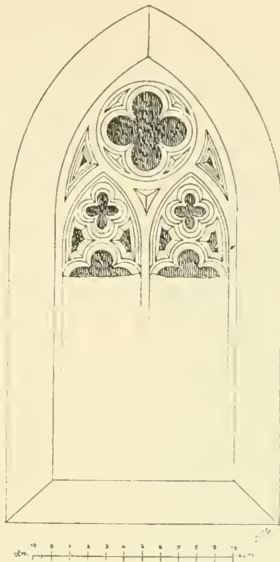
KOSTEL NANEBEVZETÍ PANNY MARIE (farní), již r. 1384 farní. Byl r. 1665 obnoven. Čtverečné kněžiště, k severu přiléhající věž a část obdélníkové lodi pochází z 13. stol., kdy ves od roku 1220 náležela klášteru sv. Jiří na hradě pražském.

Zcela jednoduchá orientovaná budova bez opěráků, vystavěná z lámané opuky a omítnutá. Loď uvnitř původně 9 *m* dlouhá a 6·80 *m* široká, v 17. století o 11 *m* prodloužená, má rovný strop.

Vítězný oblouk lomený, v předu žlábkem opatřený sedí na profilovaných jehlancovitých konsolech. Pravoúhlé kněžiště, 6·80 *m* dlouhé a 4·90 *m* široké (zdi 1·15 *m* silné), zaklenuto jest křížovou klenbou, jejíž klínovitá žebra o dvou mělkých žlábcích setkávají se v miskovitém svorníku.

Obr. 85. Vrbno. Půdorys kostela.

Obr. 86. Vrbno. Okno kostelní.

Okno v rovném závěru je prutem děleno a pěknou čtyřlistou kružbou zdobeno, ve světlosti 2·25 *m* vys. a 1 *m* šir. (obr. 86). Rovné pažení dveří do sakristie profiluje se žlábkem a oblounem, jeho hořejší kouty jsou vyplněny profilovanými články. Staré dveře je plechem pobité visí ve třech závěsech s vidlovitými výběžky.

Obraz Panny Marie s Ježíškem, asi 2 *m* vysoký a 1·5 *m* široký, na dřevě malovaný střed archy ze 16. století; celá postava v červeném spodním rouchu a modrém plášti, se zlatou září ji úplně orámující; kolem čtyry hlavičky andílků, nad ní dva andělé s korunou. Dobře zachované dílo, přesné v kresbě, poněkud tvrdé v barvě.

Socha Panny Marie s Ježíškem, 0.70 *m* vysoká dřevořezba ze 14. století, červotočinou valně poškozená se stopami polychromie; výraz vážný, postoj monumentální, složení řasnatého roucha klidné (obr. 87.).

Socha Panny Marie s Ježíškem, stojící na půlměsící, 0.82 *m* vys. dřevořezba ze začátku 16. stol., roztomilá ve výrazu s mistrnou draperií, polychromie obnovená (obr. 88.).

Křtitelnice cínová, 0·80 *m* vysoká, s poškozenými reliefy bolestné Matky Boží, sv. Jeronýma a později přidané Madonny na plášti; tři nohy vychází z lvích tlam; na hořejším a dolejším kraji nápis got. minuskulí: leta ⁝ bozijho ⁝ tisiciho ⁝ pietisteho ⁝ gedenaczteho ten ⁝ den ⁝ po kwietni ⁝ nedieli udielana ⁝ u pana ⁝ petra ⁝ konwarze krztitedlnicze ⁝ we gmenu ⁝ matki ⁝ Bozi ⁝ zalozeni ⁝ ku czti ⁝ matce ⁝ Bozi. Staroměstský znak a značka.

Relikviářík hvězdovitý s ostatkem sv. Jana Nep., z postříbřeného plechu měděného, 0·20 *m* vys.; relikviar barokní, monstrancovitý z měděného plechu, 0·34 *m* vys.

Obr. 87. Vrbno. Madonna 14. stol., 0·70 *m* vys.

Zvoneček u sakristie, 0·13 *m* vysoký, 0·11 *m* v průměru široký, s nápisem: 1698 DEN 25 OCTOBER PETRUS SATTOR VON GROSSSKALKEN.

Náhrobní kameny: 1. Opuková deska, 1·66 *m* vys. a 0·85 *m* šir., uprostřed znak pánů z Klinštejna, kolem zbytky minuskulního nápisu, který zněl dle pamětní knihy: letha MCCCCLxxxii ..... pani anna z klynsteyna a z roztok ..... tuto pochowana gest .....

2. Opuková deska 1·86 *m* dlouhá, 0·82 *m* široká, uprostřed znak pánů z Klinštejna, kolem silně vyšlapaný minuskulní nápis: letha bozijho MCCCC .... umrzel gest urozeny pan .... z roztok a na zierotinie ten pondiely na bozi krzteni.

Obr. 88. Vrbno. Madonna 16. stol., 0·82 *m* vys.

3. Opuková deska, 1·60 *m* vys., 0·60 *m* šir., uprostřed slabě vrytý znak Klinštejnský, nápis kolem zcela vyšlapaný, 15. stol.

4. Opuková deska, 2·00 *m* vysoká, 1·90 *m* šir., na dvě polovice rozpoltěná s postavami rytíře s manželkou, v silném reliefu. V obloukovém pásu nahoře nápis: GEHO - VROZENA - PANI - PANI - MAGDALENA Z KLINSTEYNA A Z RVZTOK. Kolem čtyry kruhové desky, z nichž v hořejší pravé Kolovratský znak a legenda: MANZIELKA VROZEŇEHO PANA PANA HINKA NOWOHRADSKEHO Z KOLOWRTH. V dolejším štítku znak Klinšteynský a zakrytá legenda, ostatní dva štítky prázdné, 16. stol.

Zvony: Výška 1·00 *m*, průměr 1·00 *m*, na hořejším okraji nápis dvouřádkový: en ⁝ ego ◊ campana ◊ nunquvam ⁝ pronuncio ⁝ vana ⁝ ignem ⁝ vel ◊ festum, bellum ⁝ aut ⁝ funus ⁝ honectum ⁝ Qui ⁝ me ⁝ ferit magicter ⁝ bartholomeus ◊ nomen ⁝ habet ⁝ in ⁝ nova ◊ Civitate ⁝ pragense Anno ⁝ Domini ⁝ millecimo cccc ⁝ nono ⁝ ex ⁝ hox ⁝ ◊ ⁝.

Přímo pod nápisem relief sv. Barbory.

2. Výška 1·00 *m*, šíř. 0·94 *m*, na hořejším okraji dvojí vlys figurální, hostiny rytířů a dám, alegorie času, Oběť Isakova, Stracený syn, Orfeus se zvířaty a Kristus zahradník, na plášti nápis:

LETA PANIE 1597 TENTO ZWON SLYT GEST KE CZTI A CHWALE PANU BOHU A ZALOŽENI NA NEBE WZETI PANNY MARYE MATKY BOZI KOSTELU ZA PANNY KATERZINY KLADENSKE Z KLADNA ABBATYSSE KLASSTERA TEGNICZKEHO KOLATORKYNI KOSTELA WRBENSKEHO; TEŽ ZA CZTIHODNEHO KNEZE PAWLA CLYMENTIS FARARZE WRBENSKEHO; TEZ KU POCZTIWOSTI OBCZE WRBENSKE WSSECH OSADNICH K TEMUZ ZADUSSI NALEZEGICZYCH NAKLADEM GICH WLASTNIM ZNOWA PRZELYT GEST W MIESTIE RAKOWNICZE OD MATOUSSE FLEIMIGKA KONWARZE A PAWLA PACZOWSKEHO ZWONARZE.

3. Výška 0·53 *m*, průměr 0·53 *m*, na hořejším okraji ornamentální pas, na plášti nápis: JOHANN GEORG KÜHNER GOSS MICH IN PRAG 1774.

Vršovice.

Veselý l. c. 12 (vyobrazení str. 78).

Ozdobný dioritový mlat s otvorem (na Ohradě). Woldřich, Beiträge III., 3; Šnajdr, l. c. 16; Veselý, l. c. 62.

ZÁMEK z konce 17. stol., r. 1735 a 1736 obnovený, jest rozsáhlá jednopatrová budova půdorysu obdélníkového se 14 okny v průčelí; tato mají prostě pravoúhlá pažení. Portál polokruhem zaklenutý, rustikou obložený, kládím a štítovými segmenty zakončený; nad ním švarcenberský znak. Uprostřed vypíná se z průčelí dvoupatrová věž s dvěma okénky v každém patře, pokrytá cibulovitou střechou. Po stranách vysoké tříhranné štíty, dělené dvěma římsami na tři patra, z nichž nejdolejší prolomena jsou čtyrmi okénky. Vnitřní prostory i s malou kaplí umělecky bezvýznamné.

Zbrašín.

Pozůstatky neolithické osady (Ohrada). Woldřich, M. A. G. 1889, 75, Niederle, Příspěvky k anthropol. zemí českých II., 12, Veselý, Geschichte der fürstl. Schwarzenbergischen Domaine Postelberg, 1893, 101.

Žerotín.

Heber l. c. IV., 340 (s vyobrazením), Lučan 1885, č. 46 až 48.

ZŘÍCENINY HRADU na mírném kopci obehnané dvojitými valy. Z nevelké kdysi budovy zbyly pouze dvě vysoké, úzké části zdí z lámaného pískovce; na jejich zevnější omítce vybledlá rustika ze 16. stol.

OPRAVA.

Na str. 21. poznámka ** čti: 12. července 1538. místo 10. července 1528.

JMÉNA MÍST.

JMÉNA UMĚLCŮ.

